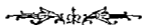

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ स्तोत्ररत्नावली ॥

[विष्णुसहस्रनामस्तोत्रम्, श्रीकृष्णाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम्,
नारायणाष्टकम्, मुकुन्दमाला, चतुःश्लोकी, स्तोत्ररत्नम्,
देवराजाष्टकम्, शरणागतिगद्यम्, श्रीरङ्गगद्यम्,
श्रीवैकुण्ठगद्यम्, श्रीवैकुण्ठस्तवः, अतिमा-
नुपस्तवः, सुन्दरवाहुस्तवः, वरदराजस्तवः,
श्रीस्तवः, श्रीरङ्गराजस्तवः,
श्रीगुणरत्नकोशः,
श्रीसुदर्शनशतकम् ।]

—:०:—

श्री काशी प्रतिवादिभयङ्करमठस्य
धर्मप्रचारविभागेन

प्रकाशिता

SRI SUDARSANA PRESS,

CONJEEVERAM.

॥ काशी ॥

१९३५.

॥ श्रीः ॥

॥ श्रीपरमात्मने नमः ॥

॥ श्रीमते रामानुजाय नमः ॥

॥ स्तोत्ररत्नावली ॥

॥ विष्णुसहस्रनामस्तोत्रम् ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् । प्रसन्नवदनं ध्या-
येत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ यस्य द्विरदवक्त्राद्याः पारिपद्याः परश्श-
तम् । विघ्नं निघ्नन्ति सततं विष्णुक्तेनं तमाश्रये ॥ व्यासं वसिष्ठ-
नप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् । पराशरात्मजं वन्दे शुक्लातं तपो-
निधिम् ॥ व्यासाय विष्णुरूपाय व्यासरूपाय विष्णवे । नमो वै
ब्रह्मनिधये वासिष्ठाय नमो नमः ॥ अतिकाराय शुद्धाय नित्याय
परमात्मने । सर्वैकरूपरूपाय विष्णवे सर्वविष्णवे ॥ यस्य स्मर-
णमात्रेण जन्मसंसारबन्धनात् । विमुच्यते नमस्तस्मै विष्णवे प्रभ-
विष्णवे ॥ ओं नमो विष्णवे प्रभविष्णवे ॥

श्रीवैशम्पायन उवाच—

श्रुत्वा धर्मानशेषेण पावनानि च सर्वशः ।

युधिष्ठिरश्शान्तनवं पुनरेवाभ्यभाषत ॥

युधिष्ठिर उवाच—

किमेकं दैवतं लोके किं वाऽप्येकं परायणम् । स्तुवन्तः कं
कमचन्तः प्राप्नुयुर्मानवाः शुभम् ॥ २ ॥ को धर्मस्मर्षधर्माणां
भवतः परमो मतः । किं जपन्मुच्यते जन्तुर्जन्मसंसारबन्धनात् ॥

श्रीमीम्न उवाच—

जगत्प्रभुं देवदेवमनन्तं पुरुषोत्तमम् । स्तुवन्नामसहस्रेण
 पुरुषस्ततोत्थितः ॥ ४ ॥ तमेव चार्चयन्नित्यं भक्त्या पुरुष-
 भव्ययम् । ध्यायन् स्तुवन्नमस्यंश्च यजमानस्तमेव च ॥ ५ ॥
 अनादिनिघ्नं विष्णुं सर्वलोकमहेश्वरम् । लोकाप्यक्षं स्तुवन्नित्यं
 सर्वदुःखातिगो भवेत् ॥ ६ ॥ ब्रह्मण्यं सर्वधर्मज्ञं लोकानां कीर्ति-
 वर्धनम् ॥ लोकनाथं महद्भूतं सर्वभूतभवोद्भवम् ॥ ७ ॥ एष
 मे सर्वधर्माणां धर्मोऽधिकृतमो मतः । यद्भक्त्या पुण्डरीकाक्षं स्तवैर-
 च्छेत्सरस्सदा ॥ ८ ॥ परमं यो महत्तेजः परमं यो महत्तपः ।
 परमं यो महद्ब्रह्म परमं यः परायणम् ॥ ९ ॥ पवित्राणां पवि-
 त्रं यो मङ्गलानां च मङ्गलम् । दैवतं देवतानां च भूतानां
 योऽव्ययः पिता ॥ १० ॥ यतस्तर्वाणि भूतानि भवन्त्यादि-
 युगागमे । यस्मिंश्च प्रलयं यान्ति पुनरेव युगक्षये ॥ तस्य
 लोकप्रधानस्य जगन्नाथस्य भूपते । विष्णोर्नामसहस्रं मे शृणु पाप-
 भयापहम् ॥ १२ ॥ यानि नामानि गौणानि विख्यातानि महा-
 त्मनः । श्रुपिमिः परिगीतानि तानि वक्ष्यामि मृतये ॥ १३ ॥
 ऋषिर्नाम्नां सहस्रस्य वेदव्यासो महामुनिः । छन्दोज्जुष्टुप्तया
 देवो भगवान्देवकीमुतः ॥ १४ ॥ अमृतांशुद्भवो वीजं शक्ति-
 देवकीनन्दनः । त्रिसामा हृदयं तस्य शान्त्यर्थे विनियुज्यते ॥
 विष्णुं जिष्णुं महाविष्णुं प्रमविष्णुं महेश्वरम् । अनेकरूपदैत्यान्तं
 नमामि पुरुषोत्तमम् ॥ १६ ॥

अस्य श्रीविष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तोत्रमहामन्त्रस्य श्रीवेदव्या-
 सो भगवानृषिः । अनुष्टुप्छन्दः । श्रीमहाविष्णुः परमात्मा श्रीम-
 न्नारायणो देवता । अमृतांशुद्भवो भानुरिति वीजम् । देवकीनन्द-
 नस्सष्टैति शक्तिः । उद्भवः धोभणो देव इति परमो मन्त्रः ।
 शङ्खभृन्नन्दकी चक्रीति कीलकम् । शङ्खधन्वा गदाधर इत्यस्त्रम् ।

रथाङ्गपाणिरक्षोभ्य इति नेत्रम् । त्रिसामा सामगस्तामेति कव-
चम् । आनन्दं परब्रह्मेति योनिः । ऋतुस्तुदर्शनः काल इति
दिग्बन्धः । श्रीविश्वरूप इति ध्यानम् ॥ श्रीमहाविष्णुकैवल्यरूपे
सहस्रनामजपे विनियोगः ।

ध्यानम् ॥ क्षीरोदन्वत्प्रदेशे शुचिमणिविलसत्सैकते
मौक्तिकानां मालाकलसासनस्थस्फटिकमणिनिभैर्मौक्तिकैर्मण्डि-
ताङ्गः । शुभ्रैरश्रैरदश्रैरुपरिविरचितैर्मुक्तपीयूषवपैरानन्दी नः पुनी-
यादरिनलिनगदाशङ्खपाणिर्मुकुन्दः ॥ भूः पादौ यस्य नामि-
र्वियदसुरनिलश्चन्द्रसूर्यो च नेत्रे कर्णावाशाशिशरो घौर्मुखमपि दहनो
यस्य वास्तेयमन्ध्रिः । अन्तस्स्थं यस्य विश्वं सुरनरखगगो भोगि-
गन्धर्वदैत्यैश्चित्रं रंरम्यते तं त्रिभुवनवपुषं विष्णुमीशं नमामि ॥
शान्ताकारं भुजगशयनं पद्मनाभं सुरेशं विश्वाकारं गगनसदृशं
मेघवर्णं शुभाङ्गम् । लक्ष्मीकान्तं कमलनयनं योगिहृद्ब्रह्मध्यानगम्यं
वन्दे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकैकनाथम् ॥ मेघश्यामं पीतकौशे-
यवासं श्रीवत्साङ्गं कौस्तुभोद्भासिताङ्गम् । पुण्योपेतं पुण्डरीकाय-
ताक्षं विष्णुं वन्दे सर्वलोकैकनाथम् ॥

[सशङ्खचक्रं सकिरीटकुण्डलं सपीतवस्त्रं सरसीरुहेक्षणम् ।
सहारवक्षस्थलशोभिकौस्तुभं नमामि विष्णुं शिरसा चतुर्भुजम् ॥
छायायां पारिजातस्य हेमसिंहासनोपरि । आसीनमम्बुजश्याम-
मायताक्षमलङ्कृतम् । चन्द्राननं चतुर्बाहुं श्रीवत्साङ्कितवक्षसम् ।
रुक्मिणीसत्यमामायां सहितं कृष्णमाश्रये ॥]

ओम् ॥ विश्वं विष्णुर्वपश्कारो भूतभव्यभवत्प्रभुः ।
भूतकद्रूतभृद्भायी भूतात्मा भूतभावनः ॥ १ ॥ पूता-
त्मा परमात्मा च मुक्तानां परमागतिः । अज्ययः पुरुषस्वार्थी
क्षेत्रज्ञोऽक्षर एव च ॥ २ ॥ योगो योगविदानेता प्रधानपुरुषे-

श्वरः । नारसिंहवपुः श्रीमान् केशवः पुरुषोत्तमः ॥ ३ ॥ सर्व-
 श्शर्वशिवस्स्थाणुर्भूतादिनिधिरव्ययः । सम्भवो भावनो भर्ता प्रभवः
 प्रभुरीश्वरः ॥ ४ ॥ स्वयम्भूश्शम्भुरादित्यः पुष्कराक्षो महास्वनः ।
 अनादिनिवनो घाता विधाता घ.तुरुत्तमः ॥ ५ ॥ अप्रमेयो ह्यपी-
 केशः पद्मनाभोऽमरप्रभुः । विश्वकर्मा मनुस्त्वष्टा स्थविष्ठः स्थविरो
 ध्रुवः ॥ ६ ॥ अप्राणशशाश्वतः कृष्णो लोहिताक्षः प्रतर्दनः ।
 प्रभूतस्त्रिककृद्दाम पवित्रं मङ्गलं परम् ॥ ७ ॥ ईशानः प्राणदः
 प्राणो ज्येष्ठश्रेष्ठः प्रजापतिः । हिरण्यगर्भो भूगर्भो माधवो मधु-
 मूदनः ॥ ८ ॥ ईश्वरो विक्रमी धन्वी मेधावी विक्रमः क्रमः ।
 अनुत्तमो दुराधर्षः कृतज्ञः कृतिरात्मवान् ॥ ९ ॥ सुरेशशरणं
 शर्म विश्वरेताः प्रजामवः । अहस्संवत्सरो व्यालः प्रत्ययस्सर्व-
 दर्शनः ॥ १० ॥ अजस्सर्वेश्वरस्सिद्धस्सिद्धिस्सर्वादिरच्युतः । वृषा-
 कपिरमेयात्मा सर्वयोगविनिस्तृतः ॥ ११ ॥ वसुर्वसुमनास्सत्य-
 स्समात्मा संमितस्समः । अमोघः पुण्डरीकाक्षो वृषकर्मा वृषा-
 कृतिः ॥ १२ ॥ रुद्रो बहुगिरा बहुविश्वयोनिश्शुचिश्रवाः । अपृ-
 तशशाश्वतस्स्थाणुर्वगरोहो महातपाः ॥ १३ ॥ सर्वगस्सर्वविद्भानु-
 र्विष्वक्सेनो जनार्दनः । वेदो वेदविदव्यङ्गो वेदाङ्गो वेदवि-
 त्कविः ॥ १४ ॥ लोकाध्यक्षस्सुराध्यक्षो धर्माध्यक्षः कृताकृतः ।
 चतुरात्मा चतुर्ब्रह्मचतुर्दण्डचतुर्भुजः ॥ १५ ॥ भ्राजिष्णुर्भोजनं
 भोक्ता सहिष्णुर्जगदादिजः । अनघो विजयो जेता विश्वयोनिः
 पुनर्वसुः ॥ १६ ॥ उपेन्द्रो वामनः प्रांशुरमोघशुचिरुजितः ।
 अतीन्द्रस्सद्ग्रहस्सर्गो घृतात्मा नियमो यमः ॥ १७ ॥ वेधो
 वेधस्मदायोगी वीरहा माधवो मधुः । अतीन्द्रियो महाभायो
 महोत्साहो महाबलः ॥ १८ ॥ महाबुद्धिर्महारीयो महाशक्तिर्महा-
 तुतिः । अनिर्देश्यबहुश्रीमानयेयात्मा महाद्रिघत् ॥ १९ ॥
 महैप्सासो महीभर्ता श्रीनिवासस्सनाद्गतिः । अनिरुद्धस्मुरानन्दो

गोविन्दो गोविटां पतिः ॥ २० ॥ मरीचिर्दमनो हंसस्मुपर्णो भुजगो-
 त्तमः । हिरण्यनामस्मृतपाः पद्मनाभः प्रजापतिः ॥ २१ ॥ अमृ-
 त्युस्सर्वदृक्सिंहस्सन्धाता मन्धिमान् स्थिरः । अजो दुर्मर्षणश्शा-
 स्ता विश्रुतात्मा सुरारिहा ॥ २२ ॥ गुरुर्गुरुतमो घाम सत्य-
 स्मत्यपराक्रमः । निमिपोऽनिमिपस्त्वग्वी चाचस्पतिरुदारधीः ॥ २३ ॥
 अग्रणीर्ग्रामणीश्श्रीमान् न्यायो नेता समीरणः । सहस्रमूर्धा वि-
 श्वात्मा सहस्राक्षस्महस्रपात् ॥ २४ ॥ आपर्तनो निवृत्तात्मा
 संप्रतस्संप्रमर्दनः । अहस्सवर्तको वहनिरनिलो धरणीधरः ॥ २५ ॥
 सुप्रसादः प्रसन्नात्मा विश्वधृग्निश्चभुग्निभुः । सत्कर्ता सत्कृति-
 स्माधुर्जहनुर्नारायणो नरः ॥ २६ ॥ असह्येयोऽप्रमेयात्मा विशिष्ट-
 शिष्टकृच्च्युचिः । सिद्धार्थस्सिद्धसङ्कल्पस्सिद्धिदस्मिद्विसाधनः ॥
 वृषाही वृषभो विष्णुर्वृषपर्वा वृषोदरः । वधन्तो वर्धमानश्च विरि-
 क्तश्श्रुतिसागरः ॥ २८ ॥ सुभुजो दुर्धरो वाग्मी महेन्द्रो वसुदो
 वसुः । नैकरूपो बृहद्रूपश्शिपिविष्टः प्रकाशनः ॥ २९ ॥ औज-
 स्तेजोद्युतिधरः प्रकाशात्मा प्रतापनः । ऋद्धस्स्पष्टाक्षरो मन्त्रः
 चन्द्राशुर्मास्करद्युतिः ॥ ३० ॥ अमृतांशुर्द्रो भातुश्शशबिन्दुस्सुरे-
 धरः । औपधं जगतस्सेतुस्सत्यधर्मपराक्रमः ॥ ३१ ॥ भूतभव्य-
 भवन्नाथः पवनः पावनोऽनलः । कामहा कामकृत्कान्तः कामः
 कामप्रदः प्रभुः ॥ ३२ ॥ युगादिकृशुगापते नैरुमायो महाशनः ।
 अदृश्यो व्यक्तरूपश्च सहस्रजिदनन्तजित् ॥ ३३ ॥ इष्टो विशिष्ट-
 शिष्टेष्टशिष्टसण्डी नट्टुपो वृषः । क्रोधहा क्रोधकृत्कर्ना विश्ववा-
 हुर्महीधरः ॥ ३४ ॥ अच्युतः प्रथितः प्राणः प्राणदो वामरा-
 जुजः । अपान्निधिरधिष्ठानमप्रमत्तः प्रतिष्ठितः ॥ ३५ ॥ स्कन्द-
 स्स्कन्दधरो धुर्यो वरदो वायुमाहनः । रामुदेनो बृहद्भानुरादिदेवः
 पुरन्दरः ॥ ३६ ॥ अशोरुस्तारणस्तारश्शूर्गर्शोरिर्जनेधरः । अनु-
 फलश्शतावर्तः पद्मी पद्मनिभेक्षणः ॥ ३७ ॥ पद्मनाभोऽग्निन्दा-

क्षः पद्मगर्भश्शरीरभृत् । महर्द्धिऋद्धो वृद्धात्मा महाक्षो गरुडध्व-
 जः ॥ ३८ ॥ अतुलशरभो भीमस्तमयज्ञो हविर्हरिः । सर्वलक्ष-
 णलक्षण्यो लक्ष्मीवान् समितिञ्जयः ॥ ३९ ॥ विक्षरो रोहितो
 मार्गी हेतुर्दामोदरस्तहः । महीधरो महाभागो वेगवानमिता-
 शनः ॥ ४० ॥ उद्भवः क्षोभणो देवः श्रीगर्भः परमेश्वरः । करणं
 कारणं कर्ता विकर्ता गहनो गुहः ॥ ४१ ॥ व्यवसायो व्यवस्था-
 नस्तंस्थास्नस्थानदो ध्रुवः । परर्द्धिः परमस्पष्टस्तुष्टः पुष्टशुभे-
 क्षगः ॥ ४२ ॥ रामो विरामो विरतो मार्गी नेयो नयोऽनयः । धीर-
 शक्तिमतां श्रेष्ठो धर्मो धर्मविदुत्तमः ॥ ४३ ॥ वैकुण्ठः पुरुषः
 प्राणः प्राणदः प्रणमः पृथुः । हिरण्यगर्भश्शुद्धो घ्याप्तो चायु-
 रधोक्षजः ॥ ४४ ॥ ऋतुस्सुदर्शनः कालः परमेष्ठी परिग्रहः ।
 उप्रस्तं वत्सरो दक्षो विश्रामो विश्वदक्षिणः ॥ ४५ ॥ विस्तार-
 स्स्थावरस्स्थाणुः प्रमाणं बीजमव्ययम् । अर्थोऽनर्थो महाकोशो
 महामोगो महाधनः ॥ ४७ ॥ अनिर्विण्णस्स्यविष्टो भूर्धर्मगुणो
 महामखः । नक्षत्रनेमिर्नक्षत्री क्षमः क्षामस्तमीहनः ॥ यज्ञ इज्यो
 महैज्यश्च ऋतुस्तत्रं सतांगतिः । सर्वदर्शी विमुक्तात्मा सर्वज्ञो ज्ञान-
 मुत्तमम् ॥ ४८ ॥ सुव्रतस्सुमुखस्त्रक्ष्मस्सुघोपस्सुखदस्सुहृत् । मनोहरो
 जितक्रोधो वीरवः क्षुर्विदारणः ॥ ४९ ॥ स्वापनस्स्त्रवशो व्यापी
 नैकात्मा नैककर्मकृत् । वत्सरो वत्सलो वत्सी रत्नगर्भो घने-
 श्वरः ॥ ५० ॥ धर्मगुब्धर्मकृद्धर्मा सदधरमसत्क्षरम् । अवि-
 ज्ञाता सहस्रांशुर्विघाता कृतलक्षणः ॥ ५१ ॥ गमस्तिनेमिस्त-
 स्वस्सिंहो भूतमहेश्वरः । आदिदेवो महादेवो देवेशो देवभृ-
 द्गुरुः ॥ ५२ ॥ उत्तरो गोपतिर्गोप्ता ज्ञानगम्यः पुरातनः ।
 शरीरभूतभृद्धोक्ता कपीन्द्रो भूरिदक्षिणः ॥ ५३ ॥ सोमपोऽमृतप-
 स्सोमः पुरुजित्पुरुत्तमः । विनयो जयस्तत्यसन्धो दाशार्हस्तात्व-
 तांपतिः ॥ ५३ ॥ जीरो विनयिता साक्षी मुकुन्दोऽमितविक्रमः ।

अम्भोनिधिरनन्तात्मा महोदधिशयोऽन्तकः ॥ ५४ ॥ अजो महा-
 र्हस्वाभाव्यो जितामित्रः प्रमोदनः । आनन्दो नन्दनो नन्दस्सत्य-
 धर्मा त्रिविक्रमः ॥ ५६ ॥ महर्षिः कपिलाचार्यः कृतज्ञो मेदिनी-
 पतिः । त्रिपदस्त्रिदशाध्यक्षः महाशृङ्गः कृतान्तकृत् ॥ ५७ ॥ महा-
 चराहो गोविन्दस्सुपेणः कनकाङ्गदी । गुह्यो गमीरो गहनो गुप्तधक्क-
 गदाधरः ॥ ५८ ॥ घेघास्स्वाङ्गोऽजितः कृष्णो दृढस्सङ्कर्षणोऽच्युतः ।
 वरुणो वारुणो बृक्षः पुष्कराक्षो महामनाः ॥ ५९ ॥ भगवान्भगहा-
 नन्दी वनमाली हलायुधः । आदित्यो ज्योतिरादित्यस्सह्निष्णुर्गतिस-
 च्चमः ॥ ६० ॥ सुधन्वा खण्डपरशुर्दारुणो द्रविणप्रदः । दिविस्पृ-
 षसर्वदृग्व्यासो वाचस्पतिरयोनिजः ॥ ६१ ॥ त्रिसामा सामय-
 स्साम निर्वाणं मेपजं भिपक् । सन्न्यासकृच्छमश्शान्तो निष्ठा-
 शान्तिः परायणम् ॥ ६२ ॥ शुभाङ्गश्शान्तिदस्स्रष्टा कुम्भदः कुव-
 लेश्वरः । गोहितो गोपतिर्गोप्ता वृषभाक्षो वृषप्रियः ॥ ६३ ॥
 अनिवर्ती निवृत्तात्मा संक्षेप्ता क्षेमकृच्छिवः । श्रीवत्सवक्षाः श्रीवा-
 सश्श्रीपतिश्श्रीमतां वरः ॥ ६४ ॥ श्रीदश्श्रीशश्श्रीनिवासश्श्रीनिधि-
 श्श्रीविभावनः । श्रीधरश्श्रीकरश्श्रेयश्श्रीमान् लोकत्रयाधरः ॥ ६५ ॥
 स्वस्वस्वङ्गश्शतानन्दो नन्दिज्योतिर्गणेश्वरः । विजितात्मा विधेया-
 त्मा सत्कीर्तिश्छिन्नसंशयः ॥ ६६ ॥ उदीर्णस्सर्वतश्शुक्लरनीश-
 श्शश्वतस्स्थिरः । भूशयो भूपणो भूतिरशोकश्शोकनाशनः ॥
 आर्च्यमानर्चितः कुम्भो विशुद्धात्मा विशोधनः । अनिल्होऽप्रतिरथः
 प्रद्युम्नोऽमितविक्रमः ॥ ६८ ॥ कालनेमिनिहा शौरिश्शूरश्शूरजने-
 श्वरः । त्रिलोकात्मा त्रिलोकेशः केशवः केशिहा हरिः ॥ ६९ ॥
 कामदेवः कामपालः कामी कान्तः कृतागमः । अनिर्देश्यवपुर्षि-
 शुर्वरितोऽनन्तो धनञ्जयः ॥ ७० ॥ मङ्गल्यो मङ्गल्युद्धार मङ्ग-
 मङ्गल्यवर्धनः । मङ्गलिवृद्धान्णो मङ्गली मङ्गलो मङ्गलप्रियः ॥ ७१ ॥
 महाप्रभो महाकर्मा महातेजा महोरगः । महाक्रतुर्मेहायज्या महा-

यज्ञो महाहविः ॥ ७२ ॥ सत्प्रस्तवप्रियस्तोत्रं स्तुतस्स्तोतारण-
 प्रियः । पूर्णः पूरयिता पुण्यः पुण्यकीर्तिरनामयः ॥ ७३ ॥
 मनोजवस्तीर्थकरो वसुरेता वसुप्रदः । वसुप्रदो वासुदेवो वसुर्वसु-
 मना हविः ॥ ७४ ॥ सद्गतिस्सत्कृतिस्सत्ता सद्भूतिस्मत्परापणः ।
 शूरसेनो यदुभेष्टस्सधिवासस्तुयामुनः ॥ ७५ ॥ भूतावासो वासुदेवः
 सर्वासुनिलयोऽनलः । दर्पहा दर्पदो दृष्टो दुर्धरोऽधापराजितः ॥ ७६ ॥
 विश्वमूर्तिर्महामूर्तिर्दीप्तमूर्तिरमूर्तिमान् । अनेकमूर्तिरव्यक्तश्शतमूर्ति-
 शताननः ॥ ७७ ॥ एको नैकस्त धः कः किं धत्तत्पदमनुत्तमम् ।
 लोकवन्धुर्लोकनाथो माधवो भक्तवत्सलः ॥ ७८ ॥ सुवर्णवर्णो
 हेमाङ्गो वराङ्गश्चन्दनाङ्गदी । वीरहा विपमश्शून्यो घृताशी-
 रचलश्चलः ॥ ७९ ॥ अमानी मानदो भान्यो लोकस्वामी
 त्रिलोक्यृक् । सुमेधा मेधजो धन्यस्तत्यमेधा धराधरः ॥ ८० ॥
 तेजो धृषो द्युतिधरस्सर्वशश्वभृता वरः । प्रग्रहो निग्रहो व्यग्रो
 नैकभृद्गो गदाग्रजः ॥ ८१ ॥ चतुर्भुविश्चतुर्बाहुश्चतुर्बृहश्चतुर्गतिः ।
 चतुरात्मा चतुर्बाधश्चतुर्वेदविदेकपात् ॥ ८२ ॥ समावर्तो निवृत्ता-
 त्मा दुर्जयो दुरतिक्रमः । दुर्लभो दुर्गमो दुर्गो दुरावासो दुरा-
 रिहा ॥ ८३ ॥ शुभाङ्गो लोकसारङ्गस्सुतन्तुस्तन्तुवर्धनः । इन्द्र-
 कर्मा महाकर्मा कृतकर्मा कृतागमः ॥ ८४ ॥ उद्भवस्सुन्दरस्सुन्दो
 रत्ननाभस्सुलोचनः । अर्को वाजसनिश्शृङ्गी जयन्तस्सर्वविज्जयी ॥
 सुवर्णचिन्दुरक्षोभ्यस्सर्ववागीधरेश्वरः । महाहृदो महागतो महाश्रुतो
 महानिधिः ॥ ८६ ॥ कुमुदः कुन्दरः कुन्दः पर्जन्यः पावनोनिलः । अमृता-
 शोऽमृतपुस्तर्वधस्सर्वतोमुखः ॥ ८७ ॥ सुलभस्सुप्रतस्तिद्रश्शु-
 जिच्छश्रुतावनः । न्यग्रोधोदुम्बरोऽश्वन्धश्चाणूरान्ध्रनिषूदनः ॥ ८८ ॥
 सहस्राधिस्सप्तजिह्वस्सप्तधास्सप्तवाहनः । अमूर्तिरनघोज्ज्वल्यो भय-
 कृद्भयनाशनः ॥ ८९ ॥ अशुर्बृहत्कृशस्स्थूलो गुणभृन्निर्गुणो महान् ।
 अश्रुतस्स्वश्रुतस्सशस्यः प्राग्वंशो वंशवर्धनः ॥ ९० ॥ भारभृत्कथितो

योगी योगीशस्सर्वकामदः । आश्रमः श्रमणः क्षामस्मुपगो वायु
 चाहनः ॥ ९१ ॥ धनुर्वरो धनुर्वेदो दण्डो दमयिता दमः ।
 अपराजितस्सर्वसहो नियन्ता नियमो यमः ॥ ९२ ॥ सत्त्ववान्
 सात्विकस्सत्यस्सत्यधर्मपरायणः । अभिप्रायः प्रियाहोर्जहः प्रियं कृ
 त्प्रीतिवर्धनः ॥ ९३ ॥ विहायसगतिज्योतिस्मुरुचिर्दुतभुग्विभुः ।
 रविर्विरोचनस्सूर्यस्सविता रनिलोचनः ॥ ९४ ॥ अनन्तदुत
 भुग्भोक्ता सुखदो नैकदोऽग्रजः । अनिर्विण्णस्सदामर्षी लोकाधिपानम-
 द्भुतः ॥ ९५ ॥ मनात्सनातनतमः कृपिलः कपिरव्ययः । स्वास्तिदस्स्वरित
 कृत्स्वस्तो स्त्रस्तिभृक्स्वस्तिदक्षिणः ॥ ९६ ॥ अरोद्रः कुण्डली चक्री
 विक्रम्यूर्जितशासनः । शब्दातिगश्शब्दसहश्शिशिरश्शर्वरीकरः ॥ ९७ ॥
 अकूरः पेशलो दक्षो दक्षिणः क्षमिणांवरः । विद्वत्तमो वीतभयः पुण्य-
 श्रवणकीर्तनः ॥ ९८ ॥ उत्तारणो दुष्कृतिहा पुण्यो दुस्स्वप्ननाशनः ।
 धीरहा रक्षणस्सन्तो जीवनः पर्यवस्थितः ॥ ९९ ॥ अनन्तरूपोऽनन्त-
 श्रीर्जितगन्धुर्भयापहः । चतुरश्रो गमीरात्मा विदिशो व्यादिशो
 दिशः ॥ १०० ॥ अनादिर्भूर्भुवो लक्ष्मीस्सुवीरो रुचिराङ्गदः ।
 जननो जनजन्मादिर्भीमो भीमपराक्रमः ॥ १०१ ॥ आधारनिलयो
 धाता पुण्ड्रहासः प्रजागरः । ऊर्वागस्मत्पथाचारः प्राणदः प्रणवः
 पणः ॥ १०२ ॥ प्रमाणं प्राणनिलयः प्राणधृक्प्राणजीवनः । तत्त्वं
 तत्त्वविदेकात्मा जन्ममृत्युजरातिगः ॥ १०३ ॥ भूर्भुवस्सास्तरुस्तार-
 स्सदिता प्रपितामहः । यज्ञो यज्ञपतिर्यज्वा यज्ञाङ्गो यज्ञवाहनः १०४
 यज्ञभृद्यज्ञकृद्यज्ञी यज्ञभुग्यज्ञसाधनः । यज्ञान्तकृद्यज्ञगुह्यमन्त्रमन्त्राद एव
 च ॥ १०५ ॥ जातमयोनिस्स्वयंजातो धैर्यागस्सामगायनः । देवकी
 नन्दनस्स्रष्टा क्षितीशः पापनाशनः ॥ १०६ ॥ शब्दभृन्नन्दकी चक्री
 शार्ङ्गयन्वा गदाधरः । रथाङ्गपाणिरक्षोभ्यस्त्वप्रहरणायुधः ॥ १०७ ॥

श्री गवन्दरणायुध ओन्नम इति ।

वनमाली गदी शार्ङ्गी शङ्खी चक्री च नन्दकी ।
धीमान्नाारायणो विष्णुर्वासुदेवो ऽभिरक्षतु ॥

फलश्रुतिः ।

इतीदं कीर्तनीयस्य केशवस्य महात्मनः । नाम्नां सहस्रं
दिव्यानामशेषेण प्रकीर्तितम् ॥ १०८ ॥ य इदं शृणुयान्नित्यं य-
श्चापि परिकीर्तयेत् । नाशुभं प्राप्नुयात् किञ्चित्सोऽमुत्रेह च
मानवः ॥ १०९ ॥ वेदान्तगो ब्राह्मणस्स्यात् क्षत्रियो विजयी भवेत् ।
वैश्यो धनसमृद्धस्याच्छुद्धस्सुखमवाप्नुयात् ॥ ११० ॥ धर्मार्थी
प्राप्नुयाद्धर्ममर्थार्थी चार्थमाप्नुयात् । कामानवाप्नुयात्कामी प्रजार्थी
चाप्नुयात् प्रजाः ॥ १११ ॥ भक्तिमान् यस्सदोत्थाय शुचिस्तद्गत
मानसः । सहस्रं वासुदेवस्य नाम्नामेतत् प्रकीर्तयेत् ॥ ११२ ॥
यज्ञः प्राप्नोति विपुलं याति प्राधान्यमेव च । अचलां श्रिय-
माप्नोति श्रेयः प्राप्नोत्यनुत्तमम् ॥ ११३ ॥ न भयं क्व-
चिदाप्नोति वीर्यं तेजश्च विन्दति । भवत्यरोगो ह्युतिमान् बल
रूपगुणान्वितः ॥ ११४ ॥ रोगार्तोऽमुच्यते रोगाद्बद्धो मुच्येत बन्धनात् ।
भयान्मुच्येत भीतस्तु मुच्येतापन्न आपदः ॥ ११५ ॥ दुर्गाण्यति-
तरत्याशु पुरुषः पुरुषोत्तमम् । स्तुवन्नामसहस्रेण नित्यं भक्ति-
समन्वितः ॥ ११६ ॥ वासुदेवाश्रयो मर्त्यो वासुदेवपरायणः ।
सर्वपापविशुद्धात्मा याति ब्रह्म सनातनम् ॥ ११७ ॥ न वासु-
देवभक्तानामशुभं विद्यते क्वचित् । जन्ममृत्युजराव्याधिभयं
नैवोपजायते ॥ ११८ ॥ इमं स्तवमर्धोऽयानश्श्रद्धाभक्तिसमन्वितः ।
युज्येतात्म सुखक्षान्तिश्रीधृतिस्मृतिवीतिभिः ॥ ११९ ॥ नक्रोधो
न च मात्सर्यं नलोभो नाशुभामतिः । भवन्ति कृतपुण्यानां
भक्तानां पुरुषोत्तमे ॥ १२० ॥ द्यौस्तचन्द्रार्कनक्षत्रा खंदिशो
भूर्महोदधिः । वासुदेवस्य वीर्येण विधृतानि महात्मनः ॥ १२१ ॥
समुरामुरगन्धर्व सयक्षोरगराक्षसम् । जगद्धशे वर्ततेदं कृष्णस्य स-

चराचरम् ॥ १२२ ॥ इन्द्रियाणि मनो बुद्धिस्सत्त्वं तेजो बलं धृतिः ।
 वासुदेवात्मकान्याहुः क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च ॥ १२३ ॥ सर्वागमानामा-
 चारः प्रथमं परिकल्पितः । आचारप्रभवो धर्मो धर्मस्य प्रभु-
 रच्युतः ॥ १२७ ॥ ऋषयः पितरो देवा महाभूतानि धातवः ।
 जङ्गमाजङ्गमश्चेदं जगन्नारायणोद्भवम् ॥ १२५ ॥ योगज्ञानं तथा
 साहच्यं विद्याशिल्पादिकर्म च । वेदाश्शास्त्राणि विज्ञानमेतत्सर्वं
 जनार्दनात् ॥ १२६ ॥ एको विष्णुर्महद्भूतं पृथग्भूतान्यनेकशः ।
 श्रीन्यलोकान्व्याप्य भूतात्मा भुङ्क्तेविश्वभुगव्ययः ॥ १२७ ॥ इमं स्तवं
 भगवतो विष्णोर्व्यासेन कीर्तितम् । पठेद्य इच्छेत्पुरुषश्चेयः प्राप्तुं
 सुखानि च ॥ १२८ ॥ विश्वेश्वरमजं देवं जगतः प्रभवाप्ययम् ।
 भजन्ति ये पुष्कराक्षं न ते यान्ति पराभवम् ॥ १२९ ॥ न ते यान्ति
 पराभवं ओंनम इति ।

अर्जुन उवाच—

पद्मपत्रविशालाक्ष पद्मनाभ सुरोत्तम ।

भक्तानामनुरक्तानां त्वाता भव जनार्दन ॥

श्रीभगवानुवाच—

यो मात्रामसहस्रेण स्तोतुमिच्छति पाण्डव । सोऽहमेकेन
 श्लोकेन स्तुतएव न संशयः ॥ स्तुतएव न संशय ओंनम इति ।

व्यास उवाच—

वासनाद्वासुदेवस्य चासितं ते जगत्त्रयम् । सर्वभूतनि-
 वासोसि वासुदेव नमोस्तुते ॥ श्रीवासुदेवनमोस्तुतओंनमइति ।

पार्वत्युवाच—

केनोपायेन लघुना विष्णोर्नामसहस्रकम् ।

पठ्यते पण्डितैर्नित्यं श्रोतुमिच्छाम्यहं प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

श्रीराम राम रामेति रमे रामे मनोरमे ।

सहस्रनामतुल्यं रामनाम वरानने ॥

ब्रह्मवाच—

नमोस्त्वन्न्ताय सहस्रमूर्तये सहस्ररादाक्षिशिरोरुवाहवे ।
सहस्ररात्रे पुरुषाय शश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः ॥ श्रीसहस्र
कोटीयुगधारिण ओंनम इति ।

सजय उवाच—

यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः ।

तत्र श्रीविजयो भूतिर्भुवा नीतिर्मतिर्मम ॥

श्रीभगवानुवाच—

अनन्याश्चिन्तयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते । तेषां नित्याभियु-
क्तानां चोग्धेर्म वहाभ्यहम् ॥ परित्राणाय साधूनां विनाशाय च
दुष्कृताम् । धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे ॥ आर्ता विपण्णा
दिशथिलाश्च मीताः घोरेषु च व्याधिषु वर्तमानाः । सङ्कीर्त्य नारायण
शुन्दमात्रं विमुक्तदुःखास्पृखिनो भवन्तु ॥ ओं तत्सत् ॥

इति श्रीमद्भारते अतसाहस्रिकायां संहितायां वैशाखिकायां

आनुशासनिक पर्वान्तर्गत दानधर्मपर्वणि

श्रीभीष्मपुत्रिष्ठिसंवादे

श्रीविष्णोर्दिव्यमहस्रनामस्तोत्रम्

सम्पूर्णम्

—

॥ श्रीकृष्णाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम् ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥

श्रीभूमिरुवाच—

अलङ्कृतं जन्म तुंसामपि नन्द्यजैकसाम् । तस्य देवस्य
कृप्यस्य लीलाधिग्रहधारिणः ॥ १ ॥ यानि यानि प्रयुक्तानि
सन्ति नानान्यनेकशः । पुरुषानि तेषु नामानि श्रोतुकामा

चिरादहम् ॥ २ ॥ एतानि ब्रूहि नामानि वासुदेवस्य वासुके ।
 नातः परतरं पुण्यं त्रिषु लोकेषु मे भवेत् ॥ ३ ॥ शेष उवाच ।
 वसुन्धरे वरारोहे सर्वकामदुःखप्रदम् । सर्वमङ्गलमूर्ध्वन्यमणिमाद्य-
 ष्टसिद्धिदम् ॥ ४ ॥ महापातकहोतिः सर्वतीर्थकलप्रदम् । शृंगु-
 देवि प्रवक्ष्यामि नाम्नामष्टोत्तरं शतम् ॥ ५ ॥ सहस्रनाम्नां पुण्या-
 नां त्रिराष्ट्र्या च यत्फलम् । एकाष्ट्र्या च कृष्णस्य नामकं तत्प्र-
 यच्छति । तस्मात्पुण्यतमं चैतत्स्तोत्रं शृणु वसुन्धरे ॥ ६ ॥
 ओं अस्य श्रीकृष्णाष्टोत्तरशतनामामृतस्तोत्रमन्त्रस्य श्रीशेषो भग-
 वाचृषिः । अनुष्टुप् छन्दः । श्रीकृष्णः परमात्मा देवता । श्रीकृष्ण-
 प्रसादसिद्धयर्थे जपे विनियोगः । ध्यानम् । बालाय नीलवपुषे नव
 किङ्किणीकजालाभिरामजघनाय दिगम्बराय । शार्दूलदिव्यनखभूषण
 भूपिताय नन्दात्मजाय नवनीतमुषे नमस्ते ॥ ओं श्रीकृष्णः कम-
 लानाथो वासुदेवः सनातनः । वसुदेवात्मजः पुण्यो लीलामानुष
 विग्रहः ॥ ७ ॥ श्रीवत्सकौस्तुभधरो यशोदावत्सलो हरिः । चतु-
 र्भुजात्तचक्रान्जगदाखङ्गाद्युदायुधः ॥ ८ ॥ देवकीनन्दनः श्रीशो-
 नन्दगोपप्रियात्मजः । यमुनावेगसंहारी धलभद्रप्रियानुजः ॥ ९ ॥
 पूतनाजीविताहारः शकटासुरखडनः । नन्दप्रजजनानन्दी सचि-
 दानन्दविग्रहः ॥ १० ॥ नवनीतविलिप्ताङ्गो नवनीतनटोजनधः ।
 नवनीतनवाहारो मुचुमुन्दप्रसादकः ॥ ११ ॥ योडशस्त्रीसहस्रेश-
 स्त्रिभङ्गीललिताकृतिः । शुकवागमृतान्धीन्दुर्गोविन्दो योगिनां-
 पतिः ॥ १२ ॥ वत्सवाटचरोऽनन्तो धेनुकासुरखण्डनः । वर्णा
 कृतवृणावर्तो यमलाङ्गुनभञ्जनः ॥ १३ ॥ उत्तालतालभेत्ता च
 तमालश्यामलाकृतिः । गोपगोपीश्वरो योगी कोटिमूर्ध्वममप्रभः १४
 इलापतिः परञ्ज्योतिर्षादेवेन्द्रो यद्द्रहः । वनमाली पीतवागाः पारि-
 जातापहारकः ॥ १५ ॥ गोवर्द्धन, चलोडर्ता गोपालः सर्वपालकः ।

अजो निरञ्जनः कागजनकः कञ्जलोचनः ॥ १६ ॥ मधुहा मधुरा
 नाथो द्वारकानायको बली । वृन्दावनान्तसञ्चारी तुलसीदामभूषणः
 ॥ १७ ॥ स्वमन्तकमणेर्हर्ता नरनारायणात्मकः । कुञ्जाकृष्टाम्बर-
 धरो भायी परमरूपः ॥ १८ ॥ मुष्टिकासुरचाणूरमह्यपुद्गविशारदः ।
 संसारवैरी कंसारिर्धुरारिर्नरकान्तकः ॥ १९ ॥ अनादिर्ब्रह्मचारी च
 कृष्णाव्यसनकर्षकः । शिशुपालशिरश्छेत्ता दुर्योधनकुलान्तकः ॥ २० ॥
 विदुराक्रूरवरदो विश्वरूपप्रदर्शक । सत्यमावसत्यसङ्कल्पः सत्यमामा
 रतो जयी ॥ २१ ॥ सुभद्रापूर्वजो जिष्णुभीष्ममुक्तिप्रदायकः ।
 जगद्गुरुर्जगन्नाथो वेषुवाद्यविशारदः ॥ २२ ॥ धृपभासुरविध्वंसी
 बाणामुरसरांतकः । युधिष्ठिरप्रतिष्ठाता बर्हिंबर्हावतंसकः ॥ २३ ॥
 पार्थसारथिरव्यक्तो गीतामृतमहोदधिः । कालीयपणमाणिक्यरञ्जि-
 तश्रीपदान्बुजः ॥ २४ ॥ दामोदरो यज्ञभोक्ता दानवेन्द्रविना-
 शकः । नारायणः परं ब्रह्म पद्मगाशनवाहनः ॥ २५ ॥ जलक्रीडा-
 समासक्तगोपीवस्त्रापहारक । पुण्यश्लोकस्तीर्थपदो वेदवेद्यो दया
 निधिः ॥ २६ ॥ सर्वभूतात्मकः सर्वप्रहरूपी परात्परः । एवं
 श्रीकृष्णदेवस्य नाम्नामष्टोत्तरं शतम् ॥ २७ ॥ कृष्णेन कृष्णभक्तेन
 श्रुत्वा गीतामृतं पुरा । स्तोत्रं कृष्णप्रियतरं कृतं तस्मान्मया श्रुतम् ॥
 ॥ २८ ॥ कृष्णनामामृतं नाम परमानन्दकारणम् । अनुपद्रवदुःखघ्नं
 परमायुर्विबर्धनम् ॥ २९ ॥ दानं व्रतं तपस्तीर्थं यत्कृतं त्विह जन्मनि ।
 पठतां शृण्वतां चैव फलं कौटिगुणं भवेत् ॥ ३० ॥ पुत्रप्रदमपुत्रा-
 णामगतीनां गतिप्रदम् । धनावहं दरिद्राणां जयेष्मृनां जयावहम् ।
 ॥ ३१ ॥ शिशूनां गोवृलानां च पुष्टिदं पूर्णपुण्यदम् । समस्त-
 कामदं दिव्यं कौटिजन्माघनाशनम् ॥ ३२ ॥ अन्ते च कृष्ण-
 स्मरणं भवतापत्रयापहम् । कृष्णाय यादवेन्द्राय ज्ञानमुद्राय योगिने
 ॥ ३३ ॥ नाथाय रुक्मिणीशाय नमो वेदान्तवेदिने । इमं मन्त्रं

महादेवि ब्रह्मनिष्ठो दिवानिशम् ॥ ३४ ॥ मनसा चिन्तयन्नित्यं
जपन् शुद्धशरीरभाक् । सर्वग्रहानुग्रहभाक् सर्वप्रियतमो नरः ॥३५॥
पुत्रपौत्रैः परिवृतः समृद्धं फलमाप्नुयात् । विलस्य भोगानन्ते च
कृष्णसाधुज्यमाप्नुयात् ॥ ३६ ॥ शङ्खचक्रगदापाणे द्वारकानिल-
याच्युत । गोविन्द पुण्डरीकाक्ष रक्ष मां शरणागतम् ॥ ३७ ॥ इति
श्रीशेषधरणीसंवादे कृष्णाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

—०—

॥ नारायणाष्टकम् ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः । वात्सल्याद्भयप्रदानसमयादार्ता-
तिनिर्वापणादौदार्यादघशोषणादगणितश्रेयःपदप्रापणात् । सेव्यःश्रीप-
तिरेक एव जगतामैते च पद्मसाक्षिणः प्रह्लादश्च विभीषणश्च करिराट्
पाश्चाल्यहत्याधुरः ॥ १ ॥ प्रह्लादास्ति यदीश्वरो वद हरिः
सर्वत्र मे दर्शय स्तम्भे चैवमिति ब्रुवन्तमसुरं तत्राविरा-
सीद्वरिः । वक्षस्तस्य विदारयन्निजनखैर्वात्सल्यमापादयन्नार्चत्राण
परायणः स भगवान्नारायणो मे गतिः ॥ २ ॥ श्रीरामाञ्च विभी-
षणोऽयमनयो रक्षोभयादागतः सुग्रीवानय पालयैनमधुना पालस्त्य-
मेवागतम् । इत्युक्त्वाऽभवमस्य सर्वनिदितं यो राघवो दत्तवानार्त
त्राणपरायणः स भगवान्नारायणो मे गतिः ॥ ३ ॥ नक्रप्रस्तपदं
समुद्भूतकरं ब्रह्मादयो भोः सुराः पालयन्तामिति दीनवाक्यकरिणं
देवेष्वशक्तेषु यः । मा भैषीरिति यश्च नक्रहनने चक्रायुधश्रीधरः
आर्तत्राणपरायणः स भगवान्नारायणो मे गतिः ॥ ४ ॥ भोः
कृष्णाच्युत भोः कृपालय हरे भोः पाण्डवानां मत्ते क्वाप्ति क्वाप्ति
सुयोधनादपहृतां भो रक्ष मामानुराम् । इत्युक्तोऽथपवघ्नसंभृततर्तुं
योऽपालयद्द्रौपदीमार्चत्राणपरायणः स भगवान्नारायणो मे गतिः
॥ ५ ॥ यत्पादाब्जनयोदकं त्रिजगतां पार्ष्णीपत्रिध्वंमनं यन्नामाहृत्

पूरकं च पितृतां संसारसन्तारकम् । पापाणोऽपि यदङ्घ्रिपद्मरंजसा
 शाशान्मुनेर्मोचितः आर्तत्राणपरायणः स भगवान्नारायणो मे गति
 ॥ ६ ॥ पित्रा भ्रातृभ्यश्च मातृभ्यश्च गतं चोत्तानपादिर्ध्रुवो दृष्ट्वा तत्सम-
 मारुहुरुधृतो मात्राऽवमानं गतः । यं गत्वा गरणं तदाप तपसा
 हेमाद्रिसिंहासनमार्तत्राणपरायणस्य भगवान्नारायणो मे गतिः ॥७॥
 अर्चा विन्याः शिथिलाश्च भी ॥ घोरेषु च व्याधिषु वर्तमानाः ।
 सङ्कीर्त्य नारायणशब्दमात्रं विमुक्तदुःखाः सुखिनो भवन्ति ॥ ८ ॥
 इति श्रीमन्नारायणःष्टकम् सम्पूर्णम् ॥ ....

-:५:-

श्रीराम् ।

श्री कुलशेखरसूत्ये-नमः ।

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्री कुलशेखरसूरिभिरनुगृहीता

मुकुन्दमाला ॥

घुष्यते यस्य नगरे रङ्गयात्रा दिनेदिने ।

तमहं शिरसा वन्दे राजानं कुलशेखरम् ॥

श्रीबल्लभेति चरदेति दयापरेति भक्तप्रियेति भवलुण्ठनको
 निदेति । नायेति नागशयनेति जगन्निर्गते आलापिनं प्रतिपदं
 कुरु मां मुकुन्द ॥ १ ॥ जयतु जयतु देवो देवकीनन्दनोऽयं जयतु
 जयतु कृष्णो वृष्णिवंशप्रदीपः । जयतु जयतु मेघश्यामलः कोमलाङ्ग-
 जयतु जयतु पृथ्वीमारनाशो मुकुन्द ॥ २ ॥ मुकुन्द मूर्ध्ना
 प्रणिपत्य याचे भयन्तमेकान्तगियन्तमर्थम् । अविस्मृतिस्त्वचर-
 णारविन्दे भवेभवे मेऽस्तु भवत्प्रभादात् ॥ ३ ॥

नाहं वन्दे तव चरणयोर्द्वन्द्वमद्वन्द्वहेतोः कुम्भीपाकं गुरुमपि
हरे नारकं नापनेतुम् । रम्या रामा मृदुतनुलता नन्दने नापि रन्तुं
भावे भावे हृदयभवने भावयेयं भवन्तम् ॥ ४ ॥ नास्था धर्मं न
चसुनिचये नैव कामोपभोगे यद्यद्भव्यं भवतु भगवन्पूर्वकर्मानुरूपम् ।
एतत्प्रार्थ्यं मम बहुमतं जन्मजन्मान्तरेऽपि त्वत्पादाम्भोरुहयुगगता
निश्चला भक्तिरस्तु ॥ ५ ॥ दिवि वा भुवि वा ममास्तु वासो नरके
वा नरकान्तक प्रकामम् । अवधीरितशारदारविन्दौ चरणां ते मरणे-
ऽपि चिन्तयानि ॥ ६ ॥ कृष्ण त्वदीयपदपद्मजपञ्जरान्तः अद्यैव मे विश-
त्तु मानसराजहंसः । प्राणप्रयाणसमये कफवातपित्तैः कण्ठावरोधनविधौ
स्मरणं कुतस्ते ॥ ७ ॥ चिन्तयामि हरिमेव सन्ततं मन्दमन्दहसि-
ताननाम्बुजम् । नन्दगोपतनयं परात्परं नारदादिमुनिवृन्दवन्दि-
तम् ॥ ८ ॥ करचरणसरोजे कान्तिमन्त्रेणमीने श्रममपि भुजवीचि-
व्याकुलेऽगाधमार्गे । हरिसरसि विगाढ्यापीय तेजोजलायं भवमरु-
परिखिन्नः श्लेदमद्य त्यजामि ॥ ९ ॥ सरसिजनयने सशङ्खचक्रे
मुरभिदि गा विरम स्वचित्त रन्तुम् । सुखतरमपरं न जातु जाने
हरिचरणस्मरणामृतेन तुल्यम् ॥ १० ॥ मामीर्मन्दमनो विचिन्त्य
बहुधा यामीश्विरं यातनाः नामी नः प्रभवन्ति पापरिवस्त्वामी
ननु श्रीधरः । आलस्यं व्यपनीय भक्तिसुलभं ध्यायस्व नारायणं
लोकस्य व्यसनापनोदनकरो दासस्य किं न क्षमः ॥ ११ ॥ भव-
जलधिगतानां द्वन्द्ववाताहतानां सुतदुहितृकलत्राणभारादिता-
नाम् । विषमविषयतोये मज्जतामप्लवानां भवतु शरणमेको विष्णु
पोतो नराणाम् ॥ १२ ॥ भवजलधिमगाधं दुस्तरं निस्तरेयं कथ-
महमिति चेतो मास्म गाः कातरताम् । नरमिजदृशि देये तावकी
भक्तिरेका नरकाभिदि नियुग्णा तारदिष्यत्यवश्यम् ॥ १३ ॥
तृष्णातोये मदनपवनोद्गतमोहोर्मिमाले दारावर्ते तनयसहजग्राह
संघाकुले च । संसाराख्ये महति जलधौ मज्जतां नस्त्रिधामन्

पादाम्भोजे वरद भवतो भक्तिनारं प्रयच्छ ॥ १४ ॥ माद्राक्षं क्षीण-
 पुण्यान्क्षणमपि भवतो भक्तिहीनान्पदाब्जे माश्रौषं श्राव्यबन्धं
 तव चरितमपास्यान्यदाख्यानजातम् । मास्मार्षं माध्वय त्वामपि
 भुवंपतते चेतसाऽपदनुवानान् माभूवं त्वत्सपर्याज्यतिकररहितो
 जन्मजन्मान्तरेऽपि ॥ १५ ॥ जिह्वे कीर्तय केशवं मुरगिपुं चेतो
 भज श्रीधरं पाणिद्वन्द्व ममर्चयाच्युतकथाश्चोत्रद्वय त्वं शृणु ।
 कृष्णं लोक्य लोचनद्वय हरेर्गच्छाद्द्विभ्रियुग्मालयं जिघ्र घ्राण मुकु-
 न्दपादतुलसीं मूर्धन्यमाधोक्षजम् ॥ १६ ॥ हे लोकाश्रृणुत प्रसूति
 मरणव्याधेश्चिकित्साभिमां योगज्ञास्तमुदाहरन्ति मुनयो यां याज्ञव-
 ल्यपादय । अन्तर्ज्योतिरमेयमेकममृत कृष्णाख्यमापीयतां तत्पीतं
 परमौषधं पितनुते निर्माणमात्यन्तिकम् ॥ १७ ॥ हे मर्त्याः परमं
 दित शृणुत वो वक्ष्यामि संक्षेपतस्संमाराणवमापदूर्मिवहुलं सम्य-
 क्यविश्य स्थिताः । नानाज्ञानमपास्य चेतसि नमो नारयणायेत्यमुं
 मन्त्रं सप्रणयं प्रणाममहित प्रावर्तयध्वं मुहुः ॥ १८ ॥ पृथ्वी रेणु
 रणु पयांसि कणिका फल्गुः स्फुलिङ्गो लघुः तेजो नि. श्वसनं मरुत्त-
 नुतरं रन्धं मुसुक्ष्मं नभः । धुद्रा रुद्रपितामहप्रभृतयःकीटास्तमस्ता-
 स्मुरा दृष्टे यत्र स तावदो विजयते भूमावधृतावधिः ॥ १९ ॥
 बद्धेनाञ्जलिना नतेन शिरसा गार्त्रिस्सरोमोद्गमैः कण्ठेन स्वरगद्गदेन
 नयनेनोद्गीर्णराम्पाम्पुना । नित्यं त्वत्तरणारविन्दयुगुलध्यानाभृता-
 स्वादिनां अस्माकं शरतीरहाक्ष सततं सम्पद्यतां जीवितम् ॥ २० ॥
 हे गोपालक हे कृपाजलनिधे हे सिन्धुकन्यापते हे कंसान्तक हे
 गजेन्द्रकृष्णापारीण हे माधव । हे रामानुज हे जगत्त्रयगुरो हे
 पुण्डरीकाक्ष मां हे गोपीजननाथ पालय परं जानामि न त्वां विना
 ॥ २१ ॥ भक्तापायभुजङ्गगारुडमणिस्रैलोक्यरक्षामणिः गोपीलो-
 चनचक्रातकाश्रुदसपिस्सौन्दर्यमुद्राप्सणिः । इः कान्तःसगिफकिभ्रगि-
 षनहुचदन्डकभूपामणिः श्रेयो देवशिवामणिर्दिशतु नो गोपालचू-

ामणिः ॥ २२ ॥ शुक्लेद्वैकमन्त्रं सकलमुपनिषदाख्यसम्प-
 द्यमन्त्रं संसारोत्तारयन्त्रं समुपचिततमस्सङ्घनिर्याणमन्त्रम् ।
 सर्वशुभैकमन्त्रं वपसनभुजगतन्दटसन्त्राणमन्त्रं जिह्वे श्रीकृष्ण-
 मन्त्रं जप जप सततं जन्मसाफल्यमन्त्रम् ॥ २३ ॥ व्या-
 मोहप्रशमौषधं पुनिमनोवृत्तिप्रवृत्तौषधं दैत्येन्द्रातिकरौषधं त्रिभु-
 वने सञ्जीवनैकौषधम् । भक्तात्यन्तहिताौषधं भवभयप्रघ्नसर्नैकौ-
 षधं श्रेयःप्राप्तिकरौषधं पिव मनश्श्रीकृष्णदिव्यौषधम् ॥ २४ ॥
 आम्नायाम्भसनानपरण्यहदितं वेदव्रतान्पन्वहं मेदश्छेदफलानि
 पूर्वविधयस्सर्वे द्रुतं भस्मनि । तीर्थानामवगाहनानि च गजस्नानं
 विना यत्पदद्वन्द्वाम्भोरुहसंस्मृतीर्विजयते देवस्स नारायणः ॥२५ ॥
 श्रीमन्नाम प्रोच्य नारायणारख्यं के न प्रापुर्वाञ्छितं पापिनोऽपि । हा
 नः पूर्वं वाक्प्रवृत्ता न तस्मिन् तेन प्राप्तं गर्भवासादिदुःखम् ॥२६॥
 मज्जन्मनः फलमिदिं मधुकैटभारे मत्प्रार्थनीयमदनुग्रह एव एव ।
 त्वद्भृत्यभृत्यपरिचारकभृत्यभृत्यभृत्यस्य भृत्य इति मां स्मर लोक-
 नाथ ॥ २७ ॥ नाथे नः पुरुषोत्तमे त्रिजगतामेकाधिपे चेतसा सेव्ये
 स्वस्य पदस्य दातरि सुरे नारायणे तिष्ठति । यं कश्चित्पुरुषाधर्म
 कतिपयग्रामेशमल्पार्थदं सेवार्यं भृगवामहे नरमहो मूका वराफा
 वयम् ॥ २८ ॥ मदन परिहर स्थितिं मदीये मनसि मुकुन्दपदार-
 पिन्दधाम्नि । हरनयनकृशानुना कृशोऽमि स्मरसि न चक्रपराक्रमं
 सुरारेः ॥ २९ ॥ तत्त्वं ह्यवाणानि परं परस्मान्मधु धरन्तीव सतां
 फलानि । प्रायर्वय प्राञ्जलिरस्मि जिह्वे नामानि नारायणगोच-
 राणि ॥ ३० ॥ इदं शरीरं परिणामपेशलं पतत्यवश्यं श्लथसन्धि-
 जर्जरम् । किर्मापधेः क्लिश्यसि मूढ दुर्मते निरामयं कृष्णारसापनं
 पिव ॥ ३१ ॥ दारा धाराकरपरमुता ते तनूजो विरिञ्चस्तोता वेद-
 स्त्व सुरगणो भृत्यवर्गः प्रमादः । मुक्तिर्माया जगदविकलं तावकी
 देवकी ते माता मित्रं बलरिपुमुतस्त्वग्यतोऽन्यन्न जाने ॥ ३२ ॥

कृष्णे रक्षतु नो जगत्त्रयगुरुः कृष्णं नमस्याम्यहं कृष्णेनामरशत्रवो
 विनिहताः कृष्णाय तस्मै नमः । कृष्णादेव समुत्थितं जगदिदं
 कृष्णस्य दासोऽस्म्यहं कृष्णे तिष्ठति सर्वमेतदखिलं हे कृष्ण संरक्ष
 माम् ॥ ३३ ॥ स त्वं प्रसीद भगवन्कुरु मय्यनाये दिष्णो कृपां
 परमकारुणिकः किल त्वम् । संसारसागरनिमग्रमनन्त दीनं उद्धर्तु-
 मर्हसि हरे पुरुषोत्तमोऽसि ॥ ३४ ॥ नमामि नारायणपादपङ्कजं
 करोमि नारायणपूजनं सदा । वदामि नारायणनाम निर्मलं स्मरामि
 नारायणवत्त्वमव्ययम् ॥ ३५ ॥ श्रीनाथ नारायणवासुदेव श्रीकृष्ण
 भक्तप्रिय चक्रपाणे । श्रीपद्मनाभाच्युत कैटभारे श्रीराम पद्माक्ष
 हरे गुरारे ॥ ३६ ॥ अनन्त वैकुण्ठ मुकुन्द ऋग्ग गोविन्द दामो-
 दर माभरेति । वक्तुं समर्थोऽपि न यत्किं कश्चिदहो जनानां व्यस-
 नाभिमुख्यम् ॥ ३७ ॥ ध्यायन्ति ये त्रिष्णुमनन्तमव्ययं हृत्पद्ममध्ये
 सततं व्यवस्थितम् । समाहितानां सतताभयप्रदं ते यान्ति सिद्धिं
 परमां च वैष्णवीम् ॥ ३८ ॥ क्षीरसागरतरङ्गशीकरासारतारकि
 त्चाहमूर्तये । भोगिभोगक्षयनीयशाविने माधवाय मधुत्रिडिपे नमः
 ॥ ३९ ॥ यस्य प्रियां श्रुतिधरौ कविलोकरीरौ मित्रे द्विजन्म-
 वरपद्मशरावभूताम् । तेनाम्बुजाक्षचरणाम्बुजपद्पदेन राज्ञा कृता
 वृत्तिरियं कुलशेखरेण ॥ ४० ॥ मुकुन्दमाला समाप्ता ।

श्रीयामुनमुनिभिरनुगृहीता

चतुःश्लोकी ।

यत्पदाम्भोरुहध्यानविध्वस्ताशेषकल्मषः । वस्तुतामुपयातोऽहं
 यामुनेयं नमामि तम् ॥ १ ॥ कान्तस्ते पुरुषोत्तमः फणिसतिशययासनं
 वाहनं वेदात्मा विहगेवररो यत्रनिका माया जगन्मोहनी । ब्रह्मेशादिसु-
 ब्रजसदस्यितस्त्वदासदामीगणः श्रीरित्येव च नाम ते भगवति श्रमः

कथं त्वां वयम् ॥ १ ॥ यस्यास्ते महिमानमात्मन इव त्वद्ब्रह्मभोगि
प्रभुः नालं मातुमियनया निरवधि नित्यानुहृजं स्वतः । तां त्वां
दास इति प्रपन्न इति च स्तोष्याम्यहं निभेयो लोकैकेश्वरि लोक-
नाथदयिते दान्ते दयां ते विदन् ॥ २ ॥ ईषत्त्वत्करुणानिरीक्षण-
सुधासन्धुक्षणाद्रक्ष्यते नष्टं प्राक्तदलाभतस्त्रिभुवर्न संप्रत्यनन्तोदयम् ।
श्रेयो न धरविन्दलोचनमनःकान्ताप्रसादादृते संसृत्यक्षरवैष्णवा-
ध्वसु नृणां संभाव्यते कर्हिचित् ॥ ३ ॥ शान्तानन्तमहाविभूतिपरमं
यद्ब्रह्मरूपं हरेः मूर्तं ब्रह्म ततोऽपि तत्प्रियतरं रूपं यदत्यद्भुतम् ।
यान्यन्यानि यथासुखं विहरतो रूपाणि सर्वाणि तान्याहुः स्वैरनुरू-
परूपविभवैर्गाढोपगूढानि ते ॥ ४ ॥ आकारत्रयसम्पन्नामरविन्द
निवासिनीम् । अशेषजगदीशित्रीं वन्दे वरदवल्लभाम् ॥

चतुःश्लोकी समाप्ता ॥

—०—

श्रीयामुनमुनिभिरनुगृहीतं

स्तोत्ररत्नम् ।

स्वादयन्निह सर्वेषां त्रय्यन्नार्थं सुदुर्ग्रहम् । स्तोत्रयामास
योगीन्द्रस्तं वन्दे यामुनाह्वयम् ॥ * ॥ नमो नमो यामुनाय यामु-
नाय नमो नमः । नमो नमो यामुनाय यामुनाय नमो नमः ॥* ॥
नमोऽचिन्त्याद्भुताक्लिष्टहानदैराभ्यराशये । नाथाय मनयेऽगा-
धभगवद्भक्तिसिन्धवे ॥ १ ॥ तस्मै नमो मधुजिर्दधिसरोज-
तत्त्वज्ञानानुरागमहिमातिशयान्तसीधे । नथाय नाथगुनयेऽत्र परत्र
चापि नित्यं यदीयचरणौ शरणं मदीयम् ॥ २ ॥ भूयो नमोऽपरि-
मिताद्भुतभक्तितत्त्वज्ञानामृतान्धिपरिवाहशुभैर्वचोभिः । लोकेश्व
तीर्णपरमार्थसमप्रभक्तियोगाय नाथगुनये यमिनां वराय ॥ ३ ॥

तत्त्वेन यद्विदधिदीश्वरतत्स्वभावभोगापवर्गतदुपायगतीरुदारः ।
 सन्दर्शयन्निरमिमीत पुराणरत्नं तस्मै नमो मुनिवराय परा-
 शराय ॥ ४ ॥ माता पिता पुत्रतयस्तनया विभूतिस्सर्वं यदेव
 नियमेन मदन्वयानाम् । आद्यस्य नः कुलपतेर्वकुलाभिरामं श्रीम-
 त्तदंघ्रियुगलं प्रणमामि मूर्ध्ना ॥ ५ ॥ यन्मूर्ध्नि मे श्रुतिशिरस्तु
 च भाति यस्मिन्नस्मन्मनोरथपथस्मकलस्समेति । स्तोष्यामि नः-
 कुलधनं कुलदेवतं तत्पादारविन्दमरविन्दविलोचनस्य ॥ ६ ॥ तत्त्वेन
 यस्य महिमार्णवशीकराणुशशक्यो न मातुमपि शर्वपितामहाद्यै ।
 कर्तुं तदीयमहिमस्तुतिमुद्यताय मह्यं नमोऽस्तु कवये निरपत्र-
 पाय ॥ ७ ॥ यद्वा श्रमावधि यथामति वाप्यशक्तः स्तौम्ये-
 यमेव खलु तेऽपि मदा स्तुवन्तः । वेदाश्चतुर्मुखमुग्याश्च महार्णवान्तः
 को मज्जतोरणुकुलाचलयोर्विशेषः ॥ ८ ॥ किञ्चप शक्त्यतिशयेन
 न तेऽनुकम्प्यस्स्तोताऽपितु स्तुतिकृतेन परिश्रमेण । तत्र श्रमस्तु
 मुलभो मम मन्दबुद्धेरित्युद्यमोज्यमुचितो मम चान्जनेत्र ॥ ९ ॥
 नावेक्षसे यदि ततो भुवनान्यमूनि नालं प्रभो भवितुमेव कृतः
 प्रवृत्तिः । एवं निर्गमसुहृदि त्वयि सर्वजन्तोः स्वामिन्न चित्र
 मिदमाश्रितवत्तमलत्वम् ॥ १० ॥ स्यामाविकानवधिरातिशयेशितृत्वं
 नारायण त्वयि न मृष्यति वैदिकः कः । ब्रह्मा शिवशतमखः परम-
 स्वगडित्येतेऽपि यस्य महमार्णवविप्रुपस्ने ॥ ११ ॥ कश्चीः श्रियः
 परममत्वसमाश्रयः कः कः पुण्डरीकनयनः पुरुषोत्तमः कः । कस्या-
 युतायुतशतं कुरुलांशुकांशे विश्वं त्रिचित्रचिदचित्प्रविभागवृत्तम् ॥ १२ ॥
 वेदापहारगुरूपातरुद्रेत्यपीडाद्यापडिमोचनमहिष्ठफलप्रदानैः । क्रोड-
 न्यः प्रजापशुपती परिपाति कस्य पाटोदकेन म शिवस्वशिरो-
 धृतेन ॥ १३ ॥ कस्योदरे हरिगिरिश्चमुखाः प्रपञ्चः को रक्षतीमम-
 जनिष्ट च कस्य नामेः । क्रान्त्या निर्गीय पुनरुद्गिरति त्वदन्यः
 कः केन वैप परवानिति शक्यशङ्कः ॥ १४ ॥ त्वां शीलरूपचरितैः

परमप्रकृष्टसत्त्वेन सात्त्विकतया प्रवर्तते शशैः । प्र० ॥ तदैवपरमार्थविदां मर्तश्च नैवासुरप्रकृतयः प्रभवन्ति वाङ्मू ॥ १५ ॥ उल्लंघितत्रिविधसीमसमातिशायिसंभायनं तव परिब्रढिमस्वभावम् । मायाबलेन भवतापि निगूह्यमानं पश्यन्ति केचिदनिशं त्वदनन्यभावाः ॥ १६ ॥ यदण्डमण्डान्तरगोचरं च यद्दशोत्तराण्यावरणानि यानि च । गुणाः प्रधानं पुरुषः परं पदं परात्परं ब्रह्म च ते विभूतयः ॥ १७ ॥ वशी वदान्यो गुणवानृजुः शुचिर्मृदुर्दयालुर्मधुरः स्थिरस्समः । कृती कृतज्ञस्त्वमसि स्वभावतस्समस्तकल्याणगुणामृतोदधिः ॥ १८ ॥ उपर्युपर्यञ्जभ्रुवोऽपि पूरुपान् प्रकल्प्य ते ये शतमित्यनुक्रमात् । गिरस्त्वदेकैकगुणावधीप्सया सदा स्थिता नोद्यमतोऽतिशेते ॥ १९ ॥ त्वदाश्रितानां जगदुद्भवस्थितिप्रणाशसंसारविमोचनादयः । भवन्ति लीला विधयश्च वैदिकास्त्वदीयगम्भीरमनोनुसारिणः ॥ २० ॥ नमो नमो वाङ्मनसातिभूमये नमो नमो वाङ्मनसैकभूमये । नमो नमोऽनन्तमहाविभूतये नमो नमोऽनन्तदैकसिन्धवे ॥ २१ ॥ न धर्मनिष्ठोऽस्मि न चात्मवेदी न भक्तिमांस्त्वचरणारविन्दे । अकिञ्चनोऽनन्यगतिश्शरण्य त्वत्पादमूलं शरणं प्रपद्ये ॥ २२ ॥ न निन्दितं कर्म तदस्ति लोके सहस्रशो यन्न मया व्यधायि । सोऽहं निपाकासरे मुकुन्द क्रन्दामि संप्रत्यगतिस्तवाग्रे ॥ २३ ॥ निमज्जतोऽनन्तमवार्णवान्तधिराय मे कृलमिवासि लब्धः । त्वयापि लब्धं भगवन्निदानीमनुत्तमं पात्रमिदं दयायाः ॥ २४ ॥ अभूत्पूर्वं मम मात्रि किं वा सर्वं सहे मे सहजं हि दुःखम् । किंतु त्वदग्रे शरणागतानां पराभवो नाथ न तेऽनुरूपः ॥ २५ ॥ निरासकस्यापि न तावदुत्सहे महेश हातुं तप पादपङ्कजम् । रुपा निरस्तोऽपि शिशुस्स्तनन्ययो न जातु मातुश्चरणौ जिहासति ॥ २६ ॥ तवामृतस्यान्दिनि पादपङ्कजे निवेशितात्मा कथमन्यदिच्छति । स्थितेऽरविन्दे मकरन्दनिर्भरे मधुव्रतो नेशुरकं

हि वीक्षते ॥ २७ ॥ त्वदंघ्रिमुदिश्य कदापि केनचिद्यथा तथा
 वापि सकृत्कृतोऽञ्जलिः । तदेव मुष्णात्यशुभान्पशेषतश्शुभानि
 पुष्पाति न जातु हीयते ॥ २८ ॥ उदीर्णसंसारदवाशुशुक्षाण क्षणेन
 निर्माप्य परां च निर्वृतिम् । प्रयच्छति त्वच्चरणारूणाम्बुजद्वयानुरा
 गामृतसिन्धुशीकरः ॥ २९ ॥ विलाराविक्रान्तपरावरालयं नमस्यदा-
 र्तिक्षपणे कृतक्षणम् । धनं मदीयं तव पादपङ्कजं कदा नु साक्षा-
 त्करवाणि चक्षुषा ॥ ३० ॥ कदा पुनर्दशखरथाङ्गकल्पकध्वजारवि-
 न्दाङ्कुशवज्रलाञ्छनम् । त्रिविक्रम त्वच्चरणाम्बुजद्वयं मदीयमूर्धा-
 नमलङ्करिष्यति ॥ ३१ ॥ पिराजमानोज्ज्वलपीतवाससं स्मितातसी-
 षनसमामलच्छदिम् । निगप्रनाभिं तनुमप्यमुन्नतं विशालवक्षस्थ-
 लशोभिलक्षणम् ॥ ३२ ॥ चकासतं ज्याकिणकर्कशं शुभैश्चतुर्भि-
 राजानुविलम्बिभिर्भुजैः । प्रियावतंसोत्पलकर्णभूषणश्लथालका-
 बन्धविमर्दशांसेभिः ॥ ३३ ॥ उदग्रपीनांसविलम्बिकुण्डलालकाव-
 लीबन्धुरकम्बुबन्धरम् । मुखश्रिया न्यक्कृतपूर्णनिर्मलामृतांशुधि-
 म्बाम्बुरुशोज्ज्वलश्रियम् ॥ ३४ ॥ प्रनुद्धमुग्धाम्बुजचारुलोचनं
 सविभ्रमप्रलतमुज्ज्वलाधरम् । शुचिस्मितं कोमलगण्डमुन्नतं लला-
 टपर्यन्तविलम्बितालकम् ॥ ३५ ॥ स्फुरतिकरीटाद्गदहारकण्ठिका-
 मणीन्द्रकाञ्चीगुणनूपुरादिभिः । रथाङ्गशङ्खासिगदाधनुर्वरैर्लसत्कुल-
 स्या धनमालयोज्ज्वलम् ॥ ३६ ॥ चकर्थ यस्या भवनं भुजान्तरं
 तव प्रियं धाम यदीषजन्मभुः । जगत्समस्तं यदपाङ्गसंश्रयं यदर्थ-
 मम्मोषिरमन्थयन्धि च ॥ ३७ ॥ स्ववैश्वरूप्येण मदानुभूतयाऽप्य-
 पूर्ववस्मिन्मादधानया । गुणेन रूपेण विलाराचेष्टितैस्सदा तव
 बोधितया तव श्रिया ॥ ३८ ॥ तथा महारसीनमनन्तमोगिनि
 प्रकृष्टविद्यानखलैःधामनि । फणामणिघ्रातमयूखमण्डलप्रकाशनानो-
 द्दरदिव्यपागनि ॥ ३९ ॥ निरामग्रयामनपादुकांशुकोपधानपर्षा-
 तपवारणादिभिः । शरीरमेदंन्तव शेषतां गर्नयधोचितं शेष इति

रिते जनैः ॥ ४० ॥ दासस्सखा वाहनमामनं ध्वजो यस्ते वितानं
 ध्वजनं त्रयीमयः । उपस्थिं तेन पुरो गुरुत्मता त्वदंघिममर्द-
 किणाङ्कशोभिना ॥ ४१ ॥ त्वदीयभुक्तोज्झितशेषभोजिना त्वया
 निमृष्टात्मभरेण यद्यथा । प्रियेण सेनापतिना न्यवेदि तत्तथाऽनुर्जन-
 न्नामुदारवीक्षणैः ॥ ४२ ॥ हतखिलस्लेशमलैस्स्वभावतस्सदानुकू-
 लैरकरसैस्तपोचितैः । गृहीततत्परिचारसाधनैर्निषेव्यमाणं सत्वि-
 चैर्वथोचितम् ॥ ४३ ॥ अपूर्वनानारमभावनिर्भरप्रबद्धया मुग्धवि-
 द्दग्धलीलया । क्षणाणुवत्क्षिप्तपरादिकालया प्रहर्षयन्तं महिषीं महा-
 भुजम् ॥ ४४ ॥ अचिन्त्यदिव्याद्भुतनित्ययौवनस्वभावलावण्यम-
 यामृतोदधिम् । श्रियश्चिथयं भक्तजनैकजीवितं समर्थमापत्सखमाथे-
 कल्पकम् ॥ ४५ ॥ भवन्तमेवानुचरन्निरन्तरं प्रशान्तनिशेषम-
 नोरथान्तरः । कदाऽऽमैकान्तिकनित्यकिङ्करः प्रहर्षयिष्यामि सना-
 थजीवित ॥ ४६ ॥ धिगशुचिमविनीतं निर्दयं मामलज्जं परमपु-
 रुष ! योऽहं योगिवर्याग्रगण्यैः । विधिगिवसनकाद्यैर्ध्यातुमत्यन्तदूरं
 तव परिजनभावं कामये कामवृत्तः ॥ ४७ ॥ अपराधसहस्रभाजनं
 पतितं मीमभगार्णवोदरे । आगतिं शरणार्गतं हरे ! कृपया केवलमा-
 त्ममात्कुरु ॥ ४८ ॥ अविवेकनान्धदिङ्मुखे बहुधा सन्ततदुःख-
 वापिणि । भगवन्भवदुर्दिने पथः स्वलितम्मामवलोकयाच्युत ॥ ४९ ॥
 न मृषा परमार्थमेव मे शृणु विज्ञापनमेकमग्रतः । यदि मे न द-
 यिष्यसे ततो दयनीयस्तव नाथ ! दुर्लभः ॥ ५० ॥ तदहं त्वदृते
 न नाथवान् मरुते त्वं दयनीयवाञ्छ च । विधिनिर्मितमेतदन्वयं
 भगवन्पालय मास्म जीश्वरः ॥ ५१ ॥ वपुरादिषु योऽपि कोऽपि
 वा गुणतोऽस्मानि यथातथाविधः । तदयं तव पादपद्मयोरहमद्य-
 च मया समर्पितः ॥ ५२ ॥ मम नाथ यदस्ति योऽस्म्यहं सकलं
 तद्धि तत्रैव माधय । नियतस्वमिते प्रशुद्धवीथया किन्तु ममर्पयामि

ते ॥ ५६ ॥ अयवोधितवानिमां यथा मयि नित्यां भवदीयतां स्वयम् ।
 कृपयैतदनन्यभोग्यतां भगवन्मक्तिमपि प्रयच्छ मे ॥ ५४ ॥ तव
 दास्यसुखैकमाङ्गिनां भवनेष्वस्तपि कीटजन्म मे । इतरावमयेषु मा-
 स्म भूदपि मे जन्म चतुर्मुखात्मना ॥ ५५ ॥ मकृच्छदाकारविलो-
 कनाशया तृणीकृतानुत्तमभुक्तिमुक्तिभिः । महात्मभिर्माभवलोक्य-
 तां नय क्षणेऽपि ते वद्विरहोऽतिदुस्सहः ॥ ५६ ॥ न देहं न प्राणान्न
 च मुन्वमशेषाभिलषितं न चात्मानं नान्यत्किमपि तव शेषत्ववि-
 भवात् । वहिर्भूतं नाथ क्षणमपि त्वहे यातु शतधा त्रिनाशं तत्सत्यं
 मधुमथन त्रिजापनमिदम् ॥ ५७ ॥ दुरन्नस्यानादेरपरिहरणीयस्य
 महतो निहीनाचारोऽहं नृपशुरशुभस्वास्पदमपि । दयामिन्धो बन्धो
 निरपधिकृत्वात्मल्यजलधे तत्र स्मारंस्मारं गुणगणमितीच्छामि गत-
 भीः ॥ ५८ ॥ अनिच्छन्नध्वेनं यदि पुनरितीच्छन्नित्त्वं रजस्तमश्छन्न-
 दृष्टवस्तुतिरचनमङ्गीमरचयम् । तथापीत्यंरूपं वचनमवलम्ब्याधि-
 कृपया त्वमेतंभूतं धरणिधर मे शिक्षय मनः ॥ ५९ ॥ पिता त्वं
 माता त्वं दयिततनयस्त्वं प्रियसुहृत्त्वमेव त्वं मित्रं गुरुरभि गति-
 श्चासि जगताम् । त्वदीयस्त्वद्भृत्यस्याव परिजनस्त्वद्गतिर्गहं प्रपन्नध्वेनं
 मत्स्यःमपि तवैवास्मि हि भरः ॥ ६० ॥ जनित्वाऽहं वंशे महति
 जगति ख्यातवशमां शुचीना युक्तानां गुणपुरुषतत्रस्थितिविदाम् ।
 निसर्गादेव त्वच्चरणकमलैरान्तमनसामधोऽधः पापात्मा शरणद-
 निमज्जामि तमसि ॥ ६१ ॥ अमर्यादः क्षुद्रबलमतिरमूयाप्रभवभू-
 क्तन्नो दुर्मानां म्मरपरवशो वक्षनपरः । नृशंसः पापिष्ठः कथनह-
 मितो दुःश्वजलधेरपारादुत्तीर्णस्तव परिचरेयं चरणयोः ॥ ६२ ॥
 रघुर ! यद्भूम्नं तादृशो वायमस्य प्रणत इति दयालुर्यच्च चैवम्य
 ऋण ! । प्रतिभयमपराद्भुर्मुग्ध ! मायुज्यदोऽभ्यर्षद किमरदमागस्तस्य
 तेऽस्ति धमायाः ॥ ६३ ॥ ननु प्रपन्नस्तकृदेव नाथ तवाहमस्मीति
 च यान्मानः । तवानुकम्प्यस्मरतः प्रतिज्ञां भदेकवर्जं विमिदं व्रतं

ते ॥ ६४ ॥ अकृत्रिमत्वचरणारविन्दप्रेमप्रकर्षावधिमात्मवन्तम् ।
पितामहं नाथमुनिं विलोक्य प्रसीद मद्रत्तमचिन्तयित्वा ॥ ६५ ॥

यत्पदाम्भोरुहध्यानविध्वस्ताशेषकल्मषः ।
वस्तुतामुपयातोऽहं यामुनेयं नमामि तम् ॥

स्तोत्ररत्नं समाप्तम् ।

—०—

श्रीकाञ्चीपूर्णमुनिभिरनुगृहीतं
देवराजाष्टकम् ।

श्रीमत्काञ्चीमुनिं वन्दे कमलापतिनन्दनम् ।

वरदाङ्घ्रिसदासङ्गरसायनपरांपणम् ॥

देवराजदयापात्रं श्रीकाञ्चीपूर्णमुत्तमम् ।

रामानुजमुनेर्मान्यं वन्देऽहं सज्जनाश्रयम् ॥

नमस्ते हस्तिशैलेश ! श्रीमन्नम्बुजलोचन ॥ शरणं त्वां प्रप-

न्नोऽस्मि प्रणतार्तिहराच्युत ! ॥ १ ॥ समस्तप्राणिसन्त्राणप्रवीणकरु-

णोल्यण । विलसन्तु कटाक्षास्ते मय्यस्मिञ्जगतां पते ! ॥ २ ॥ नि-

न्दिताचारकरणं निवृत्तं कृत्यकर्मणः । पापीयांसममर्यादं पाहि मां

चरदप्रभो ! ॥ ३ ॥ संसारमरुकान्तारे दुर्न्याधिव्याघ्रभीषणे । विष-

यक्षुद्रगुल्माढये तृपापादपशालिनि ॥ ४ ॥ पुत्रदारगृहक्षेत्रमृगतृष्णा

म्बुपुष्कले । कृत्याकृत्यविवेकान्धं परिभ्रान्तमितस्ततः ॥ ५ ॥ अ-

जस्रं जाततृष्णार्तमवसन्नाङ्गमक्षमम् । क्षीणशक्तिवलारोग्यं केवलं

क्लेशसंश्रयम् ॥ ६ ॥ सन्तप्तं विविधैर्दुःखैर्दुर्वचरेवमादिभिः । देव-

राज ! दयासिन्धो ! देवदेव ! जगत्पते ! ॥ ७ ॥ त्वदीक्षणमुधामि-

न्धुवीचिविक्षेपशीकरैः । कारुण्यमारुतानीर्तदशीतलैरभिपिञ्च माम् ॥

देवराजाष्टकं समाप्तम् ।

—०—

श्रीभगवद्रामानुजमुनिभिरनुगृहीते गद्यवये
 शरणागति गद्यम् ।

• यो नित्यमच्युतपदाम्बुजयुग्मरुक्म व्यामोहतस्तदितराणि
 तृणाय मेने । अस्मद्गुरोर्भगवतोऽस्य दर्पकासिन्धोः रामानुजस्य
 चरणां शरणं प्रपद्ये ॥

वन्दे वेदान्तक (रचामीकरकरण्डकम् ।

रामानुजार्यमार्याणां चूडामणिमहर्निशम् ॥

भगवन्नारायणामिमतानुरूपस्वरूपरूपगुणविभर्तृश्वर्यशीलाद्य-
 नवविकातिशयासहस्रेयकल्याणपुगगणाम्, पद्मवनालयाम्, भग-
 वतीम्, श्रियम्, देवीम्, नित्यानरायिनीम्, निरवद्याम्, देवदेवदिव्य-
 महितीम्, अखिलजगन्मातरम्, अस्मन्मातरम्, अशरण्यशरण्याम्,
 अनन्यशरणाशरणमहं प्रपद्ये ॥ १ ॥

पारमार्थिकभगवच्चरणारविन्दयुगलैकान्तिकात्यन्तिकपर-
 मक्तिपरज्ञानपरमभक्तिकृतपरिमूर्णानवरतनित्यनिशदत्तमानन्यप्रयो-
 जनाननवधिकातिशयप्रियभगवदनुभवजनितानवधिकातिशयप्रीतिक-
 रिताशेषावस्थोचिताशेषेर्पाकरतिरूपनित्यकैङ्कर्यप्राप्त्येक्षया पार-
 मार्थिकी भगवच्चरणारविन्दशरणागतिर्पथाञ्चस्थिताऽविरताऽस्तु
 मे ॥ २ ॥

अस्तु ते ॥ ३ ॥

तथैव सर्वं सम्पत्स्यते ॥ ४ ॥

अखिलहेपप्रत्यनीककल्याणैकतानस्वेतरसमस्तवस्तुविलक्ष-
 णानन्तज्ञानानन्दैकस्वरूप ! स्वाभिमतानुरूपैकरूपाचिन्त्यदिव्या-
 द्रुतनेत्यनेरवधनिरतिशयैवाञ्जल्पसौन्दर्यसौगन्ध्यमौकुमार्यलावण्य-
 यौचनाद्यनन्तगुणनिधिदिव्यरूप ! स्वाभाविकानवधिकातिशयज्ञान-
 चन्द्रश्च । त्रिपशक्तिनेत्रसौशील्ययात्मल्यमार्दिनाजैवर्गाहार्दगाम्यकारु-

प्यमाधुर्वगाम् नीर्यौदर्यचातुर्यस्थैर्यैर्यशौर्यपराक्रमसत्यकामसत्यस-
 ङ्कल्पकृतित्तरुतज्ञताद्यसङ्ख्येयकल्याणगुणगणधनदार्णव ! स्वोचि-
 त्तिविधविचित्रानन्ताश्रयनेत्यनिरवद्यनिरतिशयसुगन्धनिरतिशयसु-
 खस्पर्शनिरतिशयौज्वल्यकिरीटमकुटचूडावतंसमकरकुण्डलग्रैवेयकहा-
 रकेयूरकटकश्रीवत्सकौस्तुभसुक्तादामोदरवन्धनपीताम्बरकाञ्चीगुण-
 नूपुराद्यपरिमितदिव्यभूषण ! स्वानुरूपाचिन्त्यशक्तिशङ्खचक्रगदा-
 शाङ्गाद्यसंख्येयनित्यनिरवद्यनिरतिशयकल्याणदिव्यायुध ! स्वा-
 भिमतनित्यनिरवद्यानुरूपस्वरूपरूपगुणनिभैश्वर्यशीलाद्यनवधिका-
 तिशयासङ्ख्येयकल्याणगुणगणश्रीनल्लभ ! एवम्भूतभूमिनीलाना-
 यक ! स्पञ्छन्दानुवर्तिस्वरूपस्थितिप्रवृत्तिभेदाशेषशेषतैकरतिरूप-
 नित्यनिरवद्यनिरतिशयज्ञानक्रियैश्वर्याद्यनन्तगुणगणशेषशेषाशनगरु-
 ङप्रमुखनानाविधानन्तपरिजनपरिचारिकापरिचरितचरणयुगल !
 परमयोगिताद्मनतापरिच्छेद्यस्वरूपस्वभावस्वामिमतविधविचि-
 त्रानन्तभोग्यभोगोपकरणभोगस्थानसमृद्धानन्ताश्रयानन्तमहाभिम-
 वानन्तपरिमाणनित्यनिरवद्यनिरतिशयवैकुण्ठनाथ ! स्पमङ्कल्पानु-
 विधाधिस्वरूपस्थितिप्रवृत्तिस्वशेषतैरुस्वभावाप्रकृतिपुरुषकालात्मक-
 विविधविचित्रानन्तभोग्यभोक्तृवगेभोगोपकरणभोगस्थानरूपनिग्वि-
 लजगद्दुदयविभवलपलील ! मत्स्यकाम ! सत्यसङ्कल्प ! परब्रह्म-
 भूत ! पुरुषोत्तम ! महाभूते ! धीमन् ! नारायण ! श्रीवैकुण्ठ-
 नाथ ! अपारकारुण्यमौशील्यवात्मल्यौदार्यैश्वर्यसौन्दर्यमहोदधे !
 अनलोचितविशेषाशेषलोकशरण्य ! प्रणवार्तिहर ! आश्रितघात्म-
 ल्यैकजलधे ! अनवरतविदितनिखिलभूतजातयाथात्म्य ! अशेषच-
 राचरभूतनिखिलनियमननिरत ! अशेषविदचिद्वस्तुशेषिभूत ! नि-
 खिलजगदाधार ! अखिलजगत्स्वानिन् ! अस्मान्त्वामिन् ! सत्य-
 काम ! मत्पमद्गन्प ! मरुतेतखिलेण ! अर्थिकृन्पक ! आपन्स-

सु ! श्रीमन् ! नारायण ! अशरण्यशरण्य ! अनन्यशरणस्त्वत्पादा-
रविन्दयुगले शरणमहं प्रपद्ये ॥ ५ ॥

[अत्र द्वयम् ॥] ।

पितरं मातरं दारान् पुत्रान्वन्धून् सखीन् गुरून् । रत्नानि ध-
नधान्यानि क्षेत्राणि च गृहाणि च ॥ ६ ॥ सर्वधर्मांश्च सन्त्यज्य सर्व-
कामांश्च माक्षरान् । लोकविक्रान्तचरणां शरणं तेऽब्रजं विभो ॥७॥

त्वमेव माता च पिता त्वमेव त्वमेव बन्धुश्च गुरुस्त्वमेव ।
त्वमेव विद्या द्रविणं त्वमेव त्वमेव सर्वं मम देवदेव ॥ ८ ॥

पितासि लोकस्य चराचरस्य त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् ।
न त्वत्समोऽस्त्यभ्यधिकः कुतोऽन्यो लोकत्रयेऽप्यप्रतिमप्रभाव ॥९॥

तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं प्रमादये त्वामहमीशमी-
डयम् । पितेव पुत्रस्य सखेव सम्बुः प्रियः प्रियायार्हसि देव सो-
ढुम् ॥ १० ॥

मनोवाक्यपरिनादिकालप्रवृत्तानन्ताकृत्यकरणकृत्याकरणभग-
वदपचारभागवतापचारमज्ञापचाररूपनानाविधानन्तापचारान्, आ-
रब्धकार्यान्, अनारब्धकार्यान्, कृतान्, क्रियमाणान्, करिष्यमा-
णांश्च सर्वानशेषतः क्षमस्व ॥ ११ ॥

अनादिकालप्रवृत्तविपरीतज्ञानं आत्मविषयं कृत्स्नजगद्विषयं
च विपरीतवृत्तं चाशेषविषयमद्यापि वर्तमानं वर्तिष्यमाणं च सर्वं
क्षमस्व ॥ १२ ॥

मदीयानादिकर्मप्रवाहप्रवृत्ताम्, भगवत्स्वरूपतिरोधानकरीम्,
विपरीतज्ञानजननीम्, स्वविषयायाश्च भोग्यबुद्धेर्जननीम्, देहेन्द्रि-
यत्वेन भोग्यत्वेन सूक्ष्मरूपेण चावस्थिताम्, दैवीम्, गुणमयीम्,
मायाम्; दामभूतम् 'शरणानतोऽस्मि; तत्रास्मि दामः' इति वक्ता
मां तारय ॥ १३ ॥

“ तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्विशिष्यते; प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः । उदारास्सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतम् । आस्थितस्सहि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिम् ॥ बहूनां अन्मनामन्ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते । वामुदेवस्सर्वमिति स माहात्मा सुदुर्लभः ” । इति श्लोकत्रयोदितज्ञानिनं मां कुरुष्व ॥ १४ ॥

“ पुरुषस्स परः पार्थ ! भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया, भक्त्या त्वनन्यया शक्यः, मद्भक्तिं लभते पराम् ” इति स्थानत्रयोदितपरभक्तियुक्तं मां कुरुष्व ॥ १५ ॥

परभक्तिपरज्ञानपरमभक्त्येकस्वभावं मां कुरुष्व ॥ १६ ॥

परभक्तिपरज्ञानपरमभक्तिकृतपरिपूर्णानवरतनित्यविशदतमानन्यप्रयोजनानवधिकातिशयप्रियभगवदनुभवोऽहं तथाविधभगवदनुभवजनितानवधिकातिशयप्रीतिकारिताशेषावस्थोचिताशेषशेषतैकरतिरूपनित्यकिङ्करो भवानि ॥ १७ ॥

एवंभूतमत्कैङ्कर्यप्राप्त्युपायतथाऽवकल्पसमस्तनस्तुविहीनोऽपि, अनन्ततद्विरोधिपापाक्रान्तोऽपि, अनन्तमदपचारयुक्तोऽपि, अनन्तमदीयापचारयुक्तोऽपि, अनन्तासह्यापचारयुक्तोऽपि, एतत्कार्यकारणभूतानादिविपरीताहङ्कारविमूढात्मस्वभावोऽपि, एतदुभयकार्यकारणभूतानादिविपरीतवासनासन्धद्वोऽपि, एतदनुगुणप्रकृतिविशेषसन्धद्वोऽपि, एतन्मूलाध्यात्मिकाधिभौतिकाधिदैविकमुग्धदुःसतद्वेतुतदितरोपेक्षणीयत्रिपयानुभरज्ञानमद्धोचरूप मचरणारविन्दयुगलैकान्तिकात्यन्तिकपरभक्तिपरज्ञानपरमभक्तिविमप्रतिहतोऽपि येन केनापि प्रकारेण द्वयनक्ता त्वं केवलं मदीययैव दयया निःशेषविनष्टमृदुमुक्कमचरणारविन्दयुगलैकान्तिकात्यन्तिकपरभक्तिपरज्ञानपरमभक्तिविमाः, मत्प्रसादलन्धमचरणारविन्दयुगलैकान्तिकात्यन्तिकपरभक्तिपरज्ञानपरमभक्तिः, मत्प्रगाढादेव माक्षान्हुतयथावस्थितमत्स्व-

रूपरूपाण्यधिभूते श्रीलोपकरापरिस्तरः, अरोक्षसिद्धमभियाम्प-
तामहास्यैकस्वभावात्मस्वरूपः, मदेकानुभरः, महास्यैकप्रियः, परि-
पूर्णनिवस्तनित्यविशदतमानन्यप्रयोजनानवधिकातिशयप्रियमदनुभ-
वस्त्वं तथाविधमदनुभवजनितानवधिकातिशयप्रितिकारिताशेषाव-
स्थोचितशेषशेषैकरतिरूपनित्यकिङ्करो भव ॥ १८ ॥

एवम्भूतोऽसि ॥ १९ ॥

अ, प्यात्मिकाधिभौतिकाधिदैविकदुःखविघ्नगन्धरहितस्त्वं द्र-
यमर्थानुसन्धनेन सह सदैवं वक्त। यावच्छरीरपातमत्रैव भीरुं
सुप्रमाम्ब ॥ २० ॥

शरीरपातसमये तु केवलं मदीययैव दयया अतिप्रबुद्धः, मा-
मंवात्रलोक्यन्नप्रच्युतपूर्वसंस्कारमनोरथः, जीर्णमिव वस्त्रं सुखेनेमां
प्रकृतिं स्पूलमूक्षमरूपां भिसृज्य, तदानीमेष मत्प्रसादलब्धमचरण-
रविन्दयुगैकान्तिकात्यन्तिकपरमक्तिपरधानभरमभक्तिकृतपरिपू-
र्णानरतनित्यविशदतमानन्यप्रयोजनानवधिकातिशयप्रियमदनुभव-
स्त्वं तथाविधमदनुभवजनितानवधिकातिशयप्रितिकारिताशेषावस्थो-
चित शेषशेषैकरतिरूपनित्यकिङ्करो भविष्यसि ॥ २१ ॥

मा ते भूदत्र संशयः ॥ २२ ॥

“अनृत्नोक्तपूर्वं मे न च वक्ष्ये कदाचन, रामो द्विर्नाभिभापते;
सकृदेव प्रपन्नाय तवास्मीति च याचते । अमयं सर्वभूतेभ्यो ददा-
म्येतद्भ्रतं मम; ॥ सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज । अहं त्वा
सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥ ; इति मयैव वृत्तम् ॥ २३ ॥
अतस्त्वं तव तत्त्वतो मज्ज्ञानदर्शनप्राप्तिषु निस्संशयस्सुखमास्वा ॥ २४ ॥

[अन्त्यकाले स्मृतियां तु तव कैङ्कर्यकारिता ।

तामेनां भगवन्नद्य क्रियमाणां कुरुष्व मे ॥]

गद्यत्रये शरणागतिगद्यं समाप्तम् ।

श्रीभगवद्रामानुजमुनिभिरनुगृहीते गद्यत्रये
श्रीरंग गद्यम् ।

चिदचित्परतत्वानां तत्त्ववाथार्थ्यवेदिने ।
रामानुजाय मुनये नमो मम गरीयसे ॥

स्वाधीनत्रिविधचेतनाचेतनस्वरूपस्थितिप्रवृत्तिभेदं कलेशक-
र्माद्यशेषदोषासंसृष्टं स्वाभाविकानवधिक्वातिशयज्ञानबलैश्वर्य गीर्यश-
क्तितेजस्सौशील्यवात्सल्यमादेवार्जवमौहार्द साम्यकारुण्यमाधुर्यगा-
म्भीर्यौदार्यचातुर्यस्थैर्यैर्यशौर्यपराक्रम सत्यकामसत्यसङ्कल्पकृति-
त्वकृतज्ञताद्यसङ्ख्येयकल्याणगुणगर्वाघमहार्णवं परब्रह्मभूतं पुरुषो-
त्तमं श्रीरङ्गशायिनम् अस्मत्स्वामिनं प्रबुद्धनित्यनियाम्यनित्यदास्यै-
करसात्मस्वभावोऽहं तदेकानुभवः तदेकप्रियः परिपूर्णं मग्नवन्तं
विशदत्तमानुभवेन निरन्तरमनुभूय तदनुभवजनितानवधिकातिश-
यप्रीतिकारिताशेषावस्थोचिताशेषशेषतैकरतिरूपनित्यकिङ्करो भवा-
नि ॥ १ ॥

स्वात्मनित्यनियाम्यनित्यदास्यैकरसात्मस्वभावानुसन्धानपू-
र्वकं भगवदनवधिकातिशयस्याम्याद्यखिलगुणगणानुभवजनितानव-
धिकातिशयप्रीतिकारिताशेषावस्थोचिताशेषशेषतैकरतिरूप नित्यकै-
ङ्कर्यप्राप्त्युपायभक्ति तदुपायसम्यग्ज्ञानतदुपायसमीचीनक्रिया तद-
नुगुणसात्त्विकतास्तिक्पादिभमस्तात्मगुणविहीनः दुरुत्तरानन्ततद्वि-
पर्ययज्ञानक्रियानुगुणानादिपापचामनामहार्णवान्तर्निमग्नः तिलतैल-
वदारुद्विवद्दुर्विचेचत्रिगुणक्षणक्षरणस्वभावाचेतनप्रकृतित्व्याप्तिरूप
पुरत्ययभगवन्मायातिरोहितस्वप्रकाशः अनाद्यविद्यामञ्चितानन्ताश-
क्यविस्त्रंसनकर्मपाशप्रग्रथितः अनागतानन्तकालसमीक्षयाऽप्यदृष्टम-

स्वाधीनत्रिविधचैतनाचेतनस्वरूपस्थितिप्रवृत्तिभेदम्, क्लेश-
कर्माद्यशेषदोषामंपृष्टम्, स्वाभाविकानवधिकातिशयज्ञानबलैश्वर्यवी-
र्यशक्तितेजःश्रमृत्युसंसन्धेय कल्याणगुणगर्णाद्यमहार्णवम्, परमपु-
पम्, भगवन्तम्, नारायणम्, स्वामित्वेन सुहृत्त्वेन गुरुत्वेन च परि-
गृह्य, ऐकान्तिकात्यन्तिकतत्त्वादाम्बुजद्वयपरिचर्यक्रमनोरथः, तत्प्रा-
प्तये च तत्त्वादाम्बुजद्वयप्रपत्तेरन्यत्र मे कल्पकोटिसहस्रेणापि सा-
धनमस्तीति मन्वानः, तस्यैव भगवतो नारायणस्य, अखिलस-
त्त्वदयैकसागरस्य, अनालोचितगुणागुणाखण्डजनानुकूलामर्यादशी-
लवतः, स्वाभाविकानवधिकातिशयगुणवत्तया देवतिर्यङ्मनुष्या-
द्यखिलजनहृदयानन्दनस्य, आश्रितवात्सल्यैकजलवेः, भक्तजनसं-
श्लेषैकभोगस्य, नित्यज्ञानक्रियैश्वर्यादिभोगसामग्रीसमृद्धस्य, महा-
विभूतेः, श्रीमत्थरणारविन्दयुगलम् अनन्यात्मसङ्गीवनेन तद्गतसर्व-
भावेन शरणमनुब्रजेत् ॥ २ ॥

ततश्च प्रत्यहं आत्मोज्जीवनाय एवमनुसरेत् ॥ ३ ॥

चतुर्दशभुवनात्मकमण्डं दशगुणितोत्तरं चावरणसप्तकं सम-
स्तं कार्यकारणजातमतीत्य परमव्योमशब्दाभिधेये ब्रह्मादीनां वाङ्-
मनसाऽगोचरे श्रीमति वैकुण्ठे दिव्यलोके सनऋविधिशिवादिभिर-
प्यचिन्त्यस्वभावैश्वर्यैर्नित्यसिद्धैरनन्तैर्भगवदानुकुल्यैकमोर्गः दिव्य-
पुरुषैर्महात्मभिरापूरिते तेषामपीयत्परिमाणम्, इयदैश्वर्यम्, ईदृशस्व-
भावम् इति परिच्छेत्तुमयोग्ये दिव्यावरणशतमहस्राष्टते दिव्यकल्प-
कतरूपशोभिते दिव्योद्यानशतसहस्रकोटिभिराष्टते अतिप्रमाणे दि-
व्यायतने कसिंश्चिद्विचित्रदिव्यरत्नमये दिव्याम्यानमण्डपे दिव्यर-
त्नस्तम्भशतसहस्रकोटिभिरुपशोभिते दिव्यनानारत्नकृतम्वलमिचि-
त्रिते दिव्यालङ्कारालङ्कृते परितः पतितैः पतमानैः पादपथैश्च
नानागन्धवर्णैर्दिव्यपुष्पैश्शोभमानैर्दिव्यपुष्पोपवनैरुपशोभिते गङ्गी-
र्णपारिजातादिकल्पद्रुमोपशोभितैरसङ्कीर्णैश्च कश्चिदन्तःस्थपुष्पर-

त्नादिनिर्मितदिव्यलीलामष्टपञ्चतपहस्रोपशोभितैस्सर्पदाऽनुभूय-
 मानैरपि अपूर्ववदाश्चर्यमावहद्भिः क्रीडाशैलशतसहस्रैरलङ्कृतैः
 कैश्चिन्नारायणदिव्यलीलाऽसाधारणैः कैश्चित्प्रवनालयादिव्यलीला
 ऽसाधारणैस्साधारणैश्च कैश्चिच्छुक्रशारिकामयूरकोकिलादिभिः को
 मलकूजितैराबुलैर्दिव्योद्यानशतसहस्रैरावृते मणिमुक्ताप्रवालकृतसोपा
 नैर्दिव्यामलानूतरसोदकैर्दिव्याण्डजवरैरतिरमणीयदर्शनैरतिमनोहर-
 मयुरस्वरैराकुलैः अन्तःस्थमुक्तामयदिव्यक्रीडास्थानोपशोभितैर्दिव्य-
 सौगन्धिकन्यापीशतसहस्रैर्दिव्यराजहंसावलीविराजितैरावृते निरस्ता-
 तिशयानन्दैकरसतया चानन्त्याद्यप्रविष्टानुन्मादयद्भिः क्रीडोद्देशै-
 र्विराजिते तत्र तत्र कृतदिव्यपुष्पपर्यङ्कोपशोभिते नानापुष्पासवा-
 स्यादमत्तभृङ्गापलीभिर्गुह्यमानदिव्यगान्धर्वेणापूरिते चन्द्रनागरु-
 कर्पूरदिव्यपुष्पाऽग्नाह्निमन्दानिलासेव्यमाने मध्ये पुष्पसञ्चयविचि-
 त्रिते महति दिव्ययोगपर्यङ्के अनन्तभोगिनि श्रीमद्वैशुण्ठीश्वर्यादिदि-
 व्यलोकं आत्मकान्त्या निशमाप्पाययन्त्या शेषशेषाशनादिसर्वप-
 रिजनं भगवत्स्वप्नदवस्योचितपरिचर्यायाभाशापयन्त्या शीलरूपगु-
 णविलामादिभिरात्मानुरूपया त्रिषासहागीनम्, प्रत्यग्रोन्मीलितमर-
 सिजमदृशनयनयुगलम्, स्वच्छनीलजीमूतमङ्कशम्, अत्युज्वलपीतवा-
 ममम्, न्वया प्रभया अतिनिर्मलया अतिशीतलया स्वच्छया माणि-
 क्यामया कृष्णं जगद्धामयन्तम्, अचिन्त्यदिव्यदुत्तनित्ययापन-
 स्वभायलावण्यमयामृतमागरम्, अतिशोकुमार्यादीपत्प्रस्विन्नवदाल-
 क्ष्यमाणललाटकन्दरुदिव्याललावलीविराजितम्, प्रयुद्धमुग्धांशुजचा-
 र्लोचनम्, मधिममूलतम्, उज्वलाधरम्, शुचिस्मितम्, कोमलग-
 ण्डम्, उन्नमम्, उदग्रपीनांगविलम्बितृण्टलाललावलीयन्पुरकम्बुक-
 न्धरम्, प्रियापतंभोत्पलकर्णभूषणशुभाललावन्धविमर्दशंसिभिधत्तु-
 भिरात्रानुविलम्बिभिर्भुजात्रात्रनम्, अतिकोमलदिव्यरंगालङ्क-
 षावाभ्ररुतलम्, दिव्याद्गुलीयकविराजितम्, अतिकोमलनखाव-

लीविराजितम्, अतिनुरक्ताङ्गुलीभिरलङ्कृतम्, तत्क्षणोन्मीलितपुण्ड-
रीकसदृशचरणयुगलम्, अतिमनोहरकिरीटमकुटचूडावतंसमकरकु-
ण्डलत्रैवेयकहारकेयूरकटकधीवत्सकौस्तुभमुक्तादामोदरबन्धनपीताम्-
म्बरकाञ्चीशुण्णपुगादिभिरत्यन्तसुखस्पर्शदिव्यगन्धैर्भूषणैर्भूषितम्,
श्रीमत्या वैजयन्त्या वनमालया विराजितम्, शङ्खचक्रगदासिशङ्खादि-
दिव्यायुधैस्सेव्यमानम्, सङ्कल्पमात्रावकल्पजगज्जन्मस्थितिध्वंसादि-
के श्रीमति विष्वक्सेने न्यस्तसमस्तात्मैश्वर्यम् वैनतेयादिभिस्त्वभाव-
तो निरस्तसमस्तसांसारिकस्वभावैर्भगवत्परिचर्याकरणयोग्यैर्भगव-
त्परिचर्यैकमोर्गेनित्यसिद्धैरनन्तरैर्यथायोगं सेव्यमानम्, आत्मभोगेन
अनुसंहितपरादिकालदिव्यामलकोमलावलोकनेन विश्वमाह्लादय-
न्तम्, ईषदुन्मीलितमुखाम्बुजोदरविनिर्गतेन दिव्याननारविन्दशोभा
जनकेन दिव्यगाम्भीर्योदार्यसौन्दर्यमाधुर्याद्यनवधिकर्णुणगणवि-
भूषितेन अतिमनोहरदिव्यभावगर्भेण दिव्यलीलालापामृतेन आखिल-
जन्तुहृदयान्तराण्यापूरयन्तम्, भगवन्तम्, नारायणम्, ध्यानयोगेन
दृष्ट्वा भगवतो नित्यस्वाम्यम् आत्मनो नित्यदास्यं च यथावस्थित-
मनुसन्धाय, "कदाऽहं भगवन्तं नारायणं ममनायं ममकुलदैवतं
ममकुलधनं ममभोग्यं मममातरं ममपितरं ममसखं साक्षात्करं-
चाणि चक्षुषा; कदाऽहं भगवत्पादाम्बुजद्वयं शिरसा धारयिष्यामि;
कदाऽहं भगवत्पादाम्बुजद्वयपरिचर्याकरणयोग्यः तत्पादौ परिचरि-
ष्यामि; कदाऽहं भगवत्पादाम्बुजद्वयपरिचर्याशया निरस्तसमस्तेतर
मोगाशः अपगतसमस्तसांसारिकस्वभावः तत्पादाम्बुजद्वयं प्रवेक्ष्या-
मि; कदा मां भगवान् स्वकीयया अतिशीतलया दृशा अवलोक्य
स्निग्धगम्भीरमङ्गुरया मिरा परिचर्यायां गाङ्गापिप्यति" इति भग-
वत्परिचर्यायां आशां वर्धयित्वा, तथैवाशया तत्प्रसादोपबृंहितया
भगवन्तमुपेत्य, दूरादेव भगवन्तं शेषभोगे श्रिया सहस्रीनं वैनतेया-
दिभिस्सेव्यमानं "समस्तरिवाराय श्रीमते नारायणाय नमः" इति

प्रणम्य, उत्थायोत्थाय पुनः पुनः प्रणम्य अत्यन्तसाध्वसविनया-
वनतो भूत्वा, भगन्त्पारिपदगणनायकैर्द्वारपालैः कृपया स्नेह-
गर्भया दृशाऽऽलोकितः सम्प्रगभिरन्दितास्त्वैरेवानुमतः भगवन्-
मुपेत्य श्रीमता मूलमन्त्रेण “भगवन् माम् ऐकान्तिकात्यन्तिक-
परिचर्याकरणाय परिगृहीष्व” इति याचमानः प्रणम्यात्मानं भग-
वते निवेदयेत् ॥ ४ ॥

ततो भगवता स्वयमेवात्मसञ्जीवनेन अवलोकनेनावलोक्य
सर्वदेशमर्वकालसर्वावस्थोचितात्यन्तशेषभावाय स्वीकृतः अनुज्ञा-
तश्च अत्यन्तसाध्वसविनयावनतः किङ्कुर्वाणः कृताञ्जलिपुटः
भगवन्तमुपासीत ॥ ५ ॥

ततश्चानुभूयमानभावविशेषः निरतिशयप्रीत्या अन्यत् कि-
ञ्चित्कर्तुं द्रष्टुं स्मर्तुमशक्तः पुनरपि शेषभावमेव याचमानः भगव-
न्तमेव अपिच्छिन्नस्रोतोरूपेणावलोकनेनावलोक्यन्नासीत् ॥ ६ ॥
ततो भगवता स्वयमेवात्मसञ्जीवनेनावलोकनेनावलोक्य सस्मि-
त्माहूय समस्तकलेशापहं निरतिशयसुखावहं आत्मीयं श्रीमत्पादा-
रविन्दयुगलं शिरसि कृतं ध्यात्वा अमृतसागरान्तनिमग्नसर्वावयव
स्सुखमासीत् ॥ ७ ॥

[लक्ष्मीपतेर्यतिपतेश्च दयैकधाग्नोर्योऽसौ पुरा समजनिष्ट
जगद्धितार्थम् । प्राप्यं प्रकाशयतु नः परमं रहस्यं संवाद
एष शरणागतिमन्त्रसारः ॥]

गद्यत्रये श्रीवैकुण्ठगद्यं समाप्तम् ।

गद्यत्रयं च समाप्तम् ॥

मूलं नान्यस्त्वदस्ति धरणीधर ! वेदवेधः ॥ २१ ॥ यं भूतभव्यमव-
 दीशमनीशमादुरन्तस्समुद्रनिलयं यमनन्तरूपम् । यस्य त्रिलोकजननी
 महिषी च लक्ष्मीः साक्षात्म एव पुरुषोऽसि सहस्रमूर्धा ॥ २२ ॥
 सर्वश्रुतिष्वनुगतं स्थिरमप्रकम्प्यं नारायणाह्वयधरं त्वमिवानवद्यम् ।
 सूक्तं तु पौरुषमशेषजगत्पवित्रं त्वामुत्तमं पुरुषमीक्षमुदाजहार ॥
 ॥ २३ ॥ आनन्दमैश्वरमवाङ्मनसावगाह्यमास्त्रासिपुश्यतगुणोत्तरि-
 तक्रमेण । सोऽयं तवैव नृपु हि त्वमिहान्तरात्मा त्वं पुण्डरीकन-
 यनः पुरुषश्च पौष्णः ॥ २४ ॥ यन्मूलकारणमबुध्यत सृष्टिवा-
 ष्यैर्ब्रह्मेति वा सदिति वाऽऽत्मगिराऽथवा सत् । नारायणस्त्विति
 महोपनिषद्ब्रवीति सांचालिकीप्रभृतयोऽप्यनुजग्मुरेनाम् ॥ २५ ॥
 ज्योतिःपरं परमतत्वमथो परात्मा ब्रह्मेति च श्रुतिषु यत्परवस्त्ववी-
 तम् । नारायणस्तदिति तद्विशिनष्टि काचिद्विष्णोः पदं परममित्य-
 परा गृणाति ॥ २६ ॥ सन्तीदृशश्रुतिशिरस्सु परस्तहस्ता वाचस्तव
 प्रथयितुं परमेशितृत्वम् । किञ्चेह न व्यजगणः किमिधातृमेदं काम-
 जगन्ति निगिरन् पुनरुद्गिरंश्च ॥ २७ ॥ रूपश्रिया परमया परनेण
 धाम्ना चित्रैश्च कैश्चिदुचितैर्भवतश्चरित्रैः । चिह्नैरनिह्वयपरैरपरैश्च कै-
 श्चिन्निश्चिन्वते त्वयि विपश्चित ईशितृत्वम् ॥ २८ ॥ यस्याः कटा-
 क्षणमनुक्षणप्रीश्वराणामैश्वर्यहेतुरिति सार्वजनीनमेतत् । तां श्रीरिति
 त्वदुपसंश्रयणाद्विराहुस्त्वां च श्रियश्श्रियमुदाहुरुदारवाचः ॥ २९ ॥
 माया त्वया गुणमयी फिल या निष्टृष्टा सा ते विभो ! किमिव
 नर्म न निर्दिमीते । कौतस्कृताःस्थिरकुतर्कवदो न केचित्सत्त्वां धुतां
 च धधिरास्त्वयि तन्महिम्ना ॥ ३० ॥ यः स्यावरकिमिपतङ्गमतङ्ग-
 जादिप्त्रन्येषु वन्नुषु सदैव विजायमानः । त्वं नित्यनिर्मलनिरञ्जन-
 निर्विकारकल्याणमङ्गुणनिधे ! स इतीरितस्वैः ॥ ३१ ॥ त्वद्दृष्टि-
 जुष्टमिदमाधिरभूदशेषं नो चेत्कटाक्षयसि नैव भवेत्प्रवृत्तिः । म्यातुं
 च वाञ्छति जगत्तव दृष्टिपातं तेन श्रुतं जगदिपे हि जगत्प्रमेन

चाचो विद्वन्त्रितमिदं मम नीचराचः धान्तिस्तु ते सविषया मम
 दुर्वचोभिः ॥ १० ॥ आज्ञा तवात्रभवती विदिता त्रयी सा तां हि
 प्रमाणमुपजग्मुस्तीन्द्रियेऽर्थे । आभासभूमभियान्त्यपराणि दोषैः
 येषां तु दोषरहिता महिता पुराणी ॥ ११ ॥ अन्तर्हितो निधिरसि
 च्चमेशेषयुंसां लभ्योऽसि पुण्यगुरुवैरितरैर्दुरापः । तत्र त्रयीं सुकृतिनः
 कृतिनोऽधिजग्मुर्वाह्येषु बाह्यचरितैरितरैर्निपेते ॥ १२ ॥ चित्रं विधे-
 र्विलनिं त्रिदमाभिरसि दुष्टात्मनामयमहो किल दुर्विपाकः ।
 यत्केचिद्रभवतीं श्रुतेमाश्रयन्तोऽप्यर्थे कृष्टष्टिविनिविष्टधियो विनष्टाः
 ॥ १३ ॥ वाद्याः कृष्टष्टय इति द्वितयेऽप्यपारं घोरं तमस्तमुपयान्ति
 न हींसे तान् । जग्धस्य काननमृगैर्मृगतृष्णिकेऽसोः कासारसत्त्व
 निहतस्य च को विशेषः ॥ १४ ॥ न्यायस्मृतिप्रभृतिभिर्भवता नि
 सृष्टैर्वेदोपबृंहणप्रिधाबुधितैरुग्यैः । श्रुत्यर्थमर्थमिव भानुकरैर्विभेजु-
 त्वङ्गक्तिमावितविकल्पमप्येमुसीकाः ॥ १५ ॥ ये तु त्वदंघ्रिसरसी-
 रुद्भक्तक्षीनास्तेपामनीभिरपि नैव ययार्थबोधः । पितृममजन
 मनापि जातु नेत्रे नैव प्रभाभिरपि शङ्कसितत्वबुद्धिः ॥ १६ ॥
 तत्त्वायेतत्परपरश्चतवेदनाक्यैस्सामर्ध्यतः स्मृतिभिरप्यथ तादृशी-
 भिः । तामेव तत्त्वपरासात्वेकसत्पुराणैर्देवज्ञधीभिरपि निश्चिनुमः
 परेशम् ॥ १७ ॥ अन्यत्र तु क्वचन केचिदिद्देशशब्दाल्लोक प्रसिद्धि-
 मुपगम्य तर्माशमाहुः । तैश्च प्रमिद्विविभयस्य समूलतायै प्राक्षा त्रयी
 त्रयि तु साञ्च्युत ! सम्मुखीना ॥ १८ ॥ यः खल्वणोरणुतरं
 महतो महीयानात्मा जनस्य जनको जगतश्च योऽभूत् । वेदात्मक
 प्रणयकारणवर्णवाच्यं तं त्वां ययं तु परमेश्वरमामनामः ॥ १९ ॥
 आत्मेश्वरोऽमि न परोऽस्ति तवेश्वरोऽन्यः विश्वस्य चाधिपतिरस्य
 परायणं च । नारायणाञ्च्युत ! परस्त्वमिहैक एव ब्रह्मादयोऽपि भव
 दीक्षणलब्धमत्ताः ॥ २० ॥ नित्यस्ममाम्यधिकरजित ऊर्जितभी
 नित्येऽश्वरं दिवि वमन् पुरुषः पुराणः । सत्यप्रवर्तनकरो जगतोऽ

मूलं नान्यस्त्वदस्ति धरणीधर ! वेदवेद्यः ॥ २१ ॥ यं भूतभव्यभव-
 दीशमनीशमाहुरन्तस्समुद्रनिलयं यमनन्तरूपम् । यस्य त्रिलोकजननी
 महिषी च लक्ष्मीः साक्षात्स एव पुरुषोऽसि सहस्रमूर्धा ॥ २२ ॥
 सर्वश्रुतिध्वनुगतं स्थिरमप्रकम्प्यं नारायणाह्वयधरं त्वमिधानवधम् ।
 मूक्तं तु पौरुषमशेषजगत्यवित्रं त्वामुत्तमं पुरुषमीशमुदाजहार ॥
 ॥ २३ ॥ आनन्दमैश्वरमवाङ्मनसावगाह्यमास्त्रासिपुश्शतगुणोचरि-
 तक्रमेण । सोऽयं तवैव नृपु हि त्वमिहान्तरात्मा त्वं पुण्डरीकन-
 यनः पुरुषश्च पौष्णः ॥ २४ ॥ यन्मूलकारणमबुध्यत सृष्टिवा-
 क्यैर्ब्रह्मेति वा सदिति वाऽऽत्मगिराऽथवा सत् । नारायणस्त्विति
 महोपनिषद्ब्रवीति सांचालिकीप्रभृतयोऽप्यनुजग्मुरेनाम् ॥ २५ ॥
 ज्योतिःपरं परमतत्त्वमथो परात्मा ब्रह्मेति च श्रुतिषु यत्परवस्त्वधी-
 तम् । नारायणस्तदिति तद्विशिनष्टि काचिद्विष्णोः पदं परमित्य-
 परा गृणाति ॥ २६ ॥ सन्तीदृशश्रुतिशिरस्सु परस्सहस्रा वाचस्तव
 प्रथयितुं परमेशितृत्वम् । किञ्चेह न व्यजगणः क्रिमिधातृमेदं काम-
 जगन्ति निगिरन् पुनरुद्गिरंश्च ॥ २७ ॥ रूपश्रिया परमया परमेण
 धाम्ना चित्रैश्च कैश्चिदुचितैर्भवतश्चरित्रैः । चिह्नैरनिह्वयपरैरपरैश्च कै-
 श्चिन्निश्चिन्वते त्वये विपश्चित ईशितृत्वम् ॥ २८ ॥ यस्याः कटा-
 क्षणमनुक्षणमीश्वराणामैश्वर्यहेतुरिति सार्वजनीनमेतत् । तां श्रौरिति
 स्वदुपसंश्रयणात्रिराहुस्त्यां च श्रियश्श्रियमुदाहुरुदरवाचः ॥ २९ ॥
 माया त्वया गुणमयी फिल या निस्पृष्टा सा ते विभो ! किमिव
 नर्म न निर्दिमीते । कौतस्कृताःस्थिरकृतर्कवशेन केचित्सत्यां श्रुतां
 च वधिरास्त्वयि तन्महिम्ना ॥ ३० ॥ यः स्यावरकिमिपतङ्गमतङ्ग-
 जादिष्यन्वेषु जन्तुषु सदैव विजायमानः । त्वं नित्यनिर्मलनिरञ्जन-
 निर्बिकारकल्याणमद्गुणनिधे ! स इतीरित्तसैः ॥ ३१ ॥ त्वद्दृष्टि-
 जुष्टमिदमाविरभूदशेषं नौ चेत्कटाक्षयसि नैव भवेत्प्रवृत्तिः । श्यातुं
 च वाञ्छति जगत्तव दृष्टिपातं तेन श्रुतं जगदिषे हि जगत्प्रमेव

॥ ३२ ॥ एवं भगो ! इह भवत्परतन्त्र एव शब्दोऽपि रूप-
वदगुण्य चराचरस्य । ऐश्वर्यमीदृशमिदं श्रुतिपूदितं ते पापीयसा-
मयमहो त्वयि मोहहेतुः ॥ ३३ ॥ ये त्वत्कटाक्षलवलक्ष्यमिष-
ध्वङ्गं तैश्वर्यमीदृशमलम्ब्यमलम्बि पुंभिः । यत्केऽपि सज्जग-
रिरे परमेशित्वं तेषामपि श्रुतिषु तन्महिमप्रसङ्गात् ॥ ३४ ॥ नि-
त्येषु वस्तुषु भवन्निरपेक्षमेव तत्तत्स्वरूपमिति केचिदिह भ्रमन्तः ।
ऐश्वर्यमत्र तव सावधि सङ्गिरन्ते ब्रूते त्रयी तु निरुपाधिकमीशनं ते
॥ ३५ ॥ इच्छात एव तव विश्वपदार्थसत्ता नित्यं प्रियास्तव तु
केचन ते हि नित्याः । नित्यं त्वदेकपरतन्त्रनिजस्वरूपा भावत्क-
मङ्गलगुणा हि निदर्शनं नः ॥ ३६ ॥ विश्वस्य विश्वविधकारणम-
च्युत ! त्वं कार्यं तदेतदखिलं चिदचित्स्वरूपम् । त्वं निर्विकार
इति वेदशिरस्सु घोषो निस्सीममेव तव दर्शयतीशित्वम् ॥ ३७ ॥ किं
साधनं फलनिवसन् किमुपादानः कस्मै फलाय सृजतीश इदं
समस्तम् । इत्याद्यनिष्ठितकुतर्कमतर्कयन्तस्त्वद्वैभवं श्रुतिविदो विदुर-
ध्रतर्क्यम् ॥ ३८ ॥ यत्संपृक्तं दशगुणोत्तरसप्ततत्त्वरणं चतुर्दशजग-
द्भवधातृधाम । अण्डानि तत्सुसदृशानि परश्शतानि क्रीडाविधेस्तव
परिच्छदतामगच्छन् ॥ ३९ ॥ इच्छाविहारविधये विहितान्यमग्नि
स्थाप्यद्विभूतिलवलेककलायुतांशः । या वै न जातु परिणामपदा-
स्पदं सा कालानिगा तव परा महती विश्रुतिः ॥ ४० ॥ यद्वैष्णवं
हि परमं पदमामनन्ति एवं वा यदेव परमं तमसः परस्तात् । तेजो-
मयं परमसत्वमयं ध्रुवं यदानन्दफन्दमतिमुन्दरमद्भुतं यत् ॥ ४१ ॥
यद्ब्रह्मरूपद्रुहृतगुह्यैर्दुरापं नित्यं निवृत्तिनिरतैस्सानकादिभिर्वा ।
सायुज्यमुज्ज्वलमुशन्नि यदापरोक्ष्यं यस्मात्परं न पदमश्रितमस्ति
किञ्चित् ॥ ४२ ॥ रूपेण सद्गुणगणः परया समृद्ध्या भावैरुदार-
मधुरैरपि वा महिम्ना । तादृक्तीदृगिदमित्युपवर्णयन्त्यो वाचो
यदीयविभवस्य तिरस्क्रियायं ॥ ४३ ॥ यद्दृश्यपक्षयिनाशमुखैर्वि-

कारैरेतैरसंस्तुतमनस्तमितास्तिशब्दम् । यद्गौरवाच्छ्रुतिषु कल्गुफलं
क्रियाणां आदिष्टमन्यदसुखोत्तरमधुवं च ॥ ४४ ॥ निष्कलमपैनिह-
तजन्मजराविकारैर्भूयिष्ठभक्तिविभवैरभवैरवाप्यम् । अन्यैरधन्यपुरुषै-
र्मनसाऽप्यनाप्यं वैकण्ठनाम तव धाम तदामनन्ति ॥ ४५ ॥ नि-
त्या तवान्यनिरपेक्षमहामहिम्नोऽप्येतादृशी निरवधिर्नियता विभूतिः ।
ज्ञानादयो गुणगणास्समतीतसीमाः लक्ष्मीः प्रिया परिजनाः पत-
गेन्द्रमुख्याः ॥ ४६ ॥ एकस्य येषु हि गुणस्य लवायुतांशस्स्यात्कस्य-
चित्स खलु बाह्मनसातिगथीः । ते तादृशोऽत्यवधयस्समतीतसं-
ख्याः त्वत्सद्गुणास्त्वमसि तन्निरपेक्षलक्ष्मीः ॥ ४७ ॥ सर्वस्य चैव
गुणतो हि विलक्षणत्वमैश्वर्यतश्च किल कश्चिदुदाञ्चितस्स्यात् । तत्प्र-
त्युत त्वयि विभो ! विभवो गुणाश्च सम्बन्धतस्त्वव भजन्ति हि
मङ्गलत्वम् ॥ ४८ ॥ दूरे गुणास्त्वव तु सत्वरजस्तमांसि तेन त्रयी
प्रथयति त्वयि निर्गुणत्वम् । नित्यं हरे ! निखिलसद्गुणसागरं हि
त्वामामनन्ति परमेश्वरमीश्वराणाम् ॥ ४९ ॥ ज्ञानात्मनस्तत्र तदेव
गुणं गृणन्ति तेजोमयस्य हि मणेरगुण एव तेजः । तेनैव विश्वम-
परोक्षमुदीक्षसे त्वं रक्षा त्वदीक्षणत एव यतोऽखिलस्य ॥ ५० ॥
अय्युद्यता तव युवत्वसुखैर्गुणौघैरानन्दमेधितमियानिति सन्निय-
न्तुम् । ते ये शतन्त्विति परम्परया प्रयुक्ता नैवैष बाह्मनसगोचर
इत्युदाह ॥ ५१ ॥ एवं तया चतुरया तव यौवनाद्यास्सर्वे गुणा-
स्सह समस्तविभूतिभिश्च । प्रव्याहृतास्स्युरवधीनवधीरयन्तो वाचा-
मगोचरमहामहिमान एव ॥ ५२ ॥ संवर्तवर्ति निखिलं निरभिज्ञमहं
चित्रे च कर्मणि यथाहमहो नियच्छन् । सद्यः क्रिमिद्रुहिणमेदममेद
मेतदाविश्वकर्षं सकृदीक्षणदीक्षणेन ॥ ५३ ॥ अस्तं यदुद्यदुपचाप्य-
पचायि चैवमीशं दरिद्रमथ जङ्गममप्यनिङ्गम् । विश्वं विचित्रमविल-
क्षणवीक्षणेन विक्षीमयस्यनवधिर्वत शक्तिरैशी ॥ ५४ ॥ रूपप्रकारप-
रिणामकृतव्यवस्यं विश्वं विपर्यसितुमन्यदसच्च कर्तुम् । धाम्यन्त्वमा-
चनियमं किमुदीक्षसे त्वं स्यातन्व्यमैश्वरमपर्यनुयोज्यमाहुः ॥ ५५ ॥

संवर्तसम्भृतकरस्य सहस्ररश्मेरुस्रं तमिस्रयदजस्रविहारि हारि । नि-
 त्वाणुकूलमनुकूलनृणां परेपामुद्रेजनं च तव तेज उदाहरन्ति
 ॥ ५६ ॥ नैव ह्यवाप्यमनवाप्तमिहास्ति यस्य सत्ताऽपि तस्य तव
 वीक्षणतःप्रजानाम् । सम्पत्तु किम्पुनरितो न वदान्यमन्यं मन्ये त्व-
 मेव खलु मन्दिरमिन्दिरायाः ॥ ५७ ॥ पापैरनादिभवसंभववास-
 नोत्थैर्दुःखेषु यः खलु मिमक्षति हन्त जन्तुः । तं केवलं नु कृप-
 यैव समुद्धरिष्यन् तद्दुष्कृतस्य ननु निष्कृतिमात्थ शास्त्रैः ॥ ५८ ॥
 शास्त्रैरनादिनिधनैः स्मृतिभिस्त्वदीयदिन्यावतारचरितैश्शुभया च
 दृष्ट्या । निश्श्रेयसं यदुपकल्पयसि प्रजानां सा त्वत्कृपाजलधितल्ल-
 जवल्गितथ्रीः ॥ ५९ ॥ हँ हन्त जन्तुषु निरन्तरसन्ततात्मा पाप्मा
 हि नाम व्रत ! कोऽयमाचिन्त्यशक्तिः । यस्त्वत्कृपाजलधिमप्यतिवेल-
 खेलमुल्लंघयत्यकृतमासुरभागधेयान् ॥ ६० ॥ यद्ब्रह्मकल्पनियुता-
 नुभवेष्यनाशयं तत्किल्बिषं सृजति जन्तुरिह क्षणार्धे । एवं सदा
 सकलजन्मसु सापराधं क्षाम्यस्यहो तदाभिसन्धिविराममात्रात्
 ॥ ६१ ॥ क्षान्तिस्तवेयमियती महती कथन्तु गुह्योदहो त्वयि
 कृताञ्जलिपञ्जरेषु । इत्थं स्वतो निखिलजन्तुषु निर्विशेषं यात्सल्य
 मुत्सुकजनेषु कथं गुणस्ते ॥ ६२ ॥ विश्वं धियैव विरचय्य निचा-
 य्य भूयस्मञ्जहूपस्मति समाश्रितवत्सलत्वे । आजग्दुपस्तव गजो-
 त्तमवृंहितेन पादं पराममृशुषोऽपि च का मनीषा ॥ ६३ ॥ यः
 कश्चिदेव यदि किञ्चन हन्त जन्तुर्मन्यो भजेत भगवन्तमनन्यचेताः
 तं सोऽयमीदृश इयानिति वाऽप्यजानन् है धनतेयसममप्युररीकरोपि
 ॥ ६४ ॥ त्वत्साम्यमेव भजताममिवाञ्छसि त्वं तत्सात्कृतैर्विभव-
 रूपगुणैस्त्वदीयैः । मुक्तिं ततो हि परमं तव साम्यमाहुस्त्वद्दास्य-
 मेव विदुषां परमं मतं तत् ॥ ६५ ॥ तद्धै तथाऽस्तु कतमोऽयमहो
 स्वभावो यावान्यथाविधगुणो भजेते भवन्तम् । तावांस्तथाविधगु-
 णस्तदधीनवृत्तिस्मंशिष्यसि त्वमिह तेन समानधर्मा ॥ ६६ ॥ नी-

लाञ्जनाद्रिनिभमुन्नतमायताक्षमाजानुजैत्रभुजमापतकर्णपाशम् । श्री-
वत्सलक्षणमुदारगमीरनाभिं पश्येम देव । शरदशतमीदृशं त्वाम्
॥ ६७ ॥ अम्भोरुहाक्षमरविन्दनिभांघ्रियुग्ममाताम्रतामरसरम्यकरा-
प्रकान्ति । शृङ्गालकं भ्रमरविभ्रमकायकान्ति पीताम्बरं वपुरदस्तु
वयं स्तवाम् ॥ ६८ ॥ श्रुविभ्रमेण मृदुशीतविलोकितेन मन्दस्मितेन
मधुराक्षरया च वाचा । प्रेमप्रकर्षपिशुनेन विकासिना च संभाव-
यिष्यसि कदा मुखपङ्कजेन ॥ ६९ ॥ वज्राङ्कुशध्वजसरोरुहशङ्खच-
क्रमत्सीसुधाकलशकल्पककल्पिताङ्गम् । त्वत्पादपद्मगुगलं विगल-
त्प्रभाङ्घ्रिभ्रयोऽभियेक्ष्यति कदानु शिरो मदीयम् ॥ ७० ॥ त्रैविक्रम
क्रमकृताक्रमणत्रिलोकमुत्तममुत्तमनुत्तमभक्तिभाजाम् । नित्यं धनं
मम कदा हि मधुत्तमाङ्गमङ्गीकरिष्यति चिरं तव पादपद्मम् ॥ ७१ ॥
उन्निद्रपत्रशतपत्रसगोत्रमन्तर्लेखारविन्दमभिनन्दमिन्द्रियाणाम् ।
मन्यूर्ध्वि हन्त करपल्लवतल्लजं ते कुर्वन्कदा कृतमनोरथयिष्यसे माम्
॥ ७२ ॥ आङ्गी निसर्गनियता त्वयि हन्त कान्तिर्नित्यं त्वालमिय-
मेव तथापि चान्या । वैभूषणी भवति कान्तिरलन्तरां सा वै पुष्क-
लैष निखिलापि भवद्विभूतिः ॥ ७३ ॥ श्रीवत्सकौस्तुभकिरीटलला-
टिकाभिः केयूरहारकटकोत्तमकर्णिकाभिः । उद्भाभदाममणिनूपुरनी-
र्विबन्धैर्मान्तं भवन्तमनिमेषमुदीक्षिपीय ॥ ७४ ॥ ऐन्द्रीवरी क्वचि-
दपि क्वचनारविन्दी चान्द्रातपी क्वचन च क्वचनाथ हैमी । कान्ति-
स्तबोदपरभागपरस्परभीः पार्येत पारणयितुं किम् चक्षुषोर्मै ॥ ७५ ॥
त्वां सेवितं जलजचक्रगदासिद्याङ्गिस्ताक्षर्येण सैन्धवतिनाऽनुचरंस्त-
थान्वैः । देव्या धिया सह वसन्तमनन्तभोगे भुञ्जीय साञ्जलिरस-
द्भुचिताक्षिवक्ष्मा ॥ ७६ ॥ कैङ्कर्यनित्यनिरतं भवदेकमोगैर्नित्यं रनुक्ष-
णनीनरसार्द्रभावैः । नित्याभिवाञ्छितपरस्परनीचभावैर्मद्वैतैः परि-
जनैस्तव सङ्गसीय ॥ ७७ ॥ यत्किञ्चिदुज्वलमिदं यदुपाख्ययाऽऽहुस्मी-
न्दर्यमृद्धिरिति यन्महिमांश्लेशः । नाम्नैव यां त्रिषमुशन्ति पदीय-

धाम त्वामामनन्ति यतमा यतमानसिद्धिः ॥ ७८ ॥ या वै त्वय ।
 दधिमन्थनयत्नलभ्या याञ्जन्तहितेति जगदुन्मथनोद्यतोऽभूः । या
 च प्रतिक्षणमपूर्वरसानुबन्धैर्माविर्भवन्तमभिनन्दयते सदैव ॥ ७९ ॥
 रूपाश्रिया गुणगणैर्विभवेन धाम्ना भावैरुदारमधुरैश्चतुरैश्चरित्रैः । नित्यं
 तवैव सदृशीं श्रियमीश्वरीं तां त्वां चाश्रितः परिचरेयमुदीर्णभावा
 ॥ ८० ॥ या विभ्रती स्थिरचरात्मकमेव विश्वं विद्वन्मरा परमया
 क्षमया क्षमा च । तां मातरं च पितरं च भवन्तमस्य व्युच्छन्तु
 रात्रय इमा धरिवस्यतो मे ॥ ८१ ॥ भावैरुदारमधुरैर्विविधैर्विलासैर्भूवि-
 भ्रमसितकटाक्षनिरीक्षणैश्च । या त्वन्गयी त्वमपि यन्मय एव सा मां
 नीला नितान्तमुररीकुरुतामुदारा ॥ ८२ ॥ भावैरनुक्षणमपूर्वरसानुवि-
 द्धैरत्यद्भुतैराभिनवैरभिनन्द्य देवीः । भृत्यान् यथोचितपरिच्छदिनो
 यथाहं संभावयन्तमभितो भगवन् ! भवेयम् ॥ ८३ ॥ हा हन्त हन्त
 हतकोऽसि खलोऽसि धिइ मां मुद्गन्नहो अहमिदं किमुमाच वा-
 चा । त्वामङ्ग ! मङ्गलगुणास्पदमस्तहेयम् आः सर्तुमेव कथमर्हति
 मादृगंहः ॥ ८४ ॥ अंहः प्रसद्य विनिगृह्य विशोध्य बुद्धिं व्यापूय
 विश्वमशिवं जनुपानुबद्धम् । आधाय सदगुणगणानपि नाहमर्हस्त्व-
 स्पादयोर्यदहमत्र चिरं निमग्नः ॥ ८५ ॥ जानेऽथवा किमहमङ्ग !
 यदेव सङ्गादङ्गीकरोपि न हि मङ्गलमन्यदस्मात् । तेन त्वमेनमुररीकुर-
 रूपे जनं चेन्नैवामुतो भवति युक्ततरो हि कश्चित् ॥ ८६ ॥ यन्नाम-
 धाम भवदीयकटाक्षलक्षं संसारगर्तपरिवर्तमतोज्जामाम । आगांसि ये
 खलु सहस्रमजस्रमेव जन्मस्वतन्माहि कथं त इमेऽनुकम्प्याः ॥ ८७ ॥
 सत्कर्म नैव किल किञ्चन सञ्चिनोमि विद्याप्यवधरहिता न च वि-
 द्यते मे । किञ्च त्वदश्रितपदाम्बुजमक्तिहीनः पात्रं भवामि भग-
 वन् ! भवतो दयायाः ॥ ८८ ॥ किं भूयसा प्रलपितेन यदेव कि-
 ञ्चित्पापाहमल्पमुरु वा तदेशेपमेपः । जानन्नया शतसहस्रपार्ष्णकृत्वो
 योऽकार्षमेनमगतिं कृपया क्षमस्व ॥ ८९ ॥ देव ! त्वदीयचरणप्रण-

षप्रवीणरामानुजार्यविषयीकृतमप्यहो माम् । भूयः प्रधर्षयति वैषयि-
 को विमोहो भक्तर्मणः कतरदत्र समानसारम् ॥ ९० ॥ गर्भेषु निर्भ-
 रनिपीडनखिन्नदंष्ट्रः क्षौदीयसोऽतिमहतोऽप्यखिलस्य जन्तोः ।
 जन्मान्तराण्यनुविचिन्त्य परस्सहस्राण्यत्राहमप्रतिविधिर्निहतश्चरामि
 ॥ ९१ ॥ भूयश्च जन्मसमयेषु सुदुर्वचानि दुःखानि दुःखमतिरिच्य
 किमप्यजानन् । मूढोऽनुभूय पुनरेव तु बालमावादुःखोत्तरं निज-
 चरित्रममुत्र सेवे ॥ ९२ ॥ भूयांसि भूय उपयन्विविधानि दुःखान्य-
 न्यच दुःखमनुभूय सुखभ्रमेण । दुःखानुबन्धमपि दुःखविमिश्र-
 मल्पं क्षुद्रं जुगुप्सितसुखं सुखमित्युपासे ॥ ९३ ॥ लोलद्विरिन्द्रि-
 यहयैरपथेषु नीतो दुष्प्रापदुर्भगमनोरथमध्यमानः । विद्याधनाभिजन-
 जन्ममदेन कामक्रोधादिभिश्च हतधीर्न शमं प्रयामि ॥ ९४ ॥ लभ्येषु
 दुर्लभतरेष्वपि वाञ्छितेषु जाता सहस्रगुणतत्प्रतिलम्भनेऽपि । पित्रै-
 र्हेतुेष्वपि च तेषु समूलघातं वर्धिष्णुरेव न तु शाम्यति हन्त तृष्णा
 ॥ ९५ ॥ त्वत्कीर्तनस्तुतिनमस्कृतिवेदनेषु श्रद्धा न भक्तिरपि शक्तिरथो
 न चेच्छा । नैवानुतापमतिरेप्सकृतेषु किन्नु भूयानहो परिकरः प्रति-
 कूलपक्षे ॥ ९६ ॥ एतेन वै सुविदितं यत मामकीनं दौरात्म्यमप्र-
 तिविधेयमपारमीश ! । सम्मूर्च्छतोऽप्यपदमसि यतस्त्वदीयनिस्सीम-
 भूमकरुणामृतवीचिवायोः ॥ ९७ ॥ ऐश्वर्यवीर्यकरुणागरिमक्षमा-
 यास्त्वामिन्नकारणमुहृत्त्वमथो विशेषात् । सर्वे गुणास्सधिपयास्तव
 मामपारघोराघपूर्णमगतिं निहतं समेत्य ॥ ९८ ॥ तत्त्पादसंश्रयण-
 हेतुषु साधिकारानुद्युज्जतश्चरितकृत्स्नविधीथ तांस्तान् । त्वं रक्ष-
 सीति महिमा न तवालमेष मां चेदनीदृशमनन्यगतिं न रक्षेः ॥ ९९ ॥
 या कर्मणामधिकृतिर्य इहोद्यमस्तेष्वप्येष्वनुष्ठितिरशेषमिदं हि पुंसाम् ।
 त्वामन्तरेण न कथञ्चन शक्यमाप्नुमेवं च तेषु मयि चास्ति न ते
 विशेषः ॥ १०० ॥ निर्वन्ध एष यदि ते यदशेषवधसंसेविनो वरद !

रक्षन्ति नेतरांस्त्वम् । तर्हि त्वमेव मयि शक्त्यधिकःखाञ्छाः प्रत्नू
हशान्तिमितरच्च विधेहि विश्वम् ॥ १०१ ॥

व्यक्तीकुर्वन्निगमशिरसामर्थमन्तर्निगूढं
श्रीवैकुण्ठस्तवमकृत यः श्रेयसे सज्जनानाम् ।
कुरार्थांशं गुरुतरदयादुग्धसिन्धुं तमीडे
श्रीरत्साङ्गं श्रुतिमतगुरुच्छात्रशीलकधाम ॥
पञ्चस्तव्यां श्रीवैकुण्ठस्तवः समाप्तः

—०—

श्री श्रीवत्सचिह्नमिश्रैरनुगृहीतायां पञ्चस्तव्याम्
अतिमानुषस्तवः ।

—०१००००००—

श्रीवत्सचिह्नमिश्रैरभ्योनम उक्तिमधीमहे ।
यदुक्तयस्त्रयीकण्ठे यान्ति महलसूत्रताम् ॥

अतिमानुषशीलपृच्छवैपरतिपृच्छामरविप्रमप्रतापैः । अतिलक्ष्मि-
समर्वलोकमाम्यं वरये चेष्यवर्चमवावतारम् ॥ १ ॥ श्रेयः किरन्त
किरणाधरणारविन्दनिष्पन्दमानमकरन्दरसापदेश्याः । तज्जाः श्रुते-
र्मधुन उत्तम इति प्रतीता माह्वल्यरद्गनिलयस्य परस्य घासः ॥ २ ॥ श्री-
मत्परादुग्धमुनीन्द्रमनोनिवासाच्चज्जानुरागरसमज्जनमज्जसाऽऽप्य ।
अद्याप्यनारततदुत्थितरागयोगं श्रीरङ्गराजचरणाम्बुजमुच्रयामः ॥ ३ ॥
यजप्यजादुग्धमुपाकलद्यानपप्रपद्देरहाङ्कपरिवर्मपरीतमन्तः । आ-
पादपङ्कजविभृह्लदीप्रमौलेश्श्रीरङ्गिणधरणयोर्युगमाश्रयामः ॥ ४ ॥
श्रीरङ्गराजचरणां प्रणुमो ययोः ग्ल्वैकम्विप्रमविधां वसुधामशे-
पाम् । व्यग्रंस्त माचलकुलामपि विप्रकीर्णस्थूलात्रलप्रामिकतामिद
निनेतोषम् ॥ ५ ॥ शानं बलं विपुलधीशनरीर्यशक्तिनेजांमि च
त्रियुगभूयस्यपागतानि । पूर्णानि पदच परिगृह्यन्वधतुर्धा भक्तं जन्

त्वमनुजग्रहिथानुरागात् ॥ ६ ॥ एकान्तमङ्गलंगुणास्पदमस्तुये
 नित्यं पदं तव यतस्तव एव देव । आम्नायते तदिह विश्वविरूपरूपं
 तेनैव नन्विदमशब्दमरूपमाहुः ॥ ७ ॥ शब्दादिहेय इह गोचर
 इन्द्रियाणां तत्प्रत्यनीकविभवस्त्वमतीन्द्रियोऽसि । तेनैव ते न वत
 दर्शनमस्ति किञ्चिद्वाचो धियश्च तत एव न गोचरोऽसि ॥ ८ ॥
 एवं स्थिते त्वदुपसंश्रयणाभ्युपायो मानेन केनचिदल्पसत नोप-
 लब्धम् । नो चेदमर्त्यमनुजादिषु योनिषु त्वमिच्छाविहारविधिना
 समवातरिष्यः ॥ ९ ॥ शीलः क एष तव हन्त दयैर्कसिन्धो ! क्षुद्रे
 पृथग्जनपदे जगदण्डमध्ये । क्षोदीयसोऽपि हि जनस्य कृते कृती
 त्वमत्रावतीर्य ननु लोचनगोचरोऽभूः ॥ १० ॥ यं पातकात्सुम-
 हतोऽप्सुदधारयस्त्वं त्वत्पादवारिपरिपूतशिराश्च योऽभूत् । तं चन्दसे
 किल ततश्च वरं घृणीये क्रीडाविधिर्वत ! विलक्षणलक्षणस्ते ॥ ११ ॥
 क्रीडाविधेः परिकरस्तव या तु माया सा मोहनी न कतमस्य तु
 हन्त ! जन्तोः । हे मर्त्यसिंहवपुस्तव तेजसोऽंशे शम्भुर्भवन् हि शर-
 मश्लभो बभूव ॥ १२ ॥ यस्यात्मतां त्रिपुरभङ्गविधावधास्त्वं त्वच्छ-
 क्तितेजितशरो विजयी च योऽभूत् । दक्षकृतौ तु किल तेन विनिर्जितस्त्वं
 पुक्तो विषेयविषयेषु हि कामचारः ॥ १३ ॥ मुग्धदिशश्चूर्णदले शयितोऽ-
 तितन्या तन्या जगन्ति भिभृगे मविकाममेव । ऐशीमिमां तु तव शक्ति-
 मतर्कितव्यामव्याजतःप्रथयसे दिग्भिहावूर्तीर्णः ॥ १४ ॥ ब्रह्मेशमध्यगण-
 ना गणनाकंप इभृती इन्द्रानुजत्वमदितेस्तनयत्वयोगात् । इक्ष्वाकुवंश-
 पदुयंशजनेश्च हन्त श्लाघयन्पमून्यनुरमस्य परस्य घाम्नः ॥ १५ ॥ त्वन्नि-
 मिता अठरगा च तव त्रिलोकी किं भिक्षणादिपमृते भवता दुरापा। मध्ये
 कृदात्तु र विचक्रमिषे जगसेत् त्वद्विक्रमैः कृशमिष श्रुतिरश्चिता स्यात्
 ॥ १६ ॥ पृच्छामि किञ्च । यदा किञ्च रावयत्ने मायामृगस्य वशगो म-
 नुजत्वमोऽप्यात् । सीतावियोगविवशो न च तद्गतित्तः प्रादास्तदा
 परगतिं हि कथं एमाय ॥ १७ ॥ अक्षुण्णयोगपथमग्रयहतं जटाघुं

तिर्यञ्चमेव वत ! मोक्षपथे नियोजितुम् । शक्योऽपि वेत्ति च यदा सं तदा
 कथं त्वं देवीमवाप्तुमनलं व्यथितो विचिन्वन् ॥ १८ ॥ सालान्
 ह्यसप्त मगिरिन्सरमातलान्यानेकेषु मन्दजवतो निरपत्रयस्त्वम् । ते
 प्वेकं विव्यथनसिन्नकपिप्रणुद्धं शारदाभृगं मृगयसे म कथं सहायम्
 ॥ १९ ॥ दामस्मस्वा समभगत्तत्र यः कपीन्द्रस्तद्विद्विषं कपिमर्ष-
 वशाञ्जिघांसुः । त्वत्स्नेहविकलप्रथियं तमिमं कपीन्द्रं विस्रम्भयन्
 सपदि सालगेरीनविध्यः ॥ २० ॥ यद्वा मृगं मृगपुत्रन्मृगयापथेन
 छन्नो जघन्थ न तु शत्रुवदाभिमुष्यात् । तद्युक्तमेव तत्र राघव-
 वंशजस्य तिर्यक्षुर्नैव हि विपक्षतयोपचारः ॥ २१ ॥ मानुष्यकं चरि-
 तमाचरितुं प्रवृत्तो देवातिगं चरितमङ्ग ! किमङ्गयकार्पीः । यत्सा-
 गरे वत वचन्विथ नाथ ! सेतुं शैलं प्लवङ्गमसमिद्धितसम्प्रणुर्नैः
 ॥ २२ ॥ यो विक्रमेण मनुजत्वविभूषणेन देवं वरं वरुणराजमज ! व्य-
 जेष्टाः । कृत्वापदां दशरथं विधिरुद्रमुख्यैर्देवैस्स्तुतथ म किलेन्द्रजिता
 जितोऽसि ॥ २३ ॥ अन्विष न तेरिथ न जिग्यिथ राक्षसेन्द्रं न वास्य
 जज्ञिथ यदा च बलावलं त्वम् । निस्संशयस्मपदि तस्य पदेऽभ्यषि-
 ञ्चस्तस्यानुजं कथमिदं हि निमीषणं च ॥ २४ ॥ त्वं दक्षिणस्य निव-
 सन्नुदधेस्त्रेऽपि दूरान्नरोत्तरपयोधिमहान्तरीपे । दैत्याग्निर्जकशर-
 पारणयन् किमेतां लङ्कां स्थितोऽत्र बुरो किल न स भम् ॥ २५ ॥
 एतत्कथं कथय यन्मथितस्त्रयाऽर्षो हित्वा स्वभावनियमं प्रथितं
 त्रिलोक्याम् । अश्वाप्सरोत्रिपसुधात्रिधुपारिजातलक्ष्म्यात्मना परि-
 णतो जलधिर्धभूव ॥ २६ ॥ यत्तादृशागसमरिं रघुवीर ! वीक्ष्य
 त्रिधम्यतामि ते मुनोचिथ मुग्धमार्जौ । कोऽयं गुणः फतरकोटिगतः
 कियान्वा क्रम्य स्तुतेः पटमहो वत ! वस्य भूमि ॥ २७ ॥ यल्लक्ष्म-
 णस्त्वदनुजो रिपुशक्तिमुग्धः शत्रोर्गुर्नुमतस्तु लघुर्भूव । एतेन वै
 सुप्रिटितोऽभ्यदिन्द्रशत्रोर्मायास्त्रयन्धननिग्रन्धनजो विमोहः ॥ २८ ॥
 हा हन्त हन्त भरतधरणाग्निन्दद्वन्द्वं कदा नु भविता विपयो

ममाङ्गोः । योऽहं निरर्गळविनिर्गळदन्धकारैर्वृक्षैस्तृणैश्च सुलभं समयं
व्यतीतः ॥ २९ ॥ वंशं रघोरनुजिघृक्षुरिहावतीर्णो दिव्यैर्वनपिथ
तथाऽत्र भवद्गुणैर्धैः । त्वत्सन्निधिप्रभवशैत्यजुपो यथा हि वृक्षा-
श्च तान्तिमलभन्त भवद्वियोगे ॥ ३० ॥ ये धर्ममाचरित्तुमभ्यसितुं
च योगं बोद्धुं च किञ्चन न जात्वधिकारभाजः । तेऽपि त्वदा-
चरितभूतलबन्धगन्धाद्बन्धातिगाः परगतिं गमितास्तृणाद्याः ॥ ३१ ॥
तादृग्गुणो ननु बभूविथ राघव ! त्वं यस्तावकं चरितमन्वहमन्व-
भुङ्क्त । सोऽर्ध्व हन्त हनुमान् परमां विमुक्तिं बुद्ध्याज्वधूय चरितं
तव सेवतेऽसौ ॥ ३२ ॥ यत्र कृतागसमपि प्रणतिप्रसक्तं तं वायसं
परमया दययाऽक्षमिष्टाः । तेनैव मादृशजनस्य महागसोऽपि युक्तं
समाश्वसनमित्युपधारयामि ॥ ३३ ॥ सा पूतना शकटमर्जुनयोश्च
युग्मं चाल्योचितेऽन्यपरचेष्टितविष्फुलिङ्गे । ऽस्यालभन्त शलभत्वमहो
निगूढस्स त्वं ब्रजे ववृधिपे किल कंसमीत्या ॥ ३४ ॥ पश्यत्सु
सूरिषु सदा परमं पदं ते देव्या श्रिया सह वसन्परया विभूत्या ।
योगेन योगनिरतैः परिमृग्यमाणः किं त्वं ब्रजेषु नवनीतमहो व्यमु-
ष्णाः ॥ ३५ ॥ यं दुर्ग्रहं सुमनसो मनसाऽपि नित्यं बन्धच्छिदं
परममीशमुदाहरन्ति । दान्ना निवद्ध इति शुभ्रम् तं भवन्तं नालं
बभूविथ वत ! श्लथनाय तस्य ॥ ३६ ॥ ऐशं हि शशवमपि व्यति-
वेलखेलं यत्पूतना शकटमर्जुनयोश्च युग्मम् । चाल्योचितान्यपरसा-
चिविचेष्टितेन हन्तालभन्त शलभायितमोजसन्ते ॥ ३७ ॥ सत्येव
गव्यनिवहे निजघामि भूम्ना पर्यन्तसप्तसु किमर्थमचूचुरस्त्वम् ।
मुष्णंश्च किं व्यजघटो घटशेषमग्रे गोपीजनस्य परिहासपदं किमासीः
॥ ३८ ॥ यन्नाम नाय नवनीतमचूचुरस्त्वं तच्छादनाय यदि
ते मतिराविरासीत् । किं मुग्ध ! दिग्धममुना करपल्लवं ते गात्रे प्रमूज्य
निरगाः किल निर्विशङ्कः ॥ ३९ ॥ त्वामन्यगोपगृहगव्यमुपं यशोदा
शुर्वो त्वदीयमवमानमभूष्यमाणा । प्रेम्णाऽथ दामपरिणामजुपा बन्ध

तादृङ् ते चरितमार्यजन स्सहन्ते ॥ ४० ॥ मात्रा यदि त्वमसि
 दामनि सभिन्नद्वस्तच्छात्रिणाद्युदितचाक्षुणर्क्षराणाम् । गध्नासि इन्त
 हृदयं भगवन्वृत्तस्तत्तमर्गे हि वश्यविषे विवृणोते वीर्यम् ॥ ४१ ॥
 कान्तालकान्तममं कमलायताक्षमुद्भ्रुविलासमुदितासितमुभ्रसं च ।
 वक्रं वहन् परम् । गोपगृहेषु किं त्वं गोपीमनामि नवनीतमुजा-
 म्भमोपीः ॥ ४२ ॥ सर्गं गुणाय गुणिनामिति सत्यमेतद्यत्स्व-
 लिहेतरजने मलिनत्पहेतुः । यद्वोपवेपविनिषेवणमुत्तमं ते गोपालनं
 च गणयन्ति गुणं गुणेषु ॥ ४३ ॥ गोपालपोतकतया निभृतं
 धरित्रीं आवस्तुकाम इव सन्नपि चाल्यलौल्यात् । ऐन्द्रं निहत्य
 मस्वमद्रिमथो दधानः किं तस्यिषे सुरगणाय सवासवाय ॥ ४४ ॥
 वेषुक्ष्णग्रणयिनि त्वयि लोकरुनाथ ! वृन्दावनं चरणसञ्चरयैः पुना-
 ने । भावास्तदा वनधुमः किल कीटशस्ते त्वद्रीतसिक्तसिकताम्
 वसुन्भराणाम् ॥ ४५ ॥ धन्यैश्श्रुतं तदिह तात्रकरासकाले गीतेन येन
 हि शिलास्सलिलाद्यभृदुः । पञ्चापि मिञ्च परिवृत्तगुणानि भूतान्यु-
 र्वाङ्गशानुमल्दम्बरशम्बराणि ॥ ४६ ॥ तेभ्य कृती न किल कश्चि-
 दिहास्ति ये वै रासोत्सवोत्सुकधियस्तव काननान्ते । वेषुस्वनसुत-
 रस्यैपरिप्लुतान्ते स्वे सूक्तगी रसनया लिलेदुर्भुजङ्गाः ॥ ४७ ॥
 अम्भोदनीलमरिन्ददलायताक्षं पिञ्छायतसमुरपीकृतवेषुपाणिम् ।
 त्वा गोपवेपपरिकर्मितकायकान्तिं धन्यास्तदा ददृशुस्त्वमथितान्य-
 मावाः ॥ ४८ ॥ गोवर्धनो गिरिवरो यमुना नदी सा वृन्दावनं
 च यधुरा च पुरी पुराणी । अद्यापि हन्त मुलभाः कृतिनां जनाना-
 मेते भ्रमचरणचारजुषः प्रदेयाः ॥ ४९ ॥ वृन्दावने स्थिरचरा-
 त्मककीटदूर्गापर्यन्तजन्तुनिचये रत ! ये तदार्नाम् । नैवालभामदि
 जनिं हतकाल एते पापा पदं तव प्रदा पुनराश्रयामः ॥ ५० ॥
 हा जन्म तामु निकतासु भया न लब्धं रासे त्वया विरहिताः
 किल गोपकन्या । यास्तावकीनपदरत्नक्तिदुषोऽजुपन्त निक्षिप्य

तत्र निजसङ्गमनङ्गतसम् ॥ ५१ ॥ आचिन्वतः कुसुममङ्घिसरोरुहं
 ते ये भेजिरे वत ! यनस्पतपो लता वा ! अद्यापि तत्कुलभुवः कुलदै-
 वतं मे वृन्दावनं मम धियं च सनाथयन्ति ॥ ५२ ॥ यत्प्रतिप्रयं
 तदिह पुण्यमपुण्यमन्यन्नान्यत्तयोर्भवति लक्षणमत्र जातु । धूर्ताप्यितं
 तव हि यत्किल रासतोप्युवां तत्कीर्तनं परमपावनमामनन्ति ॥ ५३ ॥
 या कंसमुल्यनृपकीटनिर्बह्णोत्था सा निर्जितत्रिजगतस्तव नैव
 कीर्तिः । गोपालनादि यदिदं भवदीयकर्मेत्यार्द्रो करोति विदुषां हृदयं
 तदेतत् ॥ ५४ ॥ गोपालवेषपरिकर्म परावरेणं यन्माम् धाम परमं तम-
 सः परस्तात् । तत्पिञ्जलाञ्छनसुदामकृतोपवीतं गोधूलिभूसरित-
 कुन्तलमन्तरास्ताम् ॥ ५५ ॥ यद्वै जरासुतभयाद्विपलायथास्त्वं
 तथेन्मनुष्यचरितानुविधानजं ते । तर्हि त्रिलोकगुरुमीश्वरमीश्वरा-
 णां वाणाहवे किमिति शम्भुमजृम्भयस्त्वम् ॥ ५६ ॥ ज्ञातं कुतस्त-
 दकृतज्ञविचेष्टितं ते पुत्रीयया किल वरं वदूषे द्रुपाङ्गात् । अक्षेपु
 सक्तमतिना च गिरादरेण वाराणसी हरपुरी भवता विदग्धा ॥ ५७ ॥
 सञ्जीवयन्नपि मृतं सुतमुत्तरायास्सान्दीपनेश्विरमृतं सुतमानयंथ ।
 धाम्नो निजाद्द्विजसुतान्पुनरानयन्वा स्वामेव तां तनुमहो कथमा-
 नयस्त्वम् ॥ ५८ ॥ अद्यापि नास्त्युपरतिस्त्रिविधायचारात्पापः परं
 निपतितोऽसि तमस्यपारे । एतादृशोऽहमगतिर्भवतो दयायाः पात्रं त्वं-
 दीयचरणां शरणं प्रपद्ये ॥ ५९ ॥ विस्रम्भगं त्वयि न यद्यपि भेजस्ति
 नापि श्रद्धा ययोक्तवचनार्थगतः तथापि । वाचं त्विमां सकृदधा-
 प्यसकृन्मयोक्तां सत्यां बुरुष्व दययैव दयैकसिन्धो ॥ ६० ॥
 पापीयसोऽपि शरणागतशब्दभाजो नोपेक्षणं मम तत्रोचितमीश्वर-
 स्य । त्वञ्ज्ञानशक्तिकरुणासु नर्तापु नेह पापं पराकमित्तुमर्हति पा-
 मफीनम् ॥ ६१ ॥

पञ्चस्तव्यामतिमानुपस्तवस्तमाप्तः

श्री श्रीरत्नचिह्नमिश्रेऽनुगृहीतायां पञ्चस्तव्यां

सुन्दरवाहुस्तवः ।

—०३२५०८६६—

श्रीवत्सचिह्नमिश्रेभ्यो नमउक्तिमधीमहे ।

यदुक्तयस्त्रयीकण्ठे यान्ति मङ्गलसूत्रताम् ॥

श्रीमन्तो हरिचरणौ समाश्रितोऽहं श्रीरामावरजमुनीन्द्रल-
ब्धयोधः । निर्भीकस्तत इह सुन्दरोरुवाहुं स्तोप्ये तच्चरणविलोकना-
भिलाषी ॥ १ ॥ सुन्दरायतभुजं भजामहे वृक्षपण्डमयमद्रिमास्थि-
तम् । यत्र सुप्रथितनूपुरापगातीर्थमथितफलप्रदं त्रिदुः ॥ २ ॥
क्वचिन्नरितगामिनी कचन मन्दमन्दालसा क्वचित्स्खलितविह्वला
क्वचन फेनिला सारवा । पतन्त्यपि किल क्वचिद् व्रजति नूपुराह्वा नदी
सुगुन्दरभुजाह्वयं मधु निपीय मत्ता यथा ॥ ३ ॥ उदाधिगमन्दरा-
द्रिमथिमन्थनलब्धपयोमधुरसेन्दिराह्वसुधमुन्दरदोःपरिघम् । अ-
शरणमादृशात्मशरणं शरणार्थिजनप्रणयियं भजेम तरुण्डमया-
द्रिपतिम् ॥ ४ ॥ शशधररिह्वणाढ्यशिखमुच्छिरसरकरं तिमिरनिभ-
प्रभूततरुण्डमयं भ्रमदम् । वनगिरिमायसन्तमुपयामि हरिं शरणं
भिदुरितमम्लोक्तसुविश्रुतलशङ्करम् ॥ ५ ॥ यत्तुङ्गशृङ्गविनिपाङ्गिसु-
राङ्गनानां न्यस्तोर्ध्वपुण्ड्रमुखमण्डनमण्डितानाम् । दर्यण्यन्वृद्धतमपा-
ङ्गशशाङ्कपृष्ठं तद्धाम सुन्दरभुजस्य महान् वनाद्रिः ॥ ६ ॥ यदीय-
शिखरागतां शशिकलां तु शान्वामृगा निरीक्ष्य हरशेखरीभवनमा-
मृशन्तस्ततः । स्मृशन्ति न हि देवतान्तरमनाश्रितेति स्फुटं स एष
सुमहातरुव्रजगिरिर्गृहं श्रीपतेः ॥ ७ ॥ सुन्दरदोर्दिव्याङ्गालम्भनका-
त्तरवशानुयायिनि करिणि । प्रणयजकलहसमाधिर्घत्र वनाद्रिस्स
एष सुन्दरदोष्णः ॥ ८ ॥ स एष मौन्दर्यनिधेर्ध्रतथ्रियो वनाचलो
नाम सुधाम यत्र हि । भुजङ्गराजस्य कुलस्य गौरवान्न सण्डिताः कु-

षडलिनशिशुखण्डिभिः ॥ ९ ॥ वृषगिरिरिष्यमच्युतस्य यस्मिन् स्वमत-
 मलंघयितुं परस्परेभ्यः । खगपतिचरणौ खगाश्शपन्ते भुजगपतेभ्यु-
 जगाश्च सर्वे एव ॥ १० ॥ हरिकुलमखिलं हनुमदंभि स्वकुलपजा-
 म्भवतस्तथैव भल्लाः । निजकुलपजटायुपश्च गृध्राः स्वकुलपतेश्च
 गजा गजेन्द्रनाम्नः ॥ ११ ॥ वकुलधरसरस्वतीविपक्तस्वररसभाव-
 युतासु किन्नरीषु । द्रवति दृपदपि प्रसक्तगानास्विह वनशैलतटीषु
 सुन्दरस्य ॥ १२ ॥ भृङ्गी गायति हंसतालनिभृतं तत्पुष्पाती को-
 किलाप्युद्गायत्यथ वलिलतल्लजमुखादासं मधु सन्दते । निष्पन्द-
 स्तिमिताः कुरङ्गवतयश्शीतं शिलासैकतं सायाह्ने किल यत्र सुन्दर-
 भुजस्तस्मिन्वनक्षमाधरे ॥ १३ ॥ पीताम्बरं धरदशीतलदृष्टिपातमा-
 जानुलम्बिभुजमायतकर्णपाशम् । श्रीमन्महावनगिरीन्द्रनिवासदीर्घ-
 लक्ष्मीधरं किमपि वस्तु समाविरस्तु ॥ १४ ॥ जनिजीवनाप्ययवि-
 मुक्तयो यतो जगतामिति श्रुतिशिरस्सु गीयते । तदिदं समस्तदुरि-
 तैकभेषजं वनशैलसम्भवमर्ह भजे महः ॥ १५ ॥ सद्ब्रह्मात्मपदैस्त्र-
 यीशिरसि यो नारायणोक्तया तथा व्याख्यातो गतिसाम्यलब्धवि-
 पयानन्यत्वयोधोज्वलैः । निस्तुल्याधिकमद्वितीयममृतं तं पुण्डरीके-
 क्षणं प्रारूढश्रियमाश्रये वनगिरेः कुञ्जोदितं सुन्दरम् ॥ १६ ॥ पतिं
 विश्वस्यात्मेश्वरमिति परंब्रह्म दुरुपः परंज्योतिस्तत्त्वं परमिति च
 नारायण इति । श्रुतिर्ब्रह्मेशादींस्तदुदितविभूर्तीस्तु गृणती यमाहारू-
 ढश्रीस्स वनगिरिधामा विजयते ॥ १७ ॥ पृथिव्याद्यात्मान्तं निचम-
 यति यस्तत्त्वनिकरं तदन्तर्यामी तद्वपुरविदितस्तेन भगवान् । स
 एष स्वैश्वर्यं न विजहदशेषं वनगिरिं समध्यासीनो नो विशतु हृदयं
 सुन्दरभुजः ॥ १८ ॥ प्रत्यगात्मनि कदाप्यसंभवद्भूमभूमिभिवक्ति
 यं श्रुतिः । तं वनाद्रिनिलयं सुसुन्दरं सुन्दरायतभुजं भजामर्ह
 ॥ १९ ॥ वन्देय सुन्दरभुजं भुजगेन्द्रभोगसक्तं महावनगिरिप्रणय
 प्रवीणम् । यं तं विदुर्दहरमष्टगुणोपजुष्टं आकाशमौपनिपदीषु सर-

स्वतीनु ॥ २० ॥ यत्स्वायत्तस्वरूपास्थितिकृतिकनिजेच्छानियाम्य-
 स्वनेषानन्ताशेषप्रपञ्चस्तत इह चिदिवाचिद्रपुराचिशब्दैः । वि-
 श्वैश्चशब्दैः प्रयाच्यो हतवृजिनतया नित्यमेवानवद्यस्त्रं चन्दे सुन्दराहं
 श्वनगिरिनिलयं पुण्डरीकायताक्षम् ॥ २१ ॥ गुणजं गुणिनो हि
 भङ्गलत्वं प्रमितं प्रत्युत यत्स्वरूपमेत्य । तमनन्तमुखावयोधरूपं वि-
 मलं सुन्दरबाहुसाश्रयामः ॥ २२ ॥ अतिपतितावधिस्वमहिमानुभव-
 प्रभवत्सु वकृतनिस्तरङ्गजल गीयितनित्यदशम् । प्रतिभटमेव हेयनि-
 क्रस्य सदाऽप्रतिमं हरिमिह सुन्दराहमुपयामि वनाद्रितटे ॥ २३ ॥
 सदा पादगुण्याख्यैः पृथुलबलविज्ञानशकनप्रभागीर्यंश्वर्यैरवधिविधुंर-
 रेवितदशम् । द्रुमस्तोमक्ष्माभृत्परिसरमहोद्यानमुदितं प्रपद्येऽर्वा
 रूडाधिभूमिमहं सुन्दरमुजम् ॥ २४ ॥ साशील्याश्रितवत्सलत्वमृ-
 दुवासोहादसाम्याजैः धैर्यैर्यसुवीर्यैर्यैः कृतितागाम्मीर्यचातुर्य-
 कैः । सौन्दर्यान्वितसौकुमार्यसमतालावण्यमुख्यैर्गुणैर्देवः श्रीतरुण्ड-
 शैलनिलयो नित्यं स्थितस्सुन्दरः ॥ २५ ॥ येष्वेकस्य गुणस्य विप्रुडपि
 वै लोकोत्तरं स्वाश्रयं कुर्यात्तादृशवैभवं रगणितैर्निस्सीमभूमान्वितैः ।
 नित्यैर्दिव्यगुणैस्ततोऽधिकशुभ्रैर्कास्पदात्माश्रयैरिदं सुन्दरवाष्ट्रम-
 स्मि शरणं यातो वनाद्रीश्वरम् ॥ २६ ॥ सदा समस्तं जगदीक्षते हि
 म्नः प्रत्यक्षदृष्ट्या युगपद्भुजा स्वतः । स ईदृशज्ञाननिधिनिधिस्तु
 नस्तिहाद्रिकुञ्जेषु चकास्ति सुन्दरः ॥ २७ ॥ ऐश्वर्यतेजोचलवीर्य-
 शक्तयः कीदृग्बिधास्सुन्दरबाहुसंश्रयाः । योऽसौ जगज्जन्मलयस्थिति-
 क्रियास्पद्भ्रुवतोऽम्पादुपकण्ठयत्यजः ॥ २८ ॥ यत्कल्पायुतभोग-
 तोऽपि कृशतां यायात् तावत्फले येष्वेकस्य तयाविर्घस्मततैरर्हो-
 भिरुत्सीमभिः । अस्तादाविह संसृताग्रुपचितैश्छन्नं सुसन्नं जनं
 सन्नत्या क्षमते क्षणाद्भनगिरिप्रस्यप्रियस्सुन्दरः ॥ २९ ॥ यज्जातीयो
 यादृशो यत्स्वभाव पादच्छायां संश्रितो योऽपि कोऽपि । तज्जा-
 तीयस्तादृशस्तत्स्वभावः श्लिष्टत्येनं सुन्दरो वत्सलत्वात् ॥ ३० ॥

निहीनो ज्ञात्या वा भृशमकुशलैर्वा स्वचरितैः पुमान्वा यः कश्चिद्
 बहुवृणमपि स्यादशुणतः । भजन्तं तं पश्येद्भुजगपतिना तुल्यमपि
 यो वनाद्रिप्रस्थस्थस्स मम शरणं सुन्दरभुजः ॥ ३१ ॥ एकैकमङ्गल
 शुणानुभवाभिनन्दमीदृक्त्वयानिति च सुन्दरदोष्णि कृष्णे । ते ये
 शतन्त्विति नियन्तुमनाश्रुतिर्हे नैवैष वारुन्मनसगोचर इत्युदाह
 ॥ ३२ ॥ अब्जपादमरविन्दलोचनं पद्मपाणितलमञ्जनप्रभम् । सुन्द-
 रोरुभुजमिन्दिरापतिं वन्दिपीय वरदं वनाद्रिगम् ॥ ३३ ॥ कनक
 भरतकाञ्चनद्रवाणां मथनसमुत्थितसारमेलनोत्थम् । जयति किमपि
 रूपमस्य तेजो वनगिरिनन्दनसुन्दरोरुवाहोः ॥ ३४ ॥ किन्तु स्वयं
 स्वात्मविभूषणं भवन्नसावलङ्कार इतीरितो जनैः । वर्धिष्णुवालदृम-
 षण्डमण्डितं वनाचलं वा परितः प्रसाधयन् ॥ ३५ ॥ सुखस्पर्शै-
 नित्यैः कुसुमसुकुमाराङ्गसुखदैः सुसौगन्धैर्दिव्याभरणगणदिव्यापुध-
 शणैः । अलङ्कारैस्सर्वैर्निगदितमलङ्कार इति यस्समारुयानं धत्ते स
 वनगिरिनाथोऽस्तु शरणम् ॥ ३६ ॥ मकुटमकुटमालोचंसचूडाल-
 लामस्वलकतिलकमालाकुण्डलैस्सोर्ध्वपुण्ड्रैः । मणिवरवनमालाहार-
 केपूरकण्ठयैस्तुलसिकटककाञ्चीनूपुराद्यैश्च भूषैः ॥ ३७ ॥ असिजल-
 जेरथाङ्गैश्शार्ङ्गकौमोदकीम्यामगणितगुणजालैरायुधैरप्यथान्यैः । स-
 ततविततशोभं पद्मनाभं वनाद्रेरुपवनसुखलीलं सुन्दरं वन्दिपीय
 ॥ ३८ ॥ आजानजस्वगतवन्धुरगन्धलुब्धभ्रान्म्यद्विदग्धमधुपालिस-
 देशकेशम् । विश्वाधिराज्यपरिबर्हकिरीटराजं है सुन्दरस्य वत । सुन्द-
 रमुचमाङ्गम् ॥ ३९ ॥ अन्धं तमस्तिमिरनिमित्तमेव यत्स्यात्तत्सार-
 साधितसुतन्त्वतिवृत्तवार्तम् । ईशस्य केशवहरेरलकालिजालं तत्तुल्य-
 कुल्यमधुपाठ्यमहावनस्य ॥ ४० ॥ जुष्टाष्टमीकज्वलदिन्दुसश्रिभं
 धृतोर्ध्वपुण्ड्रं विलसद्विशेषकम् । भृङ्गा ललाटं विमलं विराजते वना-
 द्विनाथस्य समुच्छ्रितश्रियः ॥ ४१ ॥ सुचारुचापद्वयविभ्रमं भ्रुवोर्पुगं
 मुनेप्राहसहस्रपत्रयोः । उवान्तगं वा मधुपाचकीपुगं विराजते सुन्द

रबाहुसंश्रयम् ॥ ४२ ॥ अदीर्घमप्रेमदुघं क्षणोज्ज्वलं नचौरमन्तः
 करणस्य पश्यताम् । अनुब्जमब्जं नु कथं निदर्शनं वनाद्रिनाथस्य
 विशालयोर्दृशो ॥ ४३ ॥ प्रश्न्योत्तप्रेमसाराभृतरसचुलकप्रक्रम-
 क्रियाभ्यां विशिषालोक्तोर्मिप्रसरणमुपितस्वान्तकान्ताजनाभ्याम् ।
 विश्वोत्पत्तिप्रवृत्तिस्थितिलयकरुणैकान्तशान्तक्रियाभ्यां देवोऽलङ्कार-
 नामा वनगिरिनिलयो वीक्षतामीक्षणाभ्याम् ॥ ४४ ॥ प्रेमामृतौषपरि-
 वाहिमहाक्षिसिन्धुमध्ये प्रबद्धसमुदञ्चितसेतुकल्पया । ऋज्वी सुमुन्दर-
 भुजस्य विभाति नासा कल्पद्रुमाहकुरनिभा वनशैलभर्तुः ॥ ४५ ॥ व्या-
 भाविताभ्यधिकनन्दनमन्दनद्विमन्दसिताभृतपरिस्रवसंस्तवाढयम् ।
 आभाति विद्रुमममाधरमास्यमस्य देवस्य सुन्दरभुजस्य वनाद्रिभर्तुः
 ॥ ४६ ॥ यशोदाद्गुल्यग्रोन्नमितचुषुकाघ्राणमृदितौ कपोलावघ्रापि
 हनुपरततद्वर्षगमका । विराजेते विष्वगिततसहकारासवरसप्रमाद्यद्भृ-
 ङ्गाढयद्रुमवनगिरेस्सुन्दरहरेः ॥ ४७ ॥ व्यालम्बिकुण्डलमुदप्रसु-
 धर्णपुष्पनिष्पन्नकल्पलतिकायमलानुकारम् । यत्कर्णपाशयुगलं नि-
 गलं धियां नस्तोऽर्ष्यं सुमुन्दरभुजो वनशैलभूपा ॥ ४८ ॥ सदंससं-
 सञ्चितकुन्तलान्तिकावतीर्णकर्णाभ्रणाढयकन्धरः । सुबन्धुरस्कन्धनि-
 बन्धनो युवा सुमुन्दरस्सुन्दरदोर्विजृम्भते ॥ ४९ ॥ व्यूढगूढभुजजयु-
 मुल्लसत्कम्बुकन्धरधरं धराधरम् । वृक्षपण्डमयभ्रूभृतस्तटे सुन्दराय-
 तभुजं भजामहे ॥ ५० ॥ मन्दरभ्रमणविभ्रमोद्भटास्सुन्दरस्य वि-
 लमन्ति बाहवः । इन्दिरासमभिनन्दमन्दनाथन्दनागरुविलेपभू-
 पिताः ॥ ५१ ॥ ज्याकिणाङ्कपरिकर्मधर्मिणो भान्ति सुन्दरभुजस्य
 बाहवः । पारिजातविटपायितद्वयः प्रार्थितार्थपरिदानदीक्षिताः
 ॥ ५२ ॥ सागरान्तरतमालकाननश्यामलर्द्धय उदारपीवराः । शेष-
 भोगपरिमोगभागिनस्तधिमा वनगिरीशितुर्भुजाः ॥ ५३ ॥ अहम-
 ह्मिकाभाजो गोवर्धनोद्भृतिनर्मणि प्रमथनविधावच्येर्लेच्यप्रबन्धसम-
 क्रियाः । अभिमतबहुभावाः कान्ताभिरम्भणसम्भ्रमे वनगिरिपते-

बांहाशुम्भन्ति सुन्दरदोहरेः ॥ ५४ ॥ श्रीमद्वनाद्रिपतिपाणितला-
 न्जयुग्ममारूढयोर्विमलशङ्करथाङ्गयोस्तु । एकोऽञ्जमाश्रित इवोत्तम-
 राजहंसः पद्मप्रियोऽर्क इव तत्समितो द्वितीयः ॥ ५५ ॥ लक्ष्म्याः
 पदं कौस्तुभसंस्कृतं च श्रीवत्सभूमिर्विमलं विशालम् । विभाति वक्षो
 वनमालयाढ्यं वनाद्रिनाथस्य सुसुन्दरस्य ॥ ५६ ॥ सौन्दर्यामृतसा-
 रपूरपरिवाहावर्तगर्तापितं यातः किञ्च विरिञ्चसम्भवनभूम्यम्भोज-
 संभूतिभूः । नाभिश्शुम्भति कुम्भिकुम्भनिमनिर्भातस्तनस्वर्धूसम्भु-
 क्तद्रुमपण्डशैलवसतेरारूढलक्ष्म्या हरेः ॥ ५७ ॥ सुन्दरस्य किल
 सुन्दरवाहोः श्रीमहातरुवनाचलभर्तुः । इन्त ! यत्र निवसन्ति जगन्ति
 प्रापितकशिम तत्तनु मध्यम् ॥ ५८ ॥ पिष्टदुष्टमधुकैटमकीटौ हस्तिह-
 स्तपुगळाभसुदृत्तौ । राजतः क्रमकृशौ च सद्गुरु सुन्दरस्य वनभूधर-
 भर्तुः ॥ ५९ ॥ यौवनवृषककुदोद्भेदनिभं नितरां भाति विभोरुभयं जानु
 शुभाकृतिकम् । सुन्दरभुजनाम्नो मन्दरमयिताब्धेश्चन्दनवनविलस-
 त्कन्दरवृषभपतेः ॥ ६० ॥ अधोग्रुखं न्यस्तपदारविन्दयोरुदञ्चितो-
 दात्तसुनालसन्निभे । विलंघ्य जह्ये क्वनु रंहतो दृशौ वनाद्रिनाथस्य
 सुसुन्दरस्य मे ॥ ६१ ॥ सुसुन्दरस्यास्य पदारविन्दे पदारविन्दावि-
 कसौकुमार्ये । अतोऽन्यथा ते विभ्रयात्कथन्नु तदासनं नाम सहस्र-
 पत्रम् ॥ ६२ ॥ सौन्दर्यमार्दवसुगन्धरसप्रवाहैरेते हि सुन्दरभुजस्य
 पदारविन्दे । अम्भोजदम्भपरिरम्भणमम्यजैष्टां तद्वै पराजितमिमे
 शिरसा विभर्ति ॥ ६३ ॥ एते ते वत ! सुन्दराह्वयजुषः पादारविन्दे
 शुभे यन्निर्णोजसमुत्थितत्रिपथगास्रोतस्सु किञ्चित्किल । घत्तेऽसौ
 शिरसा भ्रुवस्तदपरं स्रोतो भवानीपतिर्यस्यास्थालकनन्दिकेति निज-
 शुर्नामैवमन्वर्थकम् ॥ ६४ ॥ आम्नायकल्पलतिकोत्थसुगन्धिपुष्पं योगी-
 न्द्रहार्दसरसीरुहराजहंसम् । उत्पक्कधर्मसहकारफलप्रकाण्डं वन्देय
 सुन्दरभुजस्य पदारविन्दम् ॥ ६५ ॥ सुसुन्दरस्यास्य तु वामनाकृतेः
 क्रमत्रयप्रार्थिनि मानसे किल । इमे पदे तावदिहांसहिष्णुनी विचक्रमाते

त्रिजगत् पदद्वये ॥ ६६ ॥ सौन्दर्यसारामृतसिन्धुवीचिश्रेणीषु पादाङ्गु-
 लिनामिकास । न्यक्कृत्य चन्द्रश्रियमात्मकान्त्या नखावली शुम्भति
 सुन्दरस्य ॥ ६७ ॥ यो जातक्रशिमा मली च शिरसा सम्भावितश्च
 म्भुना सौज्यं यच्चरणाश्रयी शशधरो नूनं नखव्याजतः । पूर्णत्वं विप्र-
 लत्वमुज्वलतया साधं बहुत्वं तथा यातस्तं तरुण्डशैलनिलवं वन्दा-
 महे सुन्दरम् ॥ ६८ ॥ यस्याः [कटाक्षणमनुक्षणमीश्वराणामैश्वर्यहेतु-
 रिति सार्वजनीनमेतत् । श्रीस्सेति सुन्दरनिषेवणतो निराहुस्त्वां हि
 श्रियश्रियमुदाहुरुदारवाचः ॥ ६९ ॥] दिव्याचिन्त्यमहाद्भुतोत्तम-
 गुणैस्तारुण्यलावण्यकप्रायैरद्भुतभावगर्भसततापूर्वप्रियैर्विभ्रमैः । रूपा-
 कारविभूतिमिश्च सदृशीं नित्यानपेताधियं नीलां भूमिमपीदृशीं
 रमयिता नित्यं वनाद्रीश्वरः ॥ ७० ॥ अन्योन्यचेष्टितनिरीक्षणहार्द-
 भावप्रमानुभावमधुरप्रणयप्रभावः । आजस्रनव्यतरदिव्यरसानुभू-
 तिस्त्वा प्रेयसीं रमयिता वनशैलनाथः ॥ ७१ ॥ सुन्दरस्य वन-
 शैलवासिनो भोगमेव निजभोगमाभजन् । शेष एष इति शेषताकृतेः
 प्रीतिमानहिपतिस्स्वनामनि ॥ ७२ ॥ वाहनासनवितानचामराद्या-
 कृतिः रत्नपतिस्त्रयीमय । नित्यदास्वरतिरेव यस्य वै ह्येष सुन्दर-
 भुजो वनाद्रिगः ॥ ७३ ॥ वनाद्रिनाथस्य सुसुन्दरस्य वै प्रमुक्तश्चि-
 द्वाश्यथ सैन्यसत्पतिः । समस्तलोकैकधुरन्धरस्सदा कटाक्षवीक्ष्यो-
 ज्य च सर्वकर्मसु ॥ ७४ ॥ छत्रचामरमुखाः परिच्छदास्वरय परि-
 जनाश्च नैत्यगाः । सुन्दरोरुभुजमिन्धते सदा ज्ञानशक्तिमुरानित्यस-
 ह्गुणाः ॥ ७५ ॥ द्वारनाथगणनाथतल्लजाः पारिपद्यपदभागिनस्त-
 था । मामकाश्च गुरवः पुरातनास्सुन्दरं वनमहीध्रगं श्रिताः ॥ ७६ ॥
 इंद्रशैः पन्जिनैः परिच्छदैर्नित्यसिद्धनिजभोगभूमिगः । सुन्द-
 रो वनगिरेस्तटीषु वै रज्यते सफलदृष्टिगोचरः ॥ ७७ ॥ आक्रीड-
 भूमिषु सुगन्धिषु पापिकीषु वैकुण्ठधामनि समृद्धसुवापिकासु ।
 श्रीमल्लतागृहवतीषु यथा तथैव लक्ष्मीधरस्सजति सिंहगिरेस्तटीषु

॥ ७८ ॥ आनन्दमन्दिरमहामणिमण्टपान्तर्लक्ष्म्या शुवाप्यद्विपती
 ब्रह्म नीलया च । निस्तंख्यनित्यनिजदिव्यजनैकसेव्यो नित्यं वसन्
 सजति सुन्दरदोर्वनाद्रौ ॥ ७९ ॥ प्रत्यर्थिनि त्रिगुणकप्रकृतेरसीञ्चि
 वैकुण्ठधामनि पराम्बरनाञ्चि नित्ये । नित्यं वसन्परमसत्त्वमयेऽप्यती-
 तयोगीन्द्रवाङ्मनस एष हरिर्वनाद्रौ ॥ ८० ॥ लोकाश्चतुर्दश दधत्
 किल सुन्दरस्य पङ्कतीगुणोचरितसप्तवृत्तीदमण्डम् ॥ । अग्यानि
 चास्य सुसदंशि परश्चतानि क्रीडाविधेरिह परिच्छदतामगच्छन्
 ॥८१॥ सुरनरतिर्यगादिवहुभेदकभिन्नमिदं जगदथ चाण्डमण्डवरणा-
 नि च सप्त तथा । गुणपुरुषौ च मुक्तपुरुषाश्च वनाद्विपतेरुपकल्पानि
 नर्मविधयेऽपि भवन्ति विभोः ॥८२॥ ज्ञानिनस्तततयोगिनस्तु ये सुन्द-
 राधिपरभक्तिभागिनः । मुक्तिमाप्य परमां परे पदे नित्यकिङ्करपदै
 मजन्ति ते ॥ ८३ ॥ देवस्य सुन्दरभुजस्य वनाद्रिभर्तुर्हं शीलवत्त्वम-
 थवाऽऽश्रितवत्सलत्वम् । ऐशस्यभावमजहङ्गिरिहावतारैर्योऽलक्षकार
 षगदाश्रिततुल्यधर्मा ॥ ८४ ॥ सिंहाद्रिनाथ ! तव वाङ्मनसाति-
 ष्टुचं रूपं त्वतीन्द्रियमृदाह रहस्यवाणी । एवं च न त्वमिह चैत्स-
 मवातरिष्यस्त्वज्ज्ञानभक्तिविधयोऽद्य मुधाऽऽभविष्यन् ॥ ८५ ॥ ये
 भक्ता भवदेकभोगमनसोऽनन्यात्मसञ्जीवनाः तत्संश्लेषणताद्विरोधिनि-
 घनाद्यर्थं वनाद्रीश्वर ! । मध्येऽण्डं यदवातरस्सुरनराद्याकारदिव्या-
 कृतिस्तेनैव त्रिदशैर्नरैश्च सुकरं स्वप्रार्थितप्रार्थनम् ॥ ८६ ॥ श्री-
 मन्महावनगिरीशविधीशयोस्ते मध्ये तु विष्णुरिति यः प्रथमाव-
 तारः । तेनैव चैतव महिम्नि जनाः किलान्धास्त्वन्मत्स्यभावमवगच्छ-
 कथं भवेयुः ॥ ८७ ॥ हे देव ! सुन्दरभुज ! त्वमिहाण्डमध्ये सौल-
 भ्यतो विसदृशं चरितं महिम्नः । अङ्गीकरोपि यदि तत्र सुरैरमीभि-
 स्ताम्यान्निकर्षपरिपालनमेव साधु ॥ ८८ ॥ इहावतीर्णस्य वनाद्रि-
 नाथ ! ते निगूहतः स्वं महिमानमेश्वरम् । उभापतेः किं पित्रयः
 प्रियङ्करः प्रियङ्करा वेन्द्रजिदन्नबन्धना ॥ ८९ ॥ पुच्छोत्पुच्छानम्-

च्छनोद्धतिधुतव्यावर्तितावर्तवत्संबर्तार्णवनीरपूरविलुठत्पाठीनदिव्या-
 कृतेः । सिंहाद्रीश ! न वैभवं तव कथं स्वालक्ष्यमालक्ष्यते पद्मा-
 क्षस्य जुघुक्षतोऽपि विभवं लक्ष्मीधराधोक्षज ! ॥ ९० ॥ साचलावटत-
 टाकदीर्घिकाजाह्वीजलविवर्धितः क्षये । शृङ्गसङ्गमितनौर्मनोरभूर-
 प्रतोऽण्डजवपुर्हि सुन्दर ! ॥ ९१ ॥ प्रलयजनीरपूरपरिपूरितस्वनिल-
 यावसन्नवदनभ्रमदशरण्यभूतशरणार्थिनाकिशरणं भवन् स्वकृपया ।
 चलदुदधीरिताम्बुकलुपीक्रियाढयगमनस्वपृष्ठविधृताचलकुल एष मी-
 नतनुरत्र सुन्दरभुजो वनाद्रिनिलयः ॥ ९२ ॥ स्वपृष्ठे प्रधाद्रिभ्रमभ-
 कारणैः किञ्च फणिनः विकृष्टिन्याकृष्टिव्यतिविधुतदुग्धाब्धिलितैः ।
 अविस्पन्दो नन्दन् विकसदरविन्देक्षगरुचिः पुराऽभूस्सिंहाद्रेः प्रिय-
 तम ! हरे ! कच्छपत्रपुः ॥ ९३ ॥ जगत्प्रलीनं पुनरुद्दिधीर्षतस्सिं-
 हक्षितिधिन्निलयस्य ! सुन्दर ! । पुरा वराहस्य तवेयमुर्वरा दंष्ट्राह्वये-
 न्द्रोः किञ्च लक्ष्म लक्षिता ॥ ९४ ॥ न वायुः पस्पन्दे ययतुरथवाऽ
 स्तं शशिरवी दिशोऽनश्यन् विश्वाप्यचलदचला साचलकुला । नभश्च
 प्रश्च्योति कथितमपि पायो नरहरौ त्वयि स्तम्भे शुम्भद्रपुपि सति
 हे सुन्दरभुज ! ॥ ९५ ॥ अरालं पातालं त्रिदशनिलयः प्रापितलयो
 धरित्री निर्धूता ययुरपि दिशः कामपि दिशम् । अजृम्भिताऽम्भो-
 धिर्मुमुभिमिति घूर्गन् मुररिपोः विभिन्दाने वक्षस्त्वयि नरहरौ सुन्द-
 रभुज ! ॥ ९६ ॥ नसक्रकचकप्राधिकथितदैत्यवक्षःस्थलीसमुत्थरुधि-
 रच्छटाच्छुरितधिम्वितं स्वं वपुः । विलोक्य रूपितः पुनः प्रतिमृगे-
 न्द्रशङ्कावशाद्य एष नरकेमरी स इह दृश्यते सुन्दरः ॥ ९७ ॥
 क्षितिरियं जनसंहृतिपालनैर्निगिरणोद्दिरणोद्दरणैरपि । वनगिरीश !
 तवैव सती कथं वरद ! वामन ! भिक्षणमर्हति ॥ ९८ ॥ मार्गवः
 किल भवन् भवान्पुरा कुन्दसुन्दरवनाचलेश्वर ॥ अर्जुनस्य चलदर्पि-
 तस्य तु छेत्सति सरति बाहुकाननम् ॥ ९९ ॥ आत्रा तवात्र
 भवती विदिता त्रयी मा धर्मं तदुक्तमखिलेन वनाद्रिनाथ ! । अन्धू

नमाचरितुमास्तिकशिक्षणार्थमत्रावतीर्य किल सुन्दर ! राघवोऽभूः
 ॥ १०० ॥ वनगिरिपतिरीशितेति देवैः त्रिपुरहरत्रिपुरमचापमङ्गा-
 द् । व्यगणि परशुरामदर्शितस्य स्वकथनुपः परिमर्शदर्शनाच्च ॥ १०१ ॥
 अनवाप्तमत्र किल लिप्यते जनैर्न च लब्धमेतदिह भोक्तुमिष्यते ।
 अनवाप्तमत्र किल नास्ति राम ! तज्जगती त्वया वृणमवैक्षि सुन्दर !
 ॥ १०२ ॥ शिखरिषु विपिनेष्वप्यापगास्वच्छतोयास्वनुभवसि
 सञ्ज्ञो दण्डकारण्यवासान् । तदिह तदनुभूतौ साभिलापोऽथ राम !
 श्रयसि वनगिरीन्द्रं सुन्दरीभूय भूयः ॥ १०३ ॥ उपवनतरुपण्डैर्म-
 ष्णिते गण्डशैलप्रणयिभवदुदन्तोद्गायिगन्धर्वसिद्धे । वनगिरितटभूमि-
 प्रस्तरे सुन्दर ! त्वं भजसि नु मृगयानानुद्भवश्रान्तिशान्तिम् ॥ १०४ ॥
 कुलेऽप्येः किल दक्षिणस्य निवसन्ब्रूोचराम्भोधिगान् दैत्यानेकपत-
 त्रिणाऽच्छिन इतीयं किंवदन्ती श्रुता । तत्रैवेश्वरमम्मसां व्यजयथा-
 त्तसाद्रनाद्रीश्वर ! श्रीमन् ! सुन्दर ! सेतुबन्धनमुखाः क्रीडास्त-
 वाढम्बरम् ॥ १०५ ॥ रघुकुलतिलकस्त्वं जातुचिद्यातुथानच्छल-
 मृगमृगयायां सम्प्रसक्तः पुराऽभूः । तदुपजनितखेदच्छेदनायाद्य
 गायन्मधुकरतरुपण्डं रज्यसे किं वनाद्रिम् ॥ १०६ ॥ हे सुन्दरैकत-
 रजन्मनि कृष्णभावे द्वे मातरौ च पितरौ च कुले अपि द्वे । एकक्ष-
 णादनुगृहीतवतः फलं ते नीला कुलेन सदृशी किल रुक्मिणी च
 ॥ १०७ ॥ त्वं हि सुन्दर ! यदा स्तनन्वयः पूतनास्तनमधास्तदा नु
 किम् । जीर्णमेव जठरे पयोविषं दुर्जरं वद तदात्मना सह ॥ १०८ ॥
 आश्रितेषु सुलभो भवन् भवान् मर्त्यतां यदि जगाम सुन्दर ! । अस्तु
 नाम तदुलूखले कियहामवद्भ इति किं तदाऽरुदः ॥ १०९ ॥
 सुन्दरोरुभुज ! नन्दनन्दनस्त्वं भवन् अमरविभ्रमालकः । मन्दिरेषु
 नवनीततल्लजं बलुधीधियमुत् व्यचूचुरः ॥ ११० ॥ कालियस्य कण्ठां
 शिरस्तु मे सत्कदम्बशिखरत्वमेव वा । वष्टि जुष्टवनशैल ! सुन्दर !
 त्वत्पदाब्जयुगमपिंतं ययोः ॥ १११ ॥ गूहितस्वमहिमाऽपि सुन्दर !

त्वं व्रजे किमिति शक्रमाक्रमीः । सप्तरात्रमदधाश्च किं गिरिं पृच्छतश्च
 सुहृदः किमकुषः ॥ ११२ ॥ हे नन्दनन्दन ! सुसुन्दर ! सुन्दराह !
 वृन्दावने विहरतस्त्व वल्लरीमिः । वेषु ध्वनिश्रवणतस्तरुगिस्तदा वै
 सप्रावभिर्जतुविलायमहो ! विलिल्ये ॥ ११३ ॥ गायंगायं वनगि-
 रिपते ! त्वं हि वृन्दावनान्तर्गोपीसंपैर्विहरसि यदा सुन्दर ! व्य-
 षबाहो ! । रासोरम्भोत्सवबहुविधप्रेमसीमन्तिनीनां चेतश्चेतस्त्व
 च तु तदा कां दशामन्वभूताम् ॥ ११४ ॥ इङ्गितं निमित्तितं च
 तावकं रम्पमद्भुतमतिप्रियङ्करम् । तेन कंसमुखकीटशासनं सुन्दरा-
 न्यकमपि प्रसृस्यते ॥ ११५ ॥ वाराणसीदहनपौण्ड्रकमैममङ्गकल्प-
 ङ्गुषाहरणशङ्करजृम्भणाद्याः । अन्याश्च भारतबलकचनादयस्ते क्री-
 ङास्तुसुन्दरभुज ! धवणामृतानि ॥ ११६ ॥ त्वं हि सुन्दर ! वना-
 द्विनाथ ! हे वेङ्कटाह्वयनगेन्द्रमूर्धनि । देवसेवितपदाम्बुजद्वयः संश्रि-
 वेभ्य इह तिष्ठसे सदा ॥ ११७ ॥ इस्तिशैलनिलयो भवन् भवान्
 साम्प्रतं वरदराजसाह्वयः । इष्टमर्धमनुकम्पया ददद्विश्वमेव दयते
 हि सुन्दर ! ॥ ११८ ॥ मध्ये क्षीरपयोविशेषशयने शेषे सदा
 सुन्दर ! त्वं तद्वैभवमात्मनो भुवि भवद्भक्तेषु वात्सल्यतः । विभा-
 ष्याखिलनेत्रपात्रमिह सन् सख्योद्भवायास्तटे श्रीरञ्जे निजधाम्नि
 श्लेषशयने शेषे वनाद्रीधर ! ॥ ११९ ॥ कल्कीभविष्यन् कलिकल्क-
 ष्वितान्दुष्टानशेषान् भगवन् ! हनिष्यसि । स एष तस्यावसरस्सु-
 सुन्दर ! प्रशाधि लक्ष्मीश ! समक्षमेव नः ॥ १२० ॥ ईदृश्यास्त्वद-
 चतारसत्तमास्सर्व एव भवदाधिताजनान् । ग्राहमेव न कदाचिद-
 न्यथा तेन सुन्दर ! भवन्तमाश्रये ॥ १२१ ॥ त्वामामनन्ति कवयः
 करुणामृताढिं त्वामेव संश्रितजनिममुपममेषाम् । येषां व्रजन्निह हि
 लोचनगोचरत्वं है सुन्दराह ! परिचस्करिषे वनाद्रिम् ॥ १२२ ॥
 अक्षक्यं नो किञ्चित्तव न च न जानासि निखिलं दयालुः धन्ता
 आस्वहमपि न चागांसि तरितुम् । धमोऽतस्त्वच्छेषो क्षगतिरिति च

क्षुद्र इति च क्षमस्वैतावनोऽज्वलमिह हरे ! सुन्दरभुज ! ॥ १२३ ॥
 लङ्कायुद्धहतान् हरीन् द्विजसुतं शम्भूकदोषान्मृतं सान्दीपिन्यभिजं
 मृतं द्विजसुतान् बालांश्च वैकुण्ठगान् । गर्भञ्चाऽऽर्जुनिसम्भवं व्युदधर
 स्वेनैव रूपेण यः स्वामीष्टं मम मदगुरोश्च ददसे नो किं वनाद्री-
 श्वर ! ॥ १२४ ॥ आयोष्यिकान् सपशुकीटतृणांश्च जन्तून् किङ्कर्म-
 णो नु वत ! कीदृशवेदनाढयान् । सायुज्यलभ्यविभवास्त्रिजनित्य-
 लोकान् सान्तानि ज्ञानगमयो वनशैलनाथ ! ॥ १२५ ॥ हरितवार-
 णभृत्यसमाह्वयं करिगिरी वरदस्त्वमपूर्विकाम् । दृश्यमलम्भय एव हि
 सुन्दर ! स्फुटमदाश्च परशशतमीदृशम् ॥ १२६ ॥ इह च देव !
 ददासि वरान् परान् वरद ! सुन्दर ! सुन्दरदोर्धर ! । वनगिरेर-
 मितस्तटमावसन्नखिललोचनगोचरवैभवः ॥ १२७ ॥ इदमिमे
 शृणुमो मलयध्वजं नृपमिह स्वयमेव हि सुन्दर ! । चरणसात्कृत-
 वानिति तद् वयं वनगिरीश्वर ! जातमनोरथाः ॥ १२८ ॥ विज्ञापनां
 वनगिरीश्वर ! सत्यरूपामङ्गीकुरुष्व करुणार्णव ! मामकीनाम् । श्री
 रङ्गधामनि यथापुरमेव सोऽहं रामानुजार्यवशगः परिवर्तिपीय
 ॥ १२९ ॥ किञ्चेदं च विरिञ्चिभावन ! वनाद्रीश ! प्रभो ! सुन्दर !
 प्रत्याख्यानपराङ्मुखो वरदतां पश्यन्नवश्यं शृणु । श्रीरङ्गश्रियम-
 न्वहं प्रगुणयंस्त्वद्भक्तभोग्यां कुरु प्रत्यक्षं सुनिरस्तमेव विदधत्प्रत्य-
 र्थिनां प्रार्थनम् ॥ १३० ॥ कारुण्यामृतवारिधे ! वृषपते ! हे सत्य-
 सङ्कल्पन ! श्रीमन् ! सुन्दर ! योग्यताविरहितानुत्सार्य सद्वत्सल ! ।
 क्षाम्यन् साधुजनैः कृतांस्तु निखिलानेवापचारान् क्षणात् तद्भो-
 ग्यामनिशं कुरुष्व भगवन् ! श्रीरङ्गधामश्रियम् ॥ १३१ ॥ इदं
 भूयो भूयः पुनरपि च भूयः पुनरपि स्फुटं विज्ञीप्तामीत्यगतिर-
 बुधोऽनन्यदक्षणः । कृतागा दुष्टात्मा कल्पनतिरस्मीत्यनवधेः दया-
 चास्ते पात्रे वनगिरिपते ! सुन्दरभुज ! ॥ १३२ ॥

पञ्चस्तव्यां सुन्दरबाहुस्तवस्तमाप्तः ।

भूयं याता इति हि निरुणैष्म श्रुतिवशात् ॥ ११ ॥ निरावाधं नित्यं
 निरवधि निरंहो निरुपमं सदा शान्तं शुद्धं प्रतिभटमवद्यस्य सततम् ।
 परं ब्रह्मास्मात् श्रुतिशिरसि यत्तद्वरद ! ते परं रूपं साक्षात्तदिदम-
 पदं वाङ्मनसयोः ॥ १२ ॥ प्रशान्तानन्तात्मानुभवजमहानन्दमहि-
 मप्रसक्तस्तैमित्यानुकृतवितरङ्गार्णवदशम् । परं यत्ते रूपं स्वसदृश-
 दरिद्रं वरद ! तत्तूयी पिस्प्रक्षन्ती परनिरसने श्राम्यति परम् ॥ १३ ॥
 न वक्तुं न श्रोतुं न मनितुमथोपासिसिपितुं न च द्रष्टुं स्पष्टं तदनु न
 च भोक्तुं हि सुशकम् । परं यद्वस्तूक्तं ननु वरद ! साक्षात्तदसि भोः
 कथं विश्वस्यै त्वं करिगिरिपुरस्तिष्ठस इह ॥ १४ ॥ प्रकृत्यं विज्ञानं
 बलमतुलमैश्वर्यमखिलं विमर्यादं वीर्यं वरद ! परमा शक्तिरपि च ।
 परं तेजश्चेति प्रवरगुणपदकं प्रथमजं गुणानां निस्सीमां गणनविगु-
 णानां प्रसवभूः ॥ १५ ॥ गुणैष्पद्भिस्त्व्येतैः प्रथमतरमूर्तिस्तव बभौ
 ततस्तिस्त्रस्तेषां त्रियुग ! युगलैर्हि त्रिभिरभुः । व्यवस्था या चैषा
 ननु वरद ! साऽऽविष्कृतिवशाद्भवान् सर्वत्रैव त्वगणितमहामङ्ग-
 लगुणः ॥ १६ ॥ इयं वैयूही वै स्थितिरथ किलेच्छाविहृतये विभूती-
 नां मध्ये सुरनरतिरश्चामवतरन् । सजातीयस्तेषामिति तु विभवा-
 ख्यामपि भजन् करीश ! त्वं पूर्णो वरगुणगणैस्तान् स्वगयसि
 ॥ १७ ॥ परो वा व्यूहो वा विभव उत वाऽर्चावतरणो भवन्
 वाऽन्तर्यामी वरवरद ! यो यो भवसि वै । स स त्वं सन्नैशान् वर-
 गुणगणान् विभ्रदस्विलान् भजद्भ्यो भास्येवं सततमितरेभ्यस्त्वित-
 रथा ॥ १८ ॥ दयाक्षान्त्यौदार्यप्रदिमसमतासौहृदपृतिप्रसादप्रेमा-
 ज्ञाऽऽश्रितमुलभताद्या वरगुणाः । तथा सौन्दर्याद्यास्तव वरदराजो-
 त्तमगुणाः विसीमानोऽसंख्याः प्रणतजनभोगं प्रसुवते ॥ १९ ॥ अ-
 नन्याधीनत्वं तव किल जगुर्वेदिकगिरः परापीनं त्वां तु प्रणतपर-
 तन्त्रं मनुमहे । उपालम्भोऽयं भोः श्रयति वत ! सार्वज्ञ्यमपि ते यतो
 दोषं भक्तोऽपिह वरद ! नैवाकलयसि ॥ २० ॥ पाणिपादवदनेक्षण-

शब्दैरभ्युजान्यपेशन् वरद ! त्वम् । नाहुमिस्त्वतिविशालतमा-
 लानाञ्जनं करिगिरेरसि शृङ्गम् ॥ २१ ॥ त्मासुदारभुजमुन्नसभाय
 त्कर्णपाशपरिकर्ममदंसम् । आयताक्षमभिजातकपोलं पारणीयति
 वरप्रद ! दृष्टमे ॥ २२ ॥ नीलमेप,नेभमञ्जनपुञ्जदयामकुन्तलमन-
 न्तशयं त्वाम् । अब्जपाणिपदमभ्युजनेत्रं नेत्रमात्कुरु करीश ! सदा
 मे ॥ २३ ॥ त्वक्च दृक्च निषिदानति जिह्वा विह्वला श्रमगत्य-
 रवृत्तौ । नासिका त्वयि करीश ! तवेति प्राप्नुया कथमिमां स्वद-
 वस्थाम् ॥ २४ ॥ आधिराज्यमधिकं भुवनानामीश ! ते पिशुन-
 यन् किल मौलिः । चूलिकामणिमहमगरीचेर्हस्तिभूषण ! भवत्युद-
 याद्रिः ॥ २५ ॥ उद्धरत्युपरि भक्तजनानित्यूर्घताश्रयणसूचितशक्ति-
 म् । ऊर्ध्वपुण्ड्रतिलकं बहुमानार्तिकं विभर्षिं वरद ! सरललाटे ॥ २६ ॥
 कर्णिका तव करीश ! किमेपा कर्णभूषणमुतांसविभूषा । अंसलम्ब्यल-
 कभूषणगाहो मानमस्य मम वा परिकर्म ॥ २७ ॥ पारिजातविट-
 पानभितो या पुष्पमम्पदुदियात्करिनाथ ! । तां विडम्बयति ताव-
 क्त्राहुप्पातता तु कटकाङ्गदलक्ष्मीः ॥ २८ ॥ मध्यमानचलफेनिल-
 सिन्धुप्रोत्थितिक्षणदशां गमितौ ते । वक्षसि स्फुरितमौक्तिकहारे
 कौस्तुभश्च कमला च करीश ! ॥ २९ ॥ अञ्जनक्षितिभृतो यदि
 नामोपत्यका वरद ! हेमनयी स्यात् । तादृशी तव निभाति तु
 लक्ष्मीराम्बरी वत ! निडम्नितपिशुत् ॥ ३० ॥ पारभागमियाद्रवे-
 स्तमित्वा वरदाय त्वयि तद्विशामयाम । गमिता तत्र वक्षत्रचित्रभानोः
 परभागं ननु क्व न्तली तमित्ता ॥ ३१ ॥ उगयोरपि पक्षयोस्तिथिर्या
 विषमीभारनिरानदाष्टमीति । उपमानजसम्पदे हि सेन्दोर्वरदाभू-
 ऋवतो ललाटलम्बा ॥ ३२ ॥ अलङ्कालिचिक्लीर्षया किलात्ता सु-
 परीचिक्षिपया ललाटपट्टे । सुमपी निकपीकृता भुर्गो ते वरद !
 खादकृतत्वतन्तु नेवम् ॥ ३३ ॥ श्रवमथ दशथ शब्दरूपग्रहणे ते
 नहि जीववद्व्ययस्या । उभयोरग्विलेक्षणक्षमत्याद्दरदातः श्रवणाभवे

दशौ ते ॥ ३४ ॥ करुणारसजाह्वीधणोर्मेर्वरद ! प्रेममयप्रवाह-
 भाजः । तततीरवनावली भुवौ दृक्चलसिन्धोस्तव नासिःव सेतुः
 ॥ ३५ ॥ विभ्रं विवृणोति विस्वृणीते रुचमाविष्कुरुते कृपामपा-
 राम् । अभिरर्पति हर्षमार्द्रभावं तनुते ते वरदय दृष्टिपातः ॥ ३६ ॥
 अरुणाधरपल्लवे लसन्ती वरदामौ द्विजचन्द्रचन्द्रिका ते । अघिवि-
 द्दममस्वनिस्तलालीरुचमाविष्कुरुते हि पुष्कराक्ष ! ॥ ३७ ॥ सित-
 निर्झरिका विनिष्पतन्ती तव वक्षःस्थलभूतले विकीर्णा । वरद !
 प्राधिभर्ति हारलक्ष्मीमपि मुक्तावलिका नदीव तज्जा ॥ ३८ ॥ परि-
 मण्डितरासमण्डलाभिर्वरदाघ्रातममीष्टगोपिकाभिः । अनुवर्तितदा-
 तनग्रहर्पादिव फुल्लं हि कपोलयोर्युगं ते ॥ ३९ ॥ मुखमुन्नममा-
 यताक्षमुद्यत्सितदन्तं रुचिराधरं नतश्रु । लसदंसविलम्बिकर्णपाशं
 मयि ते निश्चलमस्तु हस्तिनाथ ! ॥ ४० ॥ पद्मायाः प्रणयरमात्स-
 मासजन्त्यास्स्वं घाहुं सुषड्मतो भुजेन तेन । कां नामान्वभव-
 दहो ! दशां तदात्वे कण्ठस्ते करिगिरिनाथ ! कम्बुकान्तः ॥ ४१ ॥
 सायामा धृतपरिणद्धयोऽब्धयो वा तादृश्यः स्फुटमथवा दिशश्चत-
 स्रः । चत्वारो वरद ! वरप्रदास्त्वदीया भासन्ते भुजपरिघास्तमा-
 लनीलाः ॥ ४२ ॥ आश्लेषे वरद ! भुजास्तवेन्द्रियाया गोपीनाम-
 भिप्रतरासबन्धने वा । बन्धे वा मुदमाधिकां यशोदयाऽहौ सम्प्राप्ता-
 स्त्व नवनीतमोपदोषात् ॥ ४३ ॥ सालीया इव विटपास्तपल्लवाग्राः
 कल्लोला इव जलधेस्सविट्टुमाग्राः । भोगीद्रा इव च फणामर्णाद्व-
 वक्त्रा भासन्ते वरद ! भुजास्तवारुणाग्राः ॥ ४४ ॥ अम्बोधेस्त्वपम-
 भिमन्थनं चरुर्धं क्षोणीधं पुनरविभश्च सप्तरात्रम् । सप्तानां विवलय-
 सिस्र कण्ठमुष्णामम्लाना वरद ! तथापि पाणयस्ते ॥ ४५ ॥
 रिङ्गातो ब्रजसदनाङ्गणेषु किं ते गोपष्टिग्रहणवशान्तु गोपगोष्ठ्याम् ।
 आलम्बाद्भयनयमूत्रतोत्रयोर्वा पार्णानां वरद ! तवारुणत्वमासीव
 ॥ ४६ ॥ सर्वज्ञास्ममुचितशक्तयस्मदैव त्वत्सेवानियमजुपस्त्वदेक-

भोगाः । हेतीनामधिपतयस्सदा किमेतान् शोभार्थं वरद ! विभर्षिं
 हर्षतो वा ॥ ४७ ॥ किं धातुर्गगनविधानमातृकाऽभूदक्षस्ते वरद !
 वरेण्य ! यत्र नाम । पद्माया मुखमथ कांस्तुमथ जातौ चन्द्रार्का-
 बुडुनिकरायते तु हारः ॥ ४८ ॥ अण्डानां त्वदुदरमामनन्ति सन्तः
 स्थानं तद्वरद ! कथन्नु काश्यमस्य । माहात्म्यं स्वत इह येषु नून-
 मेपामृद्धिस्स्थान्महिमकरी न हीतरेषाम् ॥ ४९ ॥ सौन्दर्यामृतरस-
 वाहवेगजस्यादारतस्तव किल पद्मनामनाभिः । तत्पद्मं वरद !
 विभाति कान्तिमय्या लक्ष्म्यास्ते सकलवपुर्जुषो नु सद्य ॥ ५० ॥ या
 दामोदर इति नामदा तवासीत्सा दामा किल किणकारिणीचभूव ।
 तन्नूनं वरद ! बलित्रयच्छलेन त्वन्मध्यप्रथमविभूषणीचभूव ॥ ५१ ॥
 यादृग्बीजाध्युपितभ्रुवि यद्वस्तु हस्तीश ! जातं तत्तादृक्षं फलति हि
 फलं त्वय्यपीक्षामहे तत् । यस्मादण्डाध्युपित उदरे तावके जाय-
 मानं पद्मं पद्मानन ! किल फलन्यण्डपण्डानसण्डान् ॥ ५२ ॥ अज्ञे यज्ञे-
 श्वर ! किल जने क्वाप्यदशं विमशं विश्वाधीशः कतम इति तन्निर्णयं
 वर्णयामः । व्यावक्रोशी नृषु समुदिता यानुपाश्रित्य तेऽपि ब्रह्माद्या-
 स्ते वरद ! जनितास्तुन्दकन्दारविन्दे ॥ ५३ ॥ मुष्गन्कृष्णः प्रिय-
 निजजनैर्जय्यहैयङ्गवीनं दाप्ता भूप्ता वरद ! हि यया त्वं
 यशोदाकराम्याम् । यद्वो बन्धक्षपणकरणीं तां किलाद्यापि मातुः
 प्रेम्णा गात्राभरणमुदरायन्धनाख्यं विभर्षिं ॥ ५४ ॥ सौन्दर्याख्या
 सरिदुरसि विस्तीर्य मध्यावरुद्धा स्थानाल्पत्नाद्विपमगतिजावर्तगर्ता-
 भनाभिः । प्राप्य प्राप्तप्रथिम जघनं विस्तृता हस्तिनाथ ! स्रोतो-
 भेदं भजति भवतः पाददेशापदेशात् ॥ ५५ ॥ रम्भास्तम्भाः करि-
 वरकराः कारभास्मारभाजो वेपाश्लेषा अपि मरकतस्तम्भमुख्यास्तु-
 लाख्याः । साम्यं सम्यग्वरद ! न दधुस्मर्वमुर्वोस्त्वदूर्वोर्न ह्यैश्वर्यं
 दत्ति न तथा यौवनारम्भजृम्भाः ॥ ५६ ॥ या ते गात्रे वरद !
 जनिता कान्तिमय्यापगाऽभूत्तस्यास्स्रोतोपुगलमिह यद्याति पादप्र-

वादम् । तज्जातोर्ध्वभ्रमियुगमिवोद्भ्राजुनी जाजुनी ते स्यादुष्णोर्क
 ककुदपुगलं यौवनैश्वर्यनाम्नोः ॥ ५७ ॥ प्रेम्णाऽऽघातुं करिगिरिशि-
 रोऽधोमुखीभावभाजोरंधिद्वन्द्वह्वयकमलयोर्दण्डकाण्डायमाने । अद्रि-
 स्पर्शाद्भवसुखत उत्कण्ठके रोमहर्षाद्द्रष्टुर्दृष्टिर्वरद ! किमलं लब्धि-
 तुं जङ्घिके ते ॥ ५८ ॥ भक्तानां यद्वपुषि दहरं पण्डितं पुण्डरीकं
 यन्नाम्लानं वरद ! सतताभ्यासनादासनाञ्जम् । आम्नायानां यदपि
 च शिरो यश्च मूर्धा शठारेहस्त्यद्रेवा किमतिसुखदं तेषु षादाञ्जयो-
 स्ते ॥ ५९ ॥ पद्मास्त्रद्याङ्गुलिषु वरद ! प्रान्ततः कान्तिसिन्धो-
 र्वाचीवीथीविभवसुभयीष्वम्भसो लम्भितासु । विन्दन्विन्दुः प्रतिफ-
 लनजां सम्पदं किं पदं ते छायाच्छा नखविततितां लम्भितशु-
 न्भितस्तन् ॥ ६० ॥ शम्भोरम्भोरुहमुख ! सखा सन् सहाङ्गश्श-
 षाङ्कः कुर्वन्सेवां वरद ! विकलो घृचहीनस्सुवक्रः । त्वत्पादाब्जे
 प्रियसख ! नखच्छ्रनाऽऽश्रित्य नित्यं सदृत्तोऽभूत्स च दशगुणः
 पुष्कलो निष्कलङ्कः ॥ ६१ ॥ त्वत्पादाब्जे प्रजाता सुरसरिदभव-
 त्प्राक् चतुर्धा ततस्त्वास्वेकां धचे ध्रुवस्सा त्रिभुवनमपुनात्तीन्पथो
 भावयन्ती । तत्रैका खं व्रजन्ती शिवयति तु शिवं सा
 पुनस्तप्तधाऽभूत्त्वास्वेका गां पुनाना वरद ! सगरजस्वर्गसर्गं च-
 कार ॥ ६२ ॥ परिजनपरिवर्हाभूषणान्यायुधानि प्रवरगुणगणाश्च
 ज्ञानशक्त्यादयस्ते । परमपदमथाण्डान्यात्मदेहस्तथात्मा वरद !
 सकलमेतत्संश्रितार्थं चकर्थ ॥ ६३ ॥ अनाप्तं ह्याप्तव्यं न तव किल
 किञ्चिद्वरद ! ते जगज्जन्मस्येमप्रलयविधयो धीविलसितम् । तथा-
 पि क्षोदीयस्सुरनरकुलेष्वश्रितजनान्समाश्लेष्टुं पेषुं तदसुखकृतां चा-
 वतरसि ॥ ६४ ॥ दिवेकधियमेकतो ह्यग्निनिवेशलेशो हरेन्महस्वभि-
 निवेशनं किमुत तन्महिम्नस्तव । अहो ! विसृष्टे जगत्यवततर्थ
 पार्थादिकं निजं जनमुदश्चयन्वरद ! तं समाश्लेषकः ॥ ६५ ॥ सं-
 श्लेषे भजतां स्वरावरवशः कालेन संशोष्य तानानीय स्वपदे स्वस-

ज्जमकृतं सोढुं विलम्बं व्रत । । अक्षाम्यन् क्षमिणां वरो वरद ! सश्र-
 वावतीर्णो भवेः किंनाम त्वमगंथ्रितेषु वितरन् वेपं वृणीषे तु
 तान् ॥ ६६ ॥ वरद ! यदि न भुव्यवातरिष्यश्श्रुतिविहितास्त्वद्-
 पत्नार्चनाद्याः । करणपथविदूरगे सति त्वयि अविषयतानिकृताः
 किलाभदिष्यन् ॥ ६७ ॥ यदपराधसहस्रमजस्रजं त्वयि शरण्य ! हि-
 रण्य उपावहत् । वरद ! तेन चिरं त्वमविक्रियो विकृतिमर्भकनिर्भ-
 जनादगाः ॥ ६८ ॥ त्वामामनन्ति कवयः करुणामृताब्धे ! ज्ञान-
 क्रियामजनलभ्यमलभ्यमन्यः । एतेषु केन वरदोत्तरकोत्तलस्याः
 पूर्वं सदूर्यमभजन्त हि जन्तवस्त्वाम् ॥ ६९ ॥ भजत्सु वात्सल्यव-
 शात्समुत्सुकः प्रकाममत्रावतरेवैरप्रद ! । भवेश्च तेषां सुलभोऽथ
 किंनिर्दं यदङ्गदासा नियतः पुराऽरुदः ॥ ७० ॥ नरसिंहतनुरगौ-
 णी समसमयसमुद्भवश्च भक्तगिरः । स्तम्भे च सम्भवस्ते पिशुनपति
 परेशतां वरद ! ॥ ७१ ॥ तापत्रयीमयदधानलदह्यमानं मुह्यन्तमन्त-
 मवयन्तमनन्त ! नैव । स्यातुं प्रयातुमुपयातुमनीशमीश ! हस्तीश !
 इष्टयमृतवृष्टिभिराभजेथाः ॥ ७२ ॥ नानाविरुद्धविदिशासु दिशासु
 चाहो वन्ध्वर्मनोरथशतैर्गुणपङ्क्तिषुः । त्वत्पादयोरनुदितस्पृह एष
 सोऽहं न स्वस्ति हस्तिगिरिनाथ ! निशामयामि ॥ ७३ ॥ हे नि-
 र्भयोऽस्म्यविनयोऽसि यतस्त्वदंघ्रौ लिप्मामलब्धवति चेतसि दुर्वि-
 नीते । दुस्सुर्मवर्मपरिकर्षित एष सोऽहमग्रे वरप्रद ! तव प्रलपा-
 मि किञ्चित् ॥ ७४ ॥ सव्याधिराधिरवितुष्टिरनिष्टयोगस्स्वामीष्टमञ्ज-
 नममर्षकरो निरुर्षः । कृन्तन्ति सन्ततमिमामि मनो मदीयं हस्ती-
 श ! न त्वदमिलापनिधिप्रहाणिः ॥ ७५ ॥ विद्वेषमानमदरागवि-
 लोभमोहाद्याजानभूमिरहमत्र भवे निमज्जन् । निर्द्वन्द्व ! नित्यनि-
 रवद्यमशागुणं त्वां हस्तीश ! कदश्चयितुमीक्षितुमीप्सितुं वा ॥ ७६ ॥
 पुत्रादयः कथममी मयि संस्थिते स्युरित्यप्रतिक्रियनिरर्थकचिन्त-
 नेन । दूये न तु स्वयमहं मवितासि कीदृशित्यस्ति हस्ति गिरिनाथ !

विमर्शेशः ॥ ७७ ॥ शम्पाचलं बहुलदुःखमनर्थहेतुरल्पीय इत्यपि
 विमृष्टिषु दृष्टदोषम् । दुर्वासनाद्रुद्धिमत्स्मुखमिन्द्रियोत्थं हातुं न मे
 मतिरलं वरदाधिराज ! ॥ ७८ ॥ बुद्ध्वा च नो च विहिताकरणैर्नै-
 पिद्वसंसेवनैस्त्वदपचारशतैरसंख्यैः । भक्तागतामपि शतैर्भवताऽप्य-
 गण्यैर्हस्तीश ! वाक्तनुमनोजनितैर्हतोऽस्मि ॥ ७९ ॥ त्वदास्यमस्य हि
 मम स्वरसप्रसक्तं तच्चोरयन्मयमहं किल चस्वलप्राक् । त्वं मामकी-
 न इति मामभिमन्यसे स्य हस्तीश ! संशमय नस्तमिमं विवादम्
 ॥ ८० ॥ भोगा इमे विधिशिवादिपदं च किञ्च स्वात्मानुभूतिरिति
 या किल मुक्तिरुक्ता । सर्वं तदपजलजोपमहं जुषेय हस्त्यद्रिनाथ !
 तव दास्यमहारसज्ञः ॥ ८१ ॥ विषयविषयजन्मजन्मजन्मजन्मजन्म
 नभरणनक्रचक्रास्पदे । अगतिरशरणो भवान्बधौ लुठन् वरद !
 शरणमित्यहं त्वां वृणे ॥ ८२ ॥ अकृतसुकृतकस्सुदुष्कृतः
 शुभगुणलवलेशदेशातिगः । अशुभगुणपरस्सहस्राहतो वरद-
 सुखदयं गतिं त्वां वृणे ॥ ८३ ॥ शरणवरणवागियं योदिता न
 भवति बत ! सापि धीपूर्विका । इति यदि दयनीयता मय्यहो !
 वरद ! तत्र भवेत्ततः प्राणिमि ॥ ८४ ॥ निश्वसिषु कृतेषु चाग-
 स्सहो ! मतिरनुशयिनी यदि स्यात्ततः । वरद ! हि दयसे न संशे-
 महे निरनुशयधियो हता ह्यै ! वयम् ॥ ८५ ॥ शरणवरणवागियं याद्य
 मे वरद ! तदधिकं न किञ्चिन्मम । सुलभमभिमतार्थदं साधनं
 तदयमवसरो दयायास्तव ॥ ८६ ॥ विषयविषयिणी स्पृहा भूयसी
 तव तु चरणयोर्न साज्ज्यापि मे । वरद ! ननु भरस्तवैव त्वयं
 यदुत तत्र पदस्पृहा जन्म मे ॥ ८७ ॥ इयमिह मतिरस्मदुज्जीवनी
 वरद ! तव खलु प्रसादादते । शरणमिति वचोऽपि मे नोदियात्त्व-
 मसि मयि ततः प्रसादोन्मुलः ॥ ८८ ॥ वरद ! यदिह वस्तु वा-
 ङ्छाम्यहं तव चरणलभाविरोधस्ततः । यदि न भवति तत्र देहि
 प्रभो ! झटिति वितर पादमेवान्यथा ॥ ८९ ॥ तदपि किमापि

हन्त ! दुर्वाग्मनाशतविवशतया चदभ्यर्थये । तदतुलदय । सार्व !
 सर्वप्रद ! प्रवितर वरद ! क्षमाम्भोनिधे ! ॥ ९० ॥ प्रियमितरद-
 यापि वा यद्यथा वितरसि वरदप्रभो ! त्वं हि मे । तदनुभवनमेव
 युक्तं तु मे त्वयि निहितभरोऽस्मि सोऽहं यतः ॥ ९१ ॥ यथासि
 यावानसि योऽसि यद्गुण्यः करीश ! याद्ग्विभवो यदिङ्कितः ।
 तथाविधं त्वाऽहममक्तदुर्ग्रहं प्रपत्तिवाचैव निरीक्षितुं वृणे ॥ ९२ ॥
 अये ! दयालो ! वरद ! क्षमानिधे ! विशेषतो विश्वजनीन । वि-
 श्वद ! । हितज्ञ ! सर्वज्ञ ! समप्रशक्तिक ! प्रसन्न मां प्रापय दा-
 स्यमेव ते ॥ ९३ ॥ स्वकैर्गुणैस्स्वैश्चरितैस्स्ववेदनाद्भजन्ति ये त्वां
 त्वयि भक्तितोऽधवा । करीश ! तेषामपि तावकी दया तथात्वकृत्-
 सैव तु मे बलं मतम् ॥ ९४ ॥ यदि त्वभक्तोऽप्यगुणोऽपि निष्क्रि-
 यो निरुद्यमो निष्कृतदुष्कृतो न च । लमेय पादौ वरद ! स्फुटा-
 स्तनः क्षमादयाघास्तव मद्गला गुणाः ॥ ९५ ॥ विलोकनैर्विभ्रम-
 णैरपि भुयोः सितामृतैरिङ्कितमङ्गलैरपि । प्रचोदितस्ते वरद !
 प्रहृष्टधीः कदा विधास्ये परिवस्थनं तव ॥ ९६ ॥ विविश्य विश्वे-
 न्द्रियतर्पकैर्कर्षणीर्मनःमूले नित्यनिष्ठातनिधलाः । सुधासखीर्ह-
 स्तिपते ! सुशीतलाः गिरः धवस्याद्गृणुषाम तावकीः ॥ ९७ ॥
 अशेषदेशाखिलकालयोगिनीन्ग्रहं त्वयस्यास्पृशिलास्पृशन्यधीः । अ-
 शेषदास्यंकरतिस्तदाचरन् करीश ! वरुण नदा त्वदन्तिके ॥ ९८ ॥
 इमं जनं हन्त ! कदाऽभिपेक्ष्यति त्वदक्षिणघोर्वरद । श्रमापहा ।
 अकृत्रिमप्रेमरसप्रवाहजा विन्दुत्परी वीक्षणवीचिसन्ततिः ॥ ९९ ॥
 सदातनत्वेऽपि तदातनत्पञ्चवीभरत्प्रेमरसप्रवाहया । निपेक्षितं
 त्वां मननोत्कृया धिया करीश ! पश्येम परदशतं समाः ॥ १०० ॥
 । विष्णोः । गनन्दनादिभिस्सुदुर्लभं मक्तजनैर्दुर्लभम् । अवि-
 श्वमप्यद्गुणप्रदकः वरप्रद ! त्वत्पदमाप्नुयां कथम् ॥ १०१ ॥

रामानुजांघ्रिशरणोऽसि कुलप्रदीपस्त्वासीत्स यामुनमुनेस्स च ना-
थर्वश्यः । वंश्यः पराङ्कुशमुनेस्स च सोऽपि देव्याः दासस्तवेति
वरदासि तवैक्षणीयः ॥ १०२ ॥

पञ्चस्तव्यां वरदराजस्तवस्तमासः ॥

—०—

६ श्रीश्रीवत्सचिह्नमिश्रैरनुगृहीतायां पञ्चस्तव्यां
श्रीस्तवः ।

श्रीवत्सचिह्नमिश्रेभ्यो नमउक्तिमधीमहे ।

यदुक्तयस्त्रयीकण्ठे यान्ति मङ्गलसूत्रताम् ॥

स्वस्ति श्रीदिशतादशेपजगतां सर्गोपसर्गस्थितीः स्वर्गं दुर्ग-
तिमापवर्गिकपदं सर्वं च कुर्वन् हरिः । यस्या वीक्ष्य मुपुं तदिङ्गि-
तपराधीनो विधत्तेऽखिलं क्रीडेयं खलु नान्यथाऽस्य रसदा स्यादैक-
रस्यात्तया ॥ १ ॥ हे श्रीदेवि ! समस्तलोकजननीं त्वां स्तोतुमीहा-
महे युक्तां भावय भारतीं प्रमुण्य प्रेमप्रधानां धियम् । भक्तिं भन्दय
नन्दयाधितमिमं दासं जनं तावकं लक्ष्यं लक्ष्मि ! कटाक्षवीचिवि-
सृतेस्ते स्याम चामी धयम् ॥ २ ॥ स्तोत्रं नाम किमामनन्ति कनयो
यद्यन्यदीयान्गुणानन्यत्र त्वसतोऽधिरोप्य पाणितिस्मा तद्धिं चन्ध्या
त्वपि । सम्यक्सत्यगुणाभिरर्णनमथो घृषु कथं तादृशी वाग्वाच-
स्पतिनापि शक्यरचना त्वत्सद्गुणार्णोनिर्घा ॥ ३ ॥ ये वाचां मन-
मां च दुर्ग्रहतया ख्याता गुणास्तापकास्तानेन प्रति साम्प्रुजिह्व-
मुदिता है ! मामिहा भारती । हास्यं तनु न मन्महे न हि चको-
र्येकाऽखिलां चन्द्रिकां नालं पातुमिति प्रगृह्य रसनामासीत् सत्यां
वृषि ॥ ४ ॥ क्षोदीयानपि दुष्टबुद्धिरपि निस्स्नेहोऽप्यनीहोऽपि ते
कीर्तिं देवि ! लिहन्नहं न च विभेन्मज्ञो न जिह्रेमि च । दुष्येत्सा

तु न तावता न हि शुना लीढापि भार्गीरथी दुष्येच्छ्वाऽपि न ल-
 ज्जते न च विभेत्यार्तिस्तु शाम्येच्छुनः ॥ ५ ॥ ऐश्वर्यं महदेव वाऽ
 ल्पमथवा दृश्येत पुंसां हि यत्तल्लक्ष्म्यास्समुदीक्षणाच्च यतस्सार्व-
 त्रिकं वर्तते । तेनैतेन न विस्वधेमहि जगन्नाथोऽपि नारायणो धन्यं
 मन्यत ईक्षणात्तत्र यतस्स्वात्मानमात्मेश्वरः ॥ ६ ॥ ऐश्वर्यं यदशेष-
 पुंसि यदिदं सौन्दर्यलाभप्रययोः रूपं यच्च हि मङ्गलं किमपि यल्लोके
 सदित्युच्यते । तत्सर्वं त्वदधीनमेव यदतः श्रीरित्यभेदेन वा यद्वा
 श्रीमदितीदृशेन वचसा देवि । प्रथामश्नुते ॥ ७ ॥ देवि ! त्वन्म-
 ह्निमावधिर्न हरिणा नापि न्यया ज्ञायते यद्यप्येवमथापि नैव युवयो-
 स्मर्वज्ञता हीयते । यच्चास्त्येव तदज्ञतामनुगुणां सर्वज्ञताया विदु-
 च्योमाम्भोजमिदन्तया किल विदन् आन्तोऽयमित्युच्यते ॥ ८ ॥
 लोके यनस्पतिवृहस्पतितारतम्यं यस्याः प्रसादपरिणाममुदाहरन्ति ।
 सा भारती भगवती तु यदीयदासी तां देवदेवमहिषीं श्रियमाश्रयामः
 ॥ ९ ॥ यस्याः कृटाक्षमृद्गुनीक्षणदीक्षणेन सद्यस्मगुल्लसितपल्लवमुल्ल-
 लास । विश्वं त्रिपर्ययसमुत्थत्रिपर्ययं प्राक् तां देवदेवमहिषीं श्रियमा-
 श्रयामः ॥ १० ॥ यस्याः कृटाक्षवीधाक्षणलक्षं लक्षिता महेशा-
 स्म्युः । श्रीमद्भरतमहिषी सा मामपि वीक्षता लक्ष्मीः ॥ ११ ॥

अर्णाञ्चो यत्पदसरसिजद्वन्द्वमाश्रित्य पूर्वे
 मूर्ध्ना यसान्वयमुपगता देजिना मुक्तिमातुः ।
 सोऽयं समानुजमुनिरपि स्वीयमुक्तिं कुरुष्यां
 यत्सर्वबन्धादमनुत कथं वर्ण्यो कुरुनाथः ॥

पञ्चस्तव्या श्रीस्तत्रस्वभासः

॥ पञ्चमती च मयासा ॥

श्रीपराशरमहार्पणसुगृहीते
श्रीरंगराजस्तवे पूर्वशतकम् ।

श्रीपराशरमहार्पणः श्रीरङ्गेशपुरोहितः ।
श्रीवत्साङ्गसुतश्रीमान् श्रेयसे मेऽस्तु भूयसे ॥

श्रीवत्सचिह्नमिश्रेभ्यो नमउक्तिमधीगहे । यदुक्तयस्त्रयीकण्ठे यान्ति
मङ्गलव्रताम् ॥ १ ॥ रामानुजपदच्छाया गोविन्दाहाऽनपायिनी ।
तदायत्तस्वरूपा सा जीयान्मद्विश्रमक्षली ॥ २ ॥ रामानुजमुनिर्जी-
याद्यो हरेर्भक्तियन्त्रितात् । कलिकोलाहलक्रीडागुधाग्रहमपाहस्त्
॥ ३ ॥ विधाय वैदिकं मार्गमकौतुस्कुतकण्टकम् । नेतारं भगव-
द्भक्तेर्यामुनं मनवामहै ॥ ४ ॥ नौमि नाथमुनिं नाम जीपूतं
मक्त्यवग्रहे । वैराग्यभगवत्त्वज्ञानमक्त्यभिवर्षुकम् ॥ ५ ॥ ऋषिं
जुषामहे कृष्णतृष्णातस्वगिवोदितम् । सहस्रशाखां योऽद्राक्षीद्द्रा-
विर्डी ब्रह्मसंहिताम् ॥ ६ ॥ नमः श्रीरङ्गनायक्यै यद्भूविभ्रममे-
दतः । ईशेशितव्यवैपम्यनिमोन्नतमिदं जगत् ॥ ७ ॥ श्रीस्तनाभ-
रणं तेजः श्रीरङ्गेशयमाश्रये । चिन्तामणिमिवोद्धान्तमुत्सङ्गऽनन्त-
योगिनः ॥ ८ ॥ अस्ति वस्त्वदमित्थन्त्वप्रसंख्यानपराङ्मुखम् ।
श्रीमत्यापतने लक्ष्मीपदलाक्षिकलक्षणम् ॥ ९ ॥ लक्ष्मीकल्पलतोत्तु-
ङ्गस्तनस्तवकचञ्चलः । श्रीरङ्गराजभृङ्गो मे रमतां मानसाम्बुजे
॥ १० ॥ स्वस्ति श्रीस्तनकस्तूरीमकरीमुद्रितोरसः । श्रीरङ्गराजाच्छ-
रदशशतभाशासहेतराम् ॥ ११ ॥ पातु प्रणतरक्षायां विलम्बमसह-
न्निव । सदा पञ्चासुधीं विभ्रत्स नः श्रीरङ्गनायकः ॥ १२ ॥ अमतं
मतं मतमथामतं स्तुतं परिनिन्दितं भवति निन्दितं स्तुतम् । इति
रङ्गराजमुद्रजुषुपत्नी स्तुमहे वरं किमिति तन्न शक्यनुमः ॥ १३ ॥
यदि मे सहस्रवदनादिवैभवं निजमर्षयेत्स किल रङ्गचन्द्रमाः । अथ

शेषवन्मम च तद्वदेव वा स्तुतिशक्त्यभावविभवेऽपि भागिता ॥ १४ ॥
 सो अङ्ग ! वेद यदि वा न किलेति वेदस्सन्देग्ध्यनर्घचिदमात्मनि
 रङ्गनाथम् । स्थाने यदेष खलु दोषमलीमसाभिर्मद्राग्निभरैश्चमतिगा
 यनमावृणोति ॥ १५ ॥ खं संस्कृतद्राविडवेदसूक्तैर्मान्तं मदुक्तैर्म
 लिनीकरोति । श्रीरङ्गरुद्रः कलमं क एव स्नात्वापि धूकीरसिकं निषे
 द्वा ॥ १६ ॥ किन्तु प्रपत्तिवलतारितविष्णुमायमदंश्यराजकुलदुर्ल
 लितं किलैवम् । श्रीरङ्गराजकमलापदलालितत्वं यद्वाऽपराध्यति मम
 स्तुतिसाहसेऽस्मिन् ॥ १७ ॥ नाथस्य च स्वमहिमार्णवपारदश्चवि
 शानराग्निलसितं सहते न वेदः । आपेक्षिकं यदि तदस्ति ममापि
 तेन श्रीरङ्गिणस्तुतिविधावहमध्यर्षम् ॥ १८ ॥ अन्यत्रातद्गु
 णोक्तिर्भगवति न तदुत्कर्षचौयैः परेषां स्तुत्यत्राद्यावदर्था फणि
 तिरपि तथा तस्य निस्तीभकत्वात् । आम्नायानामसीम्नामपि हरि
 विभवे वर्षचिन्दोरिवाब्धा सम्प्रन्धात्स्वात्मलाभो न तु कवलनतः
 स्तोतुरेवं न किं मे ॥ १९ ॥ कावेरीमत्रगाहिपीय भग
 वद्भोगान्तरायीभवत्कर्मकलेशफलाशयप्रशमनोदेलामलस्रोतमम् ।
 जन्तोस्संसरतोऽचिरादिसरणिव्यासङ्गभङ्गाय या लोकेऽस्मिन्
 विरजेव वेल्लितजला श्रीरङ्गमालिङ्गति ॥ २० ॥ दुग्धा
 ष्धिर्जनको जनन्यहमियं श्रीरेव पुत्री वरश्श्रीरङ्गेश्वर एतदर्हमिह
 किं कुर्यामितीवाकुला । चञ्चन्नामरचन्द्रचन्दनमहामाणिक्यमुक्तो
 त्करान् कावेरी लहरीकरैर्विदधती पयंति सा सेव्यताम् ॥ २१ ॥
 तीर्थं शुन्धति पाति नन्दनतरुन् रथ्याङ्गणान्युक्षति स्नानीथार्हणपा
 नवारि वहति स्नातः पुनीतं जनान् । श्यामं वेदरहो घ्यनक्ति पु
 लिने फेनैर्हसन्तीव तद्गङ्गा पिष्णुपदीत्वमात्रमुखरां हेमापगा इ
 न्त्ववम् ॥ २२ ॥ अगणितगुणावद्यं सर्वं स्थिरप्रसमप्रतिक्रियमपि
 प्रयः पूर्णराष्याययन्त्यनुजाग्रती । प्रवहति जगच्चङ्गात्री भूत्वेव रङ्ग
 मतेर्दया शिशिरमधुराज्गाधा सा नः पुनातु भरुद्बुधा ॥ २३ ॥

त्रिलतनुतरङ्गमन्दमान्दोल्यमानस्वतटविटपिराजीमञ्जरीसुसभृङ्गा ।
 क्षिपतु कनकनाम्नी निम्नगा नारिकेलकमुकजमकरन्दैर्मांसलापा भर्दहः
 ॥ २४ ॥ कदलवकुलजम्बूगमाकन्दकण्ठद्वयससरसनीरामन्तरो म्-
 हकन्याम् । प्रवलजलपिपासालम्बमानाम्बुदौघभ्रमकरतरुवृन्दे वन्द्य-
 तामन्तरीपम् ॥ २५ ॥ यद्विष्णोः पदमतमः परोरजोऽग्रथं मुक्ता-
 नामनुविरजं विदीप्रमाहुः । तत्पुण्यं पुलिनमिदन्तयाद्य मध्येकावेरि
 स्फुरति तदीक्षिपीय नित्यम् ॥ २६ ॥ त्रय्यन्तप्रहृतियतीषु वैष्णवानां
 प्राण्यासु प्रचुरभवथ्रमापहासु । कावेरीपरिचरितासु पावनीषु श्री-
 रङ्गोपवनतटीषु वर्तिपीय ॥ २७ ॥ स्फुरितशफरदीर्यनालिकेरीगु-
 लुच्छप्रसृमरमधुकुल्यावधितानोकहानि । रतिमधिरति रङ्गारामरम्य-
 स्थलानि क्रमुकपनसमोचानेचकानि क्रियासुः ॥ २८ ॥ अधिपरम-
 पदं पुरीमयोष्याममृतवृतामपराजितामुशन्ति । पुलिनमुपरि रङ्गरा-
 जधानी पिशितदृशामपि सा पुरश्चकास्ति ॥ २९ ॥ भवपदमपि
 दिव्यधाम कर्तुं तदुभयतन्त्रितहर्म्यमालिकेव । भवनमणितलैर्विजु-
 म्भमाणा जयतितरामिह रङ्गराजधानी ॥ ३० ॥ मणिमकररुचीर्वि-
 तत्य पाशान् विसृमरकेतुकरैर्भृगं हिमांशोः । श्रिय इव नवकेलये जि-
 घृक्षुस्तुखयतु रङ्गपुरी चकासती नः ॥ ३१ ॥ जनपदसरिदन्तरी-
 पपुप्यत्पुरपरिपालननित्यजागरूकान् । ग्रहरणपरिवारवाहनाढयान्
 कुमुदमुखान् गणनायकान् नमामि ॥ ३२ ॥ अहृतसहजदाक्षा
 स्मुरयस्स्तस्तवन्धा विमलचरमदेहा इत्यमी रङ्गधाम । महितमनुज-
 तिर्यपस्थावरत्वाश्चयन्ते सुनियतमिति ह स प्राहुरेभ्यो नमः स्तात्
 ॥ ३३ ॥ श्रीरङ्गदिव्यभवनं भुवि गोपुराणां प्राकारितेन निकरेण
 गरुत्मतेव । पार्श्वप्रसारितपतत्रपुटेन भक्त्या नानातन्मिरुपगूढमुप-
 श्रयसः ॥ ३४ ॥ प्राकारमध्याजिरमण्टपोक्तया सद्दीपरत्नाकररत्न-
 शैला । सर्वसहा रङ्गविमानसेवां प्राप्तेन तन्मन्दिरमाचिरस्ति ॥ ३५ ॥
 जितवाद्याजिनादिमणिप्रतिमा अपि वैदिकयन्त्रि रङ्गपुरे । मणि-

मण्डपवप्रगणान् विदधे परकालकविः प्रणमेमहि तान् ॥ ३६ ॥
 सैराननाक्षिकर्मलैर्नमतः पुनानान् दंष्ट्रागदाभुक्कुटिभिर्द्विषतो धुना-
 नान् । चण्डप्रचण्डमुसतः प्रणमामि रङ्गद्वारावलीषु चतसृष्वधि-
 कारिभाजः ॥ ३७ ॥ सर्वात्मसाधारणनाथगोष्ठीपूरेऽपि दुप्पूरमहा-
 वकाशम् । आस्थानमानन्दमयं सहस्रस्पृणादिनाऽऽज्ञातमवाप्नवानि
 ॥ ३८ ॥ ग्रिहरति हरो लक्ष्म्या लीलातत्रपरिष्क्रिया विनिमय-
 विधासूनासूनिऋयासफलोत्पलाम् । अथ मुनिमनःपद्मेष्वब्जास-
 हायविहारजश्रमहरतटीं यामस्तामैन्दवीमरविन्दिनीम् ॥ ३९ ॥ ता-
 पत्रयीमैन्दवपुष्करिण्यां निमज्ज्य निर्वापयिताऽसि यस्याः । अ-
 भ्यासतोऽपामघमर्षणीनां चन्द्रस्पुधादीधितितामवाप ॥ ४० ॥ रूर्वेण
 तां तद्दददारनिम्नप्रसन्नशीताशयममनाथाः । पराङ्कुशाद्याः प्रथमे
 पुमांसो निषेदिवांसो दश मां दयेरन् ॥ ४१ ॥ आधारशक्तिमुपरि
 प्रकृतिं परेण तां कूर्ममत्र फणिनं पृथिवीं फणासु । पृथ्व्यां पयोधि-
 म्धितन्नलिनं निधाय श्रीरङ्गधाम मुनिविष्टमभिष्टवानि ॥ ४२ ॥
 परेण नाकं पुरि हेममय्यां यो ब्रह्मकोशोऽस्त्यपराजितारुह्यः । श्री-
 रङ्गनाम्ना तमपरारुपेयं विमानराजं भुवि भावयानि ॥ ४३ ॥ अनाद्या-
 ज्ञातत्यात्पुरुषरचनादोपरहितं जने तांस्तान् कामान् विदधदपि सा-
 युज्यहृदयम् । असन्देहाध्यासं भगवदुपलम्भस्यलममी प्रतीमः श्रीरङ्गं
 श्रुतिशतसमानं द्विं शरणम् ॥ ४४ ॥ अपि फणिपतिभावाच्छुभ्रम-
 न्तश्श्यालोर्मरक्तसुकुमारः रङ्गमर्तुर्मयूखैः । मकलजलधिपानश्याम-
 जीमूतजैत्रं पुलकयति विमानं पावनं लोचने नः ॥ ४५ ॥ व्यापि
 रूपमपि गोष्पदयित्वा भक्तवत्सलतपोजिह्वतवेलम् । तद्द्विपन्तपत्र-
 केसरिरूपं गोपूरोपरि त्रिभूमितमीडे ॥ ४६ ॥ अहमलमवलम्ब-
 स्तीदतामित्यजस्रं निरमदुपरिभागे गोपुरं रङ्गधास्रः । कचन नृपरि-
 पाटीरासितं क्वापि सिंहकर्मसुरभितमेकं ज्योतिग्रे चकास्ति ॥ ४७ ॥
 संशोध्य पावनमनोहरदृष्टिपार्तिदेवाय मामपि निवेदयतां गुरुणाम् ।

सन्वोचरे भगवतोऽस्य कटाक्षवीक्षापङ्क्तिं प्रपद्य परितः परितो
 भवेयम् ॥ ४८ ॥ श्रीरङ्गराजकरनभितशाखिकाभ्यो लक्ष्म्या सहस्त-
 कलितश्रवणाचतंसम् । पुद्गामतल्लजमजस्रसहस्रगीतिसेकोत्थदिव्यनि-
 जसौरभमामनामः ॥४९॥ श्रीरङ्गचन्द्रमसमिन्दिरया विहर्तुं विन्यस्य
 विश्वचिदचिन्त्यनाधिकारम् । यो निर्बहत्यनिशमङ्गुलिमुद्रयैव सेना-
 न्यमन्यविमुखास्तमशिश्रियाम ॥ ५० ॥ सैन्यधुरीणग्राणसहायां
 सूत्रवतीमाशिश्रियमन्वाम् । श्रीपदलाक्षालङ्कितसेवाप्रोतलस्रशैर्-
 ल्लिविलासाम् ॥ ५१ ॥ विदधतु सुखं विष्वक्सेनस्य ते प्रथमे
 भटाः करिमुखजयत्सेनौ कालाह्वसिहृष्टौ च नः । जगति भजतां
 तत्तत्प्रत्यूहतूलदवानलाः दिशिदिशि दिवारारं श्रीरङ्गपालनकर्मठाः
 ॥५२॥ श्रुतिमयमतिहर्षप्रश्रयस्मेरवक्त्रं मणिमुकुरमिग्रे मङ्गलं रङ्ग-
 घाञ्जः । शरणमभिगताः सो यत्र रूपस्वरूपस्वगुणमहिमदर्शी मोदते
 रङ्गशायी ॥५३॥ तार्क्ष्यपक्षतेवदस्य वल्लभां रुद्रया सह सुकीर्तिम-
 र्चये । हर्यवाष्पमपि कीर्तिमर्थिनां यन्मुखेन कमला कटाक्षयेत् ॥५४॥
 स्वास्त्ररूपस्फुरन्मौळि मा शब्द इत्युद्गुनानान् सुरांस्तर्जनीमुद्रयानाथ-
 निद्रोचितोन्निद्रताम्रेक्षणां सञ्चरन्तीं स्तुमस्तां च पञ्चायुधीम् ॥५५॥
 अक्षप्रामाग्रेसरं नाथवीक्षाशीघ्रुक्षीबोद्धेलनृणाभिरामम् । चक्रं दैत्य-
 च्छेदकत्वापिताङ्गं आम्यज्ज्वालामालभारि प्रपद्ये ॥५६॥ हनुभूप-
 विन्दीपणयोः स्थां यतमाविह मौक्षमुपेक्ष्य । रघुनायकनिष्क्रियभूतं
 भुवि रङ्गधनं रमयेते ॥ ५७ ॥ इतो बहिः पञ्च पराश्च खानि
 प्रत्यश्चि तानि स्पुरितोऽन्तरित्यम् । औपाधिज्ञेभ्यो निरुपाधिभो-
 ग्ये प्रत्याहरद्वेषरं प्रजामि ॥ ५८ ॥ शेषशयलोचनामृतनदीरया-
 कुलितलोलमानानाम् । आलम्बमिवामोदस्तम्भद्वयमन्तरङ्गभाभियामः
 ॥ ५९ ॥ श्रीरङ्गान्तर्मन्दिरं दीप्रशेषं श्रीभूमीतद्रम्यजामाहर्गर्मम् ।
 पश्येम श्रीदिव्यमाणिस्यभूपामञ्जूपायास्तुल्यमुन्मीलितायाः ॥६०॥
 लीलालताकृपाणीशृङ्गारपवद्ग्रहापितकरात्राः । प्रोतावतंसितकुचाः

पदाब्जसंवाहिनीर्यं स्तुमहे ॥ ६१ ॥ मुकुलितनलिनास्तकौमुदीका
 श्व सुनिशा विमलादिका नवापि । शिरसिकृतनमस्यदेकहस्ता इत-
 रकरोचलचामराः श्रयेयम् ॥ ६२ ॥ उत्फुल्लपङ्कजतटाकमिवोपयानि
 श्रीरङ्गराजमिह दक्षिणसव्यसीमोः । लक्ष्मीं विहाररसिकामिव राज-
 हंसीं छायामिवाभ्युदयिनीमवनीं च तस्याः ॥ ६३ ॥ पिव नयन !
 पुरस्ते रङ्गधुर्याभिधानं स्थितमिव परिफुल्लत्पुण्डरीकं तटाकम् ।
 श्रियमपि विहरन्तीं राजहंसीमिवासिन् प्रतिफलनमिपास्याः
 पश्य विश्वंभगं च ॥ ६४ ॥ गौशील्यशीतलमवेल्लुपातरङ्गसंप्ला-
 विताविलमकृत्रिमभ्रम निम्नम् । लक्ष्म्या च वाभितमगुग विगाह-
 मानाः श्रीरङ्गराजमिपपन्नसरः प्रसन्नम् ॥ ६५ ॥ सिंहासने कमल-
 या क्षमया च विश्वमेकातपत्रयितुमसदसूक्ष्मिपण्णम् । लक्ष्मीस्वयं-
 वरमनाथित्वयावनश्रीसौन्दर्यसम्पदवल्लिप्तमिवालिङ्गीय ॥ ६६ ॥
 आपादमूलमणिमौलि मगुह्यगन्तया स्वातन्त्र्यसौहृदतरङ्गितयाऽङ्गम-
 र्ग्या । सख्यं समस्तजनचेतसि मन्दधानं श्रीरङ्गराजमनिमेपगनु-
 सियाम् ॥ ६७ ॥ क्षितिकमलनिवासाकल्पवल्लीमलीलोल्लुटनद-
 शदिशोघद्यौवनारम्मजृम्भः । भ्रममपहरतां मे रङ्गधामेति तत्रद्वरम-
 यफलनप्रः पद्मलः पारिजातः ॥ ६८ ॥ संभाषमाणमिव सर्वदश-
 वदेन मन्दमितेन मधुरेण च वीक्षणेन । दिव्यास्त्रपुष्पितचतुर्भु-
 जमत्पुदारं रङ्गास्पदं मम शुभाश्रयमाश्रयाणि ॥ ६९ ॥ एते शङ्ख-
 गदासुदर्शनभृतः क्षेमद्वारा धाहनः पादद्वन्द्वमिदं शरण्यमभयं भद्रं
 च यो हे जनाः ! । इत्युत्पुष्यमयङ्कुरे कर्मले न्येरेण वत्क्रेण न् व्या-
 जुर्वन्निव निर्दहेन्मम धुरं श्रीरङ्गगणैमहः ॥ ७० ॥ अङ्गरहं प्रध-
 मिकाचरितान्मद्रानैरामोदमाननर्यापनसारलेपः । हे ! पारिजा-
 तमिव नूतनतायमानशाग्राशतं कथमधीमहि रङ्गधुर्यम् ॥ ७१ ॥
 आलोक्या हृदयालवो ग्यशशादीशानमीवतिस्मरं प्रच्छायाति वचांमि
 पञ्चनिलयाचेतश्चरन्त्यं यपुः । चक्षुष्मन्ति गतागवानि न इमे श्री-

रङ्गशृङ्गार ! ते भावा यौवनगन्धिनः किमपरं सिञ्चन्ति चेतांसि
 नः ॥ ७२ ॥ आयत्किरीटमलिकोल्लसद्दूर्ध्वपुण्ड्रमाकर्णलोचनमन-
 द्बुशकर्णपाशम् । उत्फुल्लवक्षसमुदायुधबाहुमईत्रीविं च रङ्गपतिम-
 ब्जपदं भजामः ॥ ७३ ॥ अब्जन्यस्तपदाब्जमश्चितकटीसंवादि-
 कौशेयकं किञ्चित्ताण्डवगन्धिसंहननकं निर्व्याजमन्दसितम् । चूडा-
 चुम्बिमुराराम्बुजं निजभुजाविश्रान्तदिव्यायुधं श्रीरङ्गे शरदश्शतं
 तत इतः पश्येम लक्ष्मीसखम् ॥ ७४ ॥ अग्रे ताक्ष्येण पश्चादहिप-
 तिश्यनेनात्मना पार्श्वयोश्च श्रीभूमिम्यामत्पत्या नयनचुलकनैस्से-
 व्यमानामृतौघम् । वक्त्रेणाविःसितेन स्फुरदभयगदाशङ्खचक्रमुजा-
 ग्रैर्विशस्यै तिष्ठमानं शरणमशरणा रङ्गराजं भजामः ॥ ७५ ॥
 आर्तापाश्रयमर्थिकल्पकमसह्यागस्करक्षमातलं सद्यस्संश्रितकामधेनु-
 मभियत्सर्वस्वमखद्बनम् । श्रीरङ्गेश्वरसाश्रयेण कमलाचक्षुर्महीजीवित्
 श्रीरङ्गे स सुखाकरोतु सुचिरं दास्यं च धर्ता मयि ॥ ७६ ॥ स्व-
 फणवितानदीप्रमणिमालिमुदामरुचिभ्रदिममुगन्धिभोगसुखशायित-
 रङ्गधनम् । मदभरमन्थरोच्छ्वसितनिःश्वासितोत्तरलं फणिपतिडो-
 लिकातलिममाश्वसिमः प्रणताः ॥ ७७ ॥ वटदलदेवकीजठरवेद-
 शिरःकमलास्तनशठकोपवाग्वपुषि रङ्गगृहे शयितम् । वरदमुदार-
 दीर्घभुजलोचनसंहननं पुरुषमुपासिषीय परमं प्रणवार्तिहरम् ॥ ७८ ॥
 उदधिपरमव्योम्नोर्विस्मृत्य पद्मवनालयाविनिमयमयीं निद्रां श्रीरङ्ग-
 नामनि धामनि । फणिपरिवृढस्फारप्रश्वासनिश्चसितक्रमस्खलित-
 नयनं तन्वन् मन्वीत नः परमः पुमान् ॥ ७९ ॥ जलधिमिव नि-
 पीतं नीरदेनाद्रिमब्धौ निहितमिव शयानं कुञ्जरं वाऽद्रिकुञ्जे ।
 कमलपदकराक्षं मेचकं धान्नि नीले फणिनमाधिशयानं पूर्यं वन्दि-
 पीय ॥ ८० ॥ श्रीरङ्गेशय इह शर्म निर्मिर्मातामाताम्राधरपद-
 पाणिविदुषो नः । कावेरीलहरिकरोपलाल्यमानो गम्भीराद्भुत इव
 तर्णकोऽर्णवस्य ॥ ८१ ॥ सिञ्चेदिमं च जनमिन्दिरया तटित्वान्

भूपामणित्युतिभिरिन्द्रधनुर्दधानः । श्रीरङ्गधामनि दयास्सनिर्भरत्ना-
 दद्रौ श्यालुरिव जीतः शालगेघः ॥८२॥ आमौलिरत्नमङ्गरासुनरा
 च पद्भ्यां धामकण्ठेयमदुदारजनोहगङ्गम् । श्रीरङ्गशेषशयनं नयनैः
 पियामः पश्यन्मनःप्रणमोद्यमिप्रामृतस्य ॥ ८३ ॥ अरविन्दित-
 मधिपाणिवक्त्रैरपि तापिञ्चितमञ्जिनाङ्गकान्त्या । अधरेज च
 चन्द्रुजीवितं श्रीः नियतं नन्दनयेत रङ्गचन्द्रम् ॥ ८४ ॥ अन्योन्य-
 रञ्जकरुचोऽनुपमानदोभाः दिव्यस्रगम्बरपरिष्करणाङ्गरागाः । सं-
 स्पर्शतः पुलकिता इव यिन्मयत्नाद्रङ्गेन्दुलान्तिमधिकः सुपटुह्यन्ति
 ॥ ८५ ॥ द्रुतकनकजगिरिपरिमिलदुदधिप्रचलितलहरिदहमहमि-
 कया । स्तपयति जनमिजनपद्मरति तमः फणेशमरकतमणिकि-
 रणगणः ॥ ८६ ॥ भोगीन्द्रनेश्वसितमौरभरर्षितं श्रीनित्यानुपक-
 परगेहरभात्रगन्ध । सौरभ्यमाप्लुतदिशावधि रङ्गनेतुरानन्दसंपदि
 निमज्जयते मनांसि ॥ ८७ ॥ रङ्गमर्तुरपि लोचनचर्चा नाहसाव-
 लिषु लेखयमानम् । पुष्यदास इति नाम दुहानं सौरुमार्यमतिना
 द्भुनसं नः ॥ ८८ ॥ एकैकस्मिन्नरमयवेऽनन्तार्मान्दर्पमग्नं सर्वं
 द्रक्ष्ये कथमिति मुधा मामया गन्दचतुः ! । तां संभ्र, प्रण्यतिहरकरं
 रङ्गराजाङ्गकानां तल्लावप्यं परिणमयिता विश्वपारीणश्रुति ॥ ८९ ॥
 वपुर्गन्दारस्य अथमरुमुमोलाससमयः क्षमालक्ष्मीभृजीसकलकरणो
 न्मादनमथु । तिकासस्तौन्दर्पमजि रसिकनाशीपुत्रुलको युवत्वं
 रङ्गेन्दोस्सुरभयति नित्यं शुभगाताम् ॥ ९० ॥ फिरीटचूडरत्नराजि-
 राधिराज्यजल्पिका । मुषेन्दुकानिरुन्मुसं तरङ्गितेव रङ्गिणः ॥ ९१ ॥
 शिखारत्नोदीपं दिशिदिशि च याणिक्यमकरीलसच्छृङ्गं रङ्गप्रभु-
 मणिनिरीट मनुमडे । समुत्तस्तीतं चिदचिदधिराज्याश्रिय इव प्रिया-
 क्रीडं चूडामणिमपि तितम् तमभित ॥ ९२ ॥ विहरतु मयि
 रङ्गिणश्चूलिकाभ्रनरकतिलशोर्धण्ण्णोज्ज्वलम् । सुराममृततटाक
 चन्द्राम्बुजस्यहरशुचिमुग्धगन्दमितम् ॥ ९३ ॥ सुखपुण्डरीकमुपरि

त्रिकण्टकं तिलकाश्च केसरसमास्समौक्तिकाः । इह रङ्गभर्तुरभिय-
 न्मधुव्रतप्रकरश्रियं भ्रमरकाणि विभ्रति ॥ ९४ ॥ हृदयं प्रसादयति
 रङ्गपतेः मुधुरोर्ध्वपुण्ड्रतिलकं ललितम् । अलिकार्धचन्द्रदलसंतलि-
 ताममृतस्रुतिं यदभिश्ङ्कयते ॥ ९५ ॥ सरस्तीरुदे समवनाम्भ मदा-
 दुपरिप्रनृत्यदलिपंक्तिनिभे । स्फुरतो भुवावुपरि लोचनयोः सवि-
 लाभलास्यगति रङ्गभृतः ॥ ९६ ॥ सरशरनलिनभ्रभावेनयोः परि-
 सरनमदिक्षुचापच्छत्रि । युगगुदयति रङ्गभर्तुर्भुयोः गुरुकुलगिव शा-
 ङ्गनृत्तश्रियः ॥ ९७ ॥ कृपया परया करिष्यमाणे सकलाङ्गं किल
 सर्वतोऽक्षि नेत्रे । प्रथमं श्रवसी समास्त्रुणाते इति दैर्घ्येण विदन्ति
 रङ्गनेतुः ॥ ९८ ॥ श्रवोनासारोघात्तदनधिकडोलायितगते विशाल-
 स्त्रीतायदुचिरशिशिराताम्रधमले । मियोत्रदस्पर्धस्फुटिशफरद्वन्द्व-
 ललिते क्रियास्तां श्रीरङ्गप्रणयिनयनाब्जे मयि दयाम् ॥ ९९ ॥
 करुणामृतकूलमुद्रहैपा प्रणमत्स्यागतिकी प्रसन्नशीता । मयि रङ्ग-
 धनोपकर्णिकाऽक्ष्णोः सरितोर्दक्षिणवीचिसन्ततिस्स्यात् ॥ १०० ॥
 विलमति नासा कल्पकवल्ली मुग्धेव रङ्गनिलयस्य । सितम-
 पि तन्नप्रकुमुपं चुबुककपोलं च पल्लोलसितम् ॥ १०१ ॥
 नयनशफरविद्धौ कर्णपाशावरुद्धौ रूप इव लुठतोऽर्चिर्मञ्जरी-
 रुद्रिरन्तौ । परिमिलदलकालीशैवलामंसवेलां अनुमणिमकरोद्भ्यौ
 रङ्गयुर्यामृताब्जेः ॥ १०२ ॥ अघरमयुराम्भोजं तत्कर्णपा-
 शुभृणालिकावलयमभि मामास्तां रङ्गेन्दुवक्त्रसरश्चिरम् । नयनश-
 फरं नासाशैवालमल्लरिकर्णिकामकरमलकश्रेणीपर्यन्तानीलवनावलि-
 ॥ १०३ ॥ रमयतु स मां कण्ठः श्रीरङ्गनेऽरुदश्चितक्रमुकतरुणग्री-
 वाकम्बुप्रलम्बमलिश्लुचः । प्रणयविलगल्लक्ष्मीविधम्भराकरकन्दली-
 फनकवलयत्रीडासंक्रान्तरेख इवोल्लसन् ॥ १०४ ॥ अधिष्ठानस्तम्भौ
 सुवनपृथुयन्त्रस्य कमलाकरेणोरालाने अरिकरिषटोन्माथगुमलौ ।
 पणीन्द्रस्फीतस्त्रग्व्यतिकरितसन्दिग्धविभनौ भुजां ने भूयात्तममर ।

ममि रङ्गप्रणयिनः ॥ १०५ ॥ प्रतिजलधितो वेलाश्रयां विभीषण-
 कौतुकात् पुनरिन्द्र पुरस्कृतुं श्रीरङ्गिणः फणिपुङ्गवे । समुपदधतः
 कश्चित्कश्चित्प्रसारयतो भुजद्वयमपि सदा दानश्रद्धालु दीर्घमुपास्महे
 ॥ १०६ ॥ क्लृप्तमभरालसौ स्फटिकवेदिशयौ विटपाामरत्नरोः पर
 परिहसत् पृथु रङ्गभुजः । उदुमणिपुट्टिकादानरुक्कङ्कणदोर्लभ्यः क्विस
 लयि दोर्द्वयं फणिनि निर्भरसुप्तमिमः ॥ १०७ ॥ मद्रक्षावतकौतुके
 सुकटके विक्रान्तिकर्णेजपे शार्ङ्गज्याकिणकर्कशिशि सुमनस्त्रयो-
 हने मारदेवे । दोर्द्वन्द्वं बहुशः प्रलोभ्य कमलालीलपोधानंभरत्त-
 चिचालरुद्रितं विजयते श्रीरङ्गसंमङ्गिनः ॥ १०८ ॥ भवार्तानां
 वक्त्रामृतसारसि मार्गं दिशदिव स्वयं वक्त्रेणेदं वरदमिति सन्दर्शि-
 तमिव । कराम्भोजं पङ्कुरुहवनरुपा पादलमिन्द्र श्रयामि श्रीरङ्गेश
 शयितुरुपधानीकृतमहम् ॥ १०९ ॥ किरीटं श्रीरङ्गेशयितुरुपधानी-
 कृतभुजः विधीशाधीशत्वाढ्यत इति संस्पृश्य वदति । निहीनानां
 मुख्यं शरणमिति, बाहुस्तदितरः स्फुटं हृते पादाभ्युज्युगलमाजानु
 निहितः ॥ ११० ॥ मलयजशशिलिप्तं मालतीदामतल्पं सुमणिसर-
 वितानं कौस्तुभसस्तिदीपम् । दनुजवृषपिपाणोल्लेखचित्रं च
 लक्ष्मीललितगृहमुपासे रङ्गसर्वसहोरः ॥ १११ ॥ हारस्फारितफेनमं
 झलहरीमालद्धिमुक्ताफलश्रेणीशीकरदुर्दिनं तत्र इतो व्याकीर्णरत्नो-
 त्करम् । आविःकौस्तुभलक्ष्मि रङ्गवसतेर्निस्सीमभूमाद्भुतं वक्षो
 मन्दरमध्यमानजलधिश्लायं विलोकेमहि ॥ ११२ ॥ वक्षःस्थल्यां
 तुलसिकमलाकौस्तुभैर्वैजयन्ती सर्वेशत्वं कथयतितरां रङ्गधाम्नस्तदा-
 स्ताम् । कूर्मव्याघ्रीनग्वपरिमिलत्पञ्चहेती यशोदानद्वा भौगव्याभर-
 णमधिकं नस्यमाधि धिनोति ॥ ११३ ॥ कियान् भरो मम जग-
 दण्डमण्डलीत्यवृत्तितः कृशितमिरोदर विभोः । रिरिक्षिपोचितजग-
 तीपरम्परां परामिव प्रथयति नामिपङ्कजम् ॥ ११४ ॥ त्रिविध
 चिदचिद्वृन्दं तुन्दावलम्बि बलित्रयं विगणयदिवैश्वर्यं व्याख्याति

रश्महेक्षितुः । प्रणतवशतां ह्यते दामोदरत्वकरः किणः तदुभय-
 गुणाकृष्टं पट्टं किलोदरवन्धनम् ॥ ११५ ॥ त्रयो देवान्तुल्यास्रतय-
 मिदमद्वैतमधिकं त्रिकादसाचारत्रं परमिति वितर्कान् विपटयन् । वि-
 मोर्नामीपन्नो, विधिविनिदानं भगवत्स्तदन्यद्भूमहृगीपरवविति
 सिद्धान्तयति नः ॥ ११६ ॥ गर्भे कृत्वा गोप्तुमनन्तं जगदन्त
 मञ्जुधर्म्या वाञ्छति नाम्यं ननु नामिः । उरिक्षिप्यैतत्प्रेक्षितुमुद्य-
 द्धमिभूयं नामीपन्नो रंहति रङ्गायतनाम्बेः ॥ ११७ ॥ मदमिव परि-
 मधुकेटभस्य रन्भाकरमकरीन्द्रकरामिरुप्यदर्पम् । स्फुटमिव परि-
 भूय गर्वगुर्वोः किमुपमिगीमहि रङ्गकुञ्जरोर्वोः ॥ ११८ ॥ कटी-
 कान्तिसंवादिचातुर्यनीवीलसद्गतकाञ्चीकलापानुलेपम् । महाभ्र-
 ल्लिहन्मेरुमाणिक्यसानूरिवाभाति पीताम्बरं रङ्गान्योः ॥ ११९ ॥
 भर्मस्वलांशुपरिवेष इताम्बुराशेस्सन्ध्याम्बुवाहनिकुरुन्ममिवाम्बर-
 स्य । शम्पाकदम्बकमिवान्मुमुक्षो ममो नः पीताम्बरं पिबति रङ्ग-
 धुरन्धरस्य ॥ १२० ॥ वैभूपण्यां कान्तिरादगी निमग्ना विष्वग्धीची
 कापि सोन्गादवृत्तिः । जाने जानुद्वन्द्ववार्ताविवर्तो जातः श्रीमद्र-
 ङ्गातुङ्गालयस्य ॥ १२१ ॥ श्रीरङ्गेशयज्जह्वे श्रीभूम्यामर्शहर्षकण्ट-
 किते । तत्केलिनलिनमांसलनालद्वयललितमाचरतः ॥ १२२ ॥
 वन्दारुन्दारकमौलिमालायुञ्जानचेतःकमलाकरेभ्यः । सङ्क्रान्त-
 रागानिव्र पादपत्रौ श्रीरङ्गमर्तुर्मनवै नवै च ॥ १२३ ॥ यद्बृष्टदा-
 वनपण्डितं दधिरवैर्यत्तान्ठवं दिक्षितं यल्लक्ष्मीकरसौख्यसाक्षि जल-
 जप्रस्पर्धमानञ्छि यत् । यद्भक्तेष्वजलस्वलज्जमपि यद्दूत्यप्रसङ्गो-
 भवनान्यदं यद्गुणीति सर्वाश्चुलीञ्जलञ्जलितजाह्नवीलहरिचन्द्र-

मुकुरैस्तैस्तैश्च रेखाग्रयः । १५५ ॥
 डितं श्रीरङ्गेशयदादपङ्कजगुणं वन्दामहे सुन्दरम् ॥ १२५ ॥ पुनानि
 भवनान्यदं यद्गुणीति सर्वाश्चुलीञ्जलञ्जलितजाह्नवीलहरिचन्द्र-

सन्देहदाः । दिवा निशि च रक्षिणक्षरणचारुकल्पद्रुमप्रवालनवम-
ञ्जरीः नखरुचीविंगाहेमहि ॥ १२६ ॥ श्रीरत्नेन्दोः पदक्षिमलये
नीलमञ्जीरभैत्र्या वन्दे घृन्तप्रणयिगधुपत्रातराजीवजैत्रे । नित्याभ्य-
र्चो न तपिधिगुप्तस्तोमसंशय्यमानैः हेमाम्भोजैर्निविडनिकटे रामसी-
तोपर्नातैः ॥ १२७ ॥

श्रीरङ्गराजस्तवे पूर्वशतकं समाप्तम् ।

श्रीपराशरभट्टार्यैस्नुगृहीते

श्रीरिंगराजस्तवे उत्तरशतकम् ।

—(०)—

श्रीपराशरभट्टार्यः श्रीरत्नेशुरोहितः ।

श्रीवत्साङ्गमुतश्श्रीमान् श्रेयसे मेऽस्तु भूयसे ॥

हनुं तमस्मदराती च त्रिवेत्तुमीशो मानं प्रदीपमित्र कारुणि-
को ददाति । तेनावलोक्य कृतिनः परिभ्रुञ्जते तं तत्रैव केऽपि चप-
लाश्शलभीभवन्ति ॥ १ ॥ या वेदशाहत्याः स्मृतयोऽर्हदादेर्वेदेषु
याः काथ कुदृष्टयस्ताः । आगस्कृतां रत्ननिधे ! त्वदध्वन्यन्धङ्कर-
ण्यः स्मृतवान् मनुस्तत् ॥ २ ॥ प्रत्यक्षमथनपश्यतोहरत्मात्रिर्दो-
षश्रुतिविमतेश्च बाहवर्त्म । दुस्तरकप्रभातया च वक्तृदोषस्पृष्टया च
प्रजहति रत्नविन्द ! वृद्धाः ॥ ३ ॥ अत्रयत्रितयेदङ्कुराणैर्निहिष्करणै-
र्वपुर्निरवयवकोऽङ्गधारार्त्तः पुमान् कृष्णातिगः । स्फुरति हि
जनाः प्रत्यासत्चेरिमौ न विनिश्चते तदधिष्कृतां शाखं रत्नेश ! ते
परलोकिनि ॥ ४ ॥ प्रत्यक्षा धृतिरर्दवीथ न तथा दोषस्तदर्थः
पुनः धर्माधर्मपरावरेक्षरमुष्यः प्रत्यक्षमाध्यो न च । तयार्त्तारुनतेऽ
पि रत्नरमण ! प्रत्यक्षवत् मा प्रमा योगोन्मीलित शैस्तदर्थमथरा
प्रत्यक्षमीत्रेण सः ॥ ५ ॥ न रादरापुभयं न नोभप्रन्माद्रिर्मा जग

दिति न किलैकां कोटिमाटीकते तत् । इति निरूपधि सर्वसर्वि-
 कातो निषेधन् वरद ! सुगतपाशधोरलावं विलब्धः ॥ ६ ॥
 प्रतीतिश्चेदिष्टा न निखिलनिषेधो यदि न को निषेद्वाज्जो नेष्टो नि-
 रूपधिनिषेधस्तदुपधौ । निषेधेऽन्यत्सिद्धेत् वरद ! घटगङ्गे शरूल-
 चत् प्रमाशून्ये पक्षे श्रुतिरपि मतेऽस्मिन्विजयताम् ॥ ७ ॥ योगा-
 चारो जगदपलपत्यत्र सौत्रान्तिकस्तद्विधैचिन्व्यदनुमितिपदं वक्ति
 वैमापिकस्तु । प्रत्यक्षं तत्क्षणिकयति ते रङ्गनाथ ! त्रयोऽपि ज्ञा-
 नात्मत्वक्षणभिदुरते चक्षते वान् क्षिपामः ॥ ८ ॥ जगद्भृशुरं
 भृशुरा बुद्धिरात्मेत्यसद्वेत्तभावे तथा वेदाभियोः । क्षणध्वंसतश्च
 मृत्तिप्रत्यभिज्ञादरिद्रं जगत्स्यादिदं रङ्गचन्द्र ! ॥ ९ ॥ अहमिद-
 मभिवेद्वीत्यात्मविच्योषिमेदे स्फुरति यदि उदैक्यं वाह्यन्येकम-
 स्तु । प्रमतिरपि मृषा स्यान्नेयमिथ्यात्ववादे यदि तदपि सहे-
 रन् दीर्घमसन्मतायुः ॥ १० ॥ एतद्रामास्रं दलयतु कलिब्रह्ममी-
 मांसकांश्च ज्ञप्तिर्ब्रह्मतज्ज्वलदपि निजाविद्यया यम्भ्रमीति । तस्य आ-
 न्ति तां श्लथयति जिताद्वैतविद्यस्तु जीवो यद्यद् दृश्यं तद्वैतयमिति
 ये ज्ञापयांचक्रुरज्ञाः ॥ ११ ॥ अङ्गीकृत्य तु सत्तमङ्गिकुसृतिं स्या-
 दस्तिनास्त्यात्मिकां विश्वं त्वद्विभवं जगज्जिनमते नैकान्तमाच-
 क्षते । भिन्नाभिन्नमिदं तथा जगदुपे वन्ध्या ममाम्बेतिवन्नूत्नब्रह्म-
 विदे रहः परमिदं रङ्गेन्द्र ! ते चक्षताम् ॥ १२ ॥ कणचरचरणाक्षौ
 भिक्षमाणौ कुतर्कः श्रुतिशिरसि सुभिधं त्वज्जगत्कारणत्वम् । अणुपु-
 विपरिणाम्य व्योमपूर्वं च कार्यं तव भवदनपेक्षं रङ्गभर्तुर्दुवाते
 ॥ १३ ॥ वेदे कर्त्ताद्यभावाद्ब्रह्मति हि नयैस्तरन्मुखे नीयमाने तं-
 न्मूलत्वेन मानं तदितरदखिलं जायते रङ्गधामन् ! । तसात्सांख्यं
 सयोगं सपशुपतिमतं कुत्रचित्पञ्चरात्रं सर्वत्रैव प्रमाणं तदिदमवगतं
 पञ्चमादेव वेदात् ॥ १४ ॥ सञ्चष्टे नेशरं त्वां पुरुषपरिपदि न्यस्य
 यद्वाऽऽन्यपर्यात् सांख्यो योगी च काष्ठा प्रतिफलनमिधैश्वर्यमये

कयाचित् । भिक्षौ शैवस्सुराजम्भवमभिमनुते । रङ्गराजातिरागात्
 त्वां त्वामेवाम्यथास्त्वं ननु परविभवव्यूहनाढ्यम्भविष्णुम् ॥ १५ ॥
 इति मोहनवर्त्मना त्वयापि ग्रथितं चाह्वयतं तृणाय मन्ये । अथ
 वैदिकनर्मवर्मितानां मनिताहे कुट्टशां किमीश ! वर्त्म ॥ १६ ॥
 संस्कारं प्रतिसञ्चरेषु निदघत्सर्गेषु तत्सारितं रूपं नाम च तत्तदर्ह-
 निवहे व्याकृत्य रङ्गास्पद । । सुप्तोद्बुद्धविरिञ्चपूर्वजनतामध्याप्य
 तत्तद्धितं शासनस्मृतकर्तृकान् बहसि यद्वेदाः प्रमाणं ततः ॥ १७ ॥
 शीक्षायां वर्णशिक्षा पदसमधिगमो व्याक्रियानिर्वचोभ्यां छन्दश्छ-
 न्दश्चितौ स्याद्गमयति समयं ज्यौतिषं रङ्गनाथ । । कल्पेऽनुष्ठानमुक्तं
 ह्युचितगमितयोर्न्यायमीमांसयोस्स्यात् अर्थव्यक्तिः पुराणस्मृतिषु
 तदनुगास्त्वां विचिन्वन्ति वेदाः ॥ १८ ॥ आदौ वेदाः प्रमाणं
 स्मृतिरुपकुरुते सेतिहासः पुराणैः न्यायैस्माधं त्वदर्चाविधिषुपरि
 परिधीयते पूर्वभागः । ऊर्ध्वो भागस्त्वदीहागुणविभवपरिघ्रापनै-
 स्त्वत्पदाप्तां वेद्यो वेदैश्च सर्वैरहमिति भगवन् ! स्वन च व्याच-
 कर्थ ॥ १९ ॥ क्रिया तच्छ्रुक्तिर्वा किमपि तदपूर्वं पितृसुरप्रसादो
 वा कर्तुः फलद इति रङ्गेश ! कुट्टशः । त्वदर्चैष्ट्यापूर्ते फलमपि भव-
 त्प्रीतिजसिति त्रयीवृद्धास्तच्चद्विधिरपि भवत्प्रेरणमिति ॥ २० ॥
 आद्या ते सनिमित्तनित्यविधयः स्वर्गादिकाम्यडिधिः सोऽनुज्ञा शठ-
 न्चित्तशास्त्रव्यशतोपायोऽभिचारश्रुतिः । सर्वीयस्य समस्तशासितुरहो !
 श्रीरङ्गसर्वस्व ! ते रक्षाऽऽकृतनिवेदिनी श्रुतिरसौ त्वन्नित्यशास्ति-
 स्ततः ॥ २१ ॥ अत्रास्ते निधिरिति वत्पुमर्थभूते सिद्धार्था अपि गुण-
 रूपवृत्तवादाः । रङ्गेश ! त्वयि सकलास्समन्ययन्ते नोपासाफलवि-
 धिभिर्विज्ञेय एषाम् ॥ २२ ॥ देहो देहिनि कारणे विकृतयो जातिर्गु-
 णाः कर्म च द्रव्ये निष्ठितरूपबुद्धिचचनास्तात्स्व्यात् तथेदं जगत्
 विश्वं त्वय्यभिमन्यसे जगदिषे तेनाडितीयस्ततः मायोपाधिवि-
 कारमङ्गरकथा का नाम रङ्गेश्वर ! ॥ २३ ॥ स्थित्युत्पत्तिप्रवृत्तिश्च

सनियमनव्यापनैरात्मनस्ते शेषोऽशेषः प्रपञ्चो वपुरिति भवतस्त-
 स्य चाभेदवादाः । सर्वं खल्वैतदात्म्यं सकलमिदमहं तत्प्रमस्येवमा-
 द्याः व्याख्याता रङ्गधामप्रवण ! विजयिभिर्वेदिकैस्मार्वाभैः ॥ २४ ॥
 सराजकमराजकं पुनरनेकराजं तथा यथाभिमतराजकं जगदिदं जज-
 त्पुर्जडाः । जगाववश्चित्रतातरतमत्वतर्काङ्गिका श्रुतिश्चिदचिती
 त्वया परद । नित्यराजन्प्रती ॥ २५ ॥ ब्रह्माद्यास्सृज्यवर्गे मुकुटि-
 भटतयोद्घाटिता नावतारप्रस्तावे तेन न त्वं न च तव, सदृशा वि-
 श्वमेकातपत्रम् । लक्ष्मीनेत्रा त्वयेति श्रुतिमुनिवचनैस्त्वत्परैरर्पयामः
 श्रीरङ्गाम्भोधिचन्द्रोदय ! जलमुचितं वादिकौतस्कुतेभ्यः ॥ २६ ॥
 दोषोपधावधिसमातिशयानसंख्यानिलेपमङ्गलगुणौघदुघाष्यडेताः ।
 ज्ञानेश्वरीशरुनवीर्यत्रलाचिंपस्त्वां रङ्गेश ! भास इव रत्नमनर्घयन्ति
 ॥ २७ ॥ युगपदनिशमक्षैः स्वैः स्वतो वाऽक्षकार्ये नियमनियमं
 वा प्राप्य रङ्गाधिराज ! । करतलग्रदशेषं पश्यसि स्वप्रकाशं तद्वरण-
 ममोघं ज्ञानमाज्ञासिपुस्ते ॥ २८ ॥ नयनश्रवणो दृशा शृणोपि अथ
 ते रङ्गपते ! महेशितुः । करणैरपि कामकारिणः घटते सार्वपयीन-
 मीक्षणम् ॥ २९ ॥ सार्वज्ञेनाज्ञमूलं जगदभिदधतो वारितास्साक्षि-
 मात्रात् सांख्योक्तात्कारणं त्वां परयति भगवन्नैश्वरी रङ्गशायिन् ! ।
 अप्रयोज्यैः स्वतन्त्रोऽप्रतिहति सदसत्कर्मवैद्या विचित्रं यत्रेच्छा
 लेशतस्त्वं युगपदगणयन् विश्वमाविश्वकर्म ॥ ३० ॥ कार्येऽनर्त-
 स्वतनुमुत्तस्त्वामुपादानमाहुः सा ते शक्तिस्सुकरमितरच्चेति वेलां
 विलंघ्य । इच्छा यावद्विहरति सदा रङ्गराजानपेक्षा सैवेशानादति-
 शयकरी सोर्णनामौ विभाव्या ॥ ३१ ॥ स्वमहिमस्थितिरीश !
 भृशक्रियोऽप्यकलितश्रम एव विमपिं यत् । वपुरिव स्वमशेषमिदं
 बलं तव पराश्रितकारणवारणम् ॥ ३२ ॥ मगनाभिगन्ध इव यत्स-
 कलार्थान् निजसन्निधेरतिकृत्रो विकृणोपि । प्रियरङ्ग ! वीर्यमिति तच्च
 वदन्ते सविकारकारणमितो विनियार्यम् ॥ ३३ ॥ सहकार्यपेक्षमापि

हातुमिह तदनपेक्षकृता । रङ्गधन ! जयति तेज इति प्रणतार्ति-
 जित् प्रतिभटाभिभातुकम् ॥ ३४ ॥ मर्त्योत्थायं विरिञ्चावधिक्र-
 मुपरि चोत्प्रेक्ष्य भीमांसमाना रङ्गेन्द्रानन्दवहली तत्र गुणनिवहं
 र्यावन्नानन्दपूर्वम् । न स्वार्थं स्पटुमीष्टे स्पलति पथि परं मूकलायं
 निलिल्ले हर्षं तद्गुणानामवधिगगनयोः का कया चित्तनाचोः
 ॥ ३५ ॥ न्यधायिपत ये गुणा निधिनिधाः यमारण्यकेष्वमी अदिम-
 चातुरीप्रणतचापलक्षान्तयः । दयाविजयसौन्दरीप्रभृतयोऽपि रत्नौ-
 यवत् जगद्व्यरहं तेजसा वरद ! रङ्गरत्नापणे ॥ ३६ ॥ यमाश्रि-
 त्यैवान्मंभरय इव ते सद्गुणगणाः प्रथन्ते सोऽनन्तस्ववशयनशा-
 न्तोदितदशः । स्वमेव त्वां वेत्थ स्तिमितवितरङ्गं वरद ! भोः स्व-
 संवेद्यस्वात्मद्वयमवहलानन्दमरितम् ॥ ३७ ॥ आघ्रायेध्वरगन्धमी-
 शसदृशंमन्यास्तवेन्द्रादयो मुब्रन्ति त्वमनाविलो निरववेर्भून्नः कणे-
 हृत्य यत् । चित्रीमेहि नात्र रङ्गरसिक ! त्वं त्वन्नहिन्नः परः वैपु-
 न्यान्महितः भवभाव इति वा किञ्चाम सात्स्यं न ते ॥ ३८ ॥
 पादगुण्याद्वासुदेवः पर इति म भवान् मुक्तमोग्यो वलाढ्यात्
 योधात् सङ्कर्षणस्यं हरसि वितनुरे शास्त्रैश्वर्यवीर्यात् । प्रष्टुमस्त-
 र्गधर्मां नयसि च भगरञ्छक्तितेजोऽनिरुद्धः विभ्रणः पासि तत्रं
 गमयसि च तथा व्यूढ रङ्गाधिराज ! ॥ ३९ ॥ जाग्रत्स्वप्नात्यरु-
 नतुरीयप्रयध्यः तृक्रमरदुपास्यः । सारमिलत्तत्सदृपरिरहः चातुर्व्यूहं
 पहसि च [र्षा] ॥ ४० ॥ अचिदविशेषितान् प्रलयसामनि संमरतः
 करणरुनेष्वर्षटयितुं दयमानमनः । वरद ! निजेच्छयैव परवानकरोः
 प्रकृतिं महदभिमानभूतकरणावलिहोरकिणीम् ॥ ४१ ॥ निम्नोभूतं
 च करुणं च जगद्विचित्रं कर्म व्यपेक्ष्य सृजतस्तत्र रङ्गशेपिन् । वैषम्य-
 निर्गुणतयोर्न प्रलु प्रसक्तिः तद्ब्रह्मयमचिवाः श्रुतयो गृणन्ति ॥ ४२ ॥
 स्वार्थीने नहकरिकारणगणे कर्तुंशरीरेष्वया भोतुः स्वानुविधा-
 परार्थविधयो राजो यथा शासितुः । दातुर्वाऽधिजने कटाक्षमिव

वैष्णवभोग्यलिप्तया वा ॥ ५४ ॥ उन्मूल्याऽऽहर मन्दराद्रिमहिना
 तं सम्बधानाञ्जुना दौर्भिक्षञ्च उमालिकेश्वर दधिनिर्मथं मधानाऽम्बु-
 धिम् । श्रीरङ्गेश्वर ! चन्द्रकौस्तुभमुधापूर्वं गृहाणेति ते कुर्माणस्य
 फलेग्रहिर्हि कमलालाभेन सर्गः श्रमः ॥ ५५ ॥ देवीहस्ताम्बुजेभ्यश्च-
 रणकिसलये संवहद्भयोऽपहृत्य प्रत्यस्थानन्तभोगं झटिति चलपुटे च-
 क्षुषी विस्तृणानः । आक्षिप्योरथ लक्ष्म्याः स्तनकलशरुनत्कुङ्कुम-
 स्तोमपङ्कादैनः श्रीरङ्गधामा गजपतिपुपिते व्याकुलः स्तात् पुरो नः
 ॥ ५६ ॥ अत्रन्वितचमूपतिप्रहितहस्तमस्मीकृतप्रणीतमणियादुकं कि-
 मिति चाकुलान्तःपुरम् । अत्रह्नपरिष्कृतं पतगराजमारोहतः
 करिप्रवरवृंहिते भगवतस्त्वरार्यं नमः ॥ ५७ ॥ यं पश्यन्निश्चधुयां
 धियमसकृदथो मन्यरां मन्यमानः हुंकारास्फालनाधिग्रहतिभिरपि
 तं ताक्ष्यमध्यक्षिपस्त्रम् । किञ्चोदञ्चन्नुदस्य त्तमथ गजपतेऽहृंहिते
 जृम्भमाणे देव ! श्रीरङ्गयन्धो ! प्रणमति हि जने कान्दिशीनी दशा
 ते ॥ ५८ ॥ श्रीरङ्गेशय ! शरणं ममासि वात्याव्यात्तोलत्क्रमलत
 टाकताण्डवेन । स्रग्भूपान्तरमयधायथं दधानः धिङ्मामित्यनुगज-
 गर्जमाजगन्थ ॥ ५९ ॥ मीनतनुस्त्वं नावि निधाय थिरचरपरिः-
 रमनुमनु भगवन् ! । वेदमनाभिस्रोक्तिविर्नादैरकलितलयभयउपम-
 मुमग्रहः ॥ ६० ॥ श्रीनयनाभोज्जासुरदीर्घप्रपिपुलसुरुचिरशुचिदि-
 शिरवपुः । पक्षनिगीर्णोद्गीर्णमहाब्धिम्यलजलविहङ्गणरतगतिरचरः
 ॥ ६१ ॥ चरुथं श्रीरङ्गिन्निखिलजगदाधारकमठो भवन् धर्मान् कूर्म-
 पुनरमृतमन्याचलधरः । जगन्थ श्रेयस्त्वं मरकतशिलापीठललितं
 जलादुघल्लक्ष्मीपदकिमलयन्यासमुलभम् ॥ ६२ ॥ हृदि सुररिपो
 र्दष्टोत्प्राते क्षिपन् प्रलयाणवं क्षितिकुचतटीमर्चन् दैत्यास्रकुङ्कुमच-
 र्चया । स्फुटधृतसटाभ्राम्यद्गलस्तयोन्मुखं हृंहितः शरणमसि मे
 रङ्गिस्त्वं मूलनेलतनुर्भवन् ॥ ६३ ॥ नृहरिदशयोः पश्यन्नात्पत्तिकं
 घटनाद्भुतं नरमुत हरि दृष्ट्वैकं समुद्रिजतां जनः । इति किल

सिताक्षीरन्यायेन सङ्गमिताङ्गकं स्फुटसटमहादंष्ट्रं रङ्गेन्द्रसिंहमुपासहे
 ॥ ६४ ॥ द्विपाणद्वेषोद्यन्नयनवनवद्धिप्रशमनभ्रमलक्ष्मीचक्रप्रहितम-
 घुगण्डूपमुपमैः । नखक्षुष्णारातिक्षतजपटलैराप्लुतसटाच्छटास्कन्धो
 ज्ये दुरितमिह पुंस्पञ्चवदनः ॥६५॥ नखाग्रप्रस्तेऽपि द्विपति निज-
 भक्तदुहि ह्यः प्रकर्षाद्विष्णुत्पद्विगुणपरिणाहोत्कण्ठतनुः । विरुद्धे वैय-
 श्रीमुषटितसमानाधिरूपे नृसिंहत्वे विभ्रद्वरद ! विभरामासिथ जगत्
 ॥ ६६ ॥ दैत्यौदार्येन्द्रयाच्चाविहतिमपनयन् वामनोऽर्था त्वमासीः
 विक्रान्ते पादपद्मे त्रिजगदणुसमं पांसुलीकृत्य लिल्ये । नामीपन्नश्च
 मानक्षममिव भुवनग्राममन्यं सिमृशुः तस्यौ रङ्गेन्द्र ! वृत्ते तव जय-
 मुखरो डिण्डिमस्तत्र वेदः ॥ ६७ ॥ भवान् रामो भूत्वा परशुप-
 रिकर्मा भृशुकुलादलावीडूपालान् पितृगणमताप्सीत्तदसृजा । भुवो
 भाराक्रान्तं लघु तलमुपासीकल्पदिति द्विपामुग्रंभश्योऽप्यनघ ! मम
 विपिने सा चेदन्तर्धि नर्म विनिर्ममे । किमथ जलधिं वध्वा रक्षो
 विधीश्वरोद्धतं बलिमुखकुलोच्छिष्टं कुर्वन् रिपुं निरपत्रयः ॥ ६९ ॥
 यद्ग्रते विजयापदानगणना कालिङ्गदन्ताङ्कुरैः यद्विश्लेषलवोऽपि
 कालियध्रुवे कोलाहलायाभवत् । दृत्येनापि च यस्य गोपवनिताः
 कृष्णागसां व्यसरन् तं त्वां क्षेमकृपीवतं हलधरं रङ्गेश ! भक्तासहे
 ॥ ७० ॥ आकण्ठवारिभरमन्थरमेघदेश्यं पीताम्बरं कमललोचनपञ्च-
 हेति । ब्रह्मस्तनंधयमयाचत देवकी त्वां श्रीरङ्गकान्त ! सुतकाम्यति
 काञ्चरैवम् ॥ ७१ ॥ शैलग्निश्च जलांघ्रिभूव मुनयो मूढांघ्रिभूर्बुर्जडाः
 प्राज्ञाभासुरगास्सगोपममृतामासुर्महाशीविपाः । गोच्याघ्रास्त-
 हजांघ्रिभूरपरं त्वन्यांघ्रिभूवुः प्रभो ! त्वं तेष्वन्यतमांघ्रिभूविथ
 भवद्रेणुक्कगोन्माथने ॥ ७२ ॥ कलिकतनुर्धरणीं लघयिष्यन् कलिक-
 लुपान् विलुनासि पुरा त्वम् । रङ्गनिकेत ! लुनीहि लुनीहीत्यखिलम-
 रुन्तुदमघ लुनीहि ॥७३॥ आस्तां ते गुणराशिवद्गुणपरीवाहात्मनां

जन्मनां संख्या भौमनिनेतनेऽपि कुटीकुञ्जेषु रङ्गेश्वर ! । अर्च्य-
 स्सर्वसहिष्णुरर्चकपराधीनाखिलात्मस्थितिः प्रीणीपे हृदयालुभिस्तव
 ततश्शीलाज्जडीभूयते ॥ ७४ ॥ श्रीमद्व्योम न सीम वाङ्मनसयो-
 स्सर्वेऽनतारः क्वचित् काले विश्वजनीननेतदिति धीःश्रीरङ्गधामन्यथ ।
 अर्तस्त्रागतिर्कैः कृपाकल्पितैरालोकिरैर्द्रियन् विश्वत्राणविमर्शनस्व-
 लितया निद्रासि जागर्यया ॥ ७५ ॥ सर्गाभ्यासविशालया निज-
 धिया जानन्ननन्तेशयं भारत्या सहधर्मचाररतया स्वाधीनसङ्कीर्तनः ।
 कल्पानेव घहन् कमण्डलगलद्गङ्गाऽऽप्लुतोऽपूजयद्ब्रह्मा त्वा मुखलो-
 चनाञ्जलिगुहैः पद्मरिनाऽऽवर्जितैः ॥ ७६ ॥ मनुकुलमहीपालव्यान-
 ब्रमौलिपरम्परामणिमकरिकारोचिर्नाराजिताघिसरोरुहः । स्वयमथ
 विभो ! स्वेन श्रीरङ्गधामनि मैथिलीरमणवपुषा स्नाहर्षण्यारा-
 धनान्यसि लम्बितः ॥ ७७ ॥ मन्त्रन्ववापे द्रुहिणे च धन्ये
 विभीषणेनैव पुरस्कृतेन । गुणैर्दरिद्राणमिभं जनं त्वं मध्येसरिन्नाथ !
 सुखाकरोपि ॥ ७८ ॥ तेजः परं तत्सन्निवृत्तवर्णं धाम्ना परेणाग्रणखा-
 त्मुवर्णम् । त्वा पुण्डरीकेक्षणमामनन्ति श्रीरङ्गनाथं तमुपासिर्षीय
 ॥ ७९ ॥ आत्माऽस्य गन्तुः परितस्थुपश्च मित्रस्य चक्षुर्रुणस्य चा-
 ग्नेः । लक्ष्म्या सहोत्पत्तिकगाढबन्धं पश्येम रङ्गे शरदश्शतं त्वाम्
 ॥ ८० ॥ यस्यासि पत्युर्न तमन्तरेमि श्रीरङ्गतुङ्गायतने शयानम् ।
 स्वभावदासेन च योऽहमस्मि स सन् यजे ज्ञानमयैर्मर्त्यैस्तम् ॥ ८१ ॥
 आयुः प्रजानाममृतं सुराणां रङ्गेश्वरं त्वा शरणं प्रपद्ये । मा ब्रह्मणेऽयं
 महसे तदर्थं प्रत्यञ्चमेन युनजे परस्मै ॥ ८२ ॥ आर्तिं तितीर्षुरथ रङ्गपते
 घनायन् आत्मम्भरिर्विदिपुर्निजदासकाम्बन् । ज्ञानीत्यमून् सम-
 मथास्मममत्युदारान् गीतासु दव ! मादाश्रयगोपकारान् ॥ ८३ ॥
 नित्यं काम्यं परमपि कतिचित्त्रय्यध्यात्मस्वमतिभिरममाः । न्य-
 स्यसङ्गा विदधति विहितं श्रीरङ्गेन्दो ! विदधति न च ते ॥ ८४ ॥
 प्रत्यञ्चं सः पञ्चविधं पराचस्यञ्च शणास्तत्रराशेर्विद्विच्य । युञ्जा

नाश्रुतम्भरायां स्वशुद्धौ स्वं वा त्यां वा रङ्गनाथाऽऽप्नुवन्ति ॥८५॥
 अथ मृदितकषायाः केचिदाजानदासत्तरितशिशिलचित्ताः की-
 र्तिचिन्तानमसाः । विदधति ननु पारं भक्तिनिम्ना लभन्ते त्वयि
 किल ततमे त्वं तेषु रङ्गेन्द्र ! किं तत् ॥८६॥ उपादत्ते सत्तास्थि-
 तिनियमनाद्यैश्चिदचित्तौ स्वमुद्दिश्य श्रीमानिति वदति वार्त्तापनिषदी-
 उपायोपेयत्वे तदिह तव तत्त्वं न तु गुणौ अतस्त्वां श्रीरङ्गेश्यां शरण-
 मव्याजममजम् ॥८७॥ पटुनैकवराटिकेव कल्पा स्थलयोः काकणि
 कामुवर्णकोट्योः । भवमोक्षणयोस्त्वर्थैव जन्तुः क्रियते रङ्गनिधे !
 त्वमेव पाहि ॥८८॥ ज्ञानक्रियाभजनसम्पदकिञ्चनोऽहमिच्छाधि-
 कारशक्तानुशयानभिज्ञः । रङ्गेश ! पूर्णवृजिनशरणं भवेति मांस्वर्गा
 द्रवीमि मनसा विषयाकुलेन ॥८९॥ त्वयि सति पुरुषार्थे मत्परे
 चाहमात्मक्षयकरकुटनार्थाऽच्छ्रद्धद्रङ्गचन्द्र ! । जनमण्डिलमहंयुर्वञ्च-
 यामि त्वदात्मप्रतिमभवदनन्यज्ञानिवद्दशिकस्तन् ॥९०॥ अति-
 कामन्नाज्ञां तव विधिनिषेधेषु भवतेऽपि अमिदुल्लन्वाग्धीकृतिभिरपि
 भक्ताय सततम् । अजानन् जानन् वा भवदसहनीयागसि रतस्त-
 द्दिष्णुत्पाद्रङ्गप्रवण ! तव माभूवमभरः ॥९१॥ प्रकुपितमुजगफणाना-
 मिव विषयाणामहं छायाम् । सत्रि तव मुजसुरविटपिप्रच्छाये रङ्ग-
 जीवित ! भजामि ॥९२॥ त्वत्सर्वशक्तेरधिकाऽस्मदादेः कीटस्य
 दाक्तिर्यत रङ्गबन्धो ! । यच्चत्कृपामप्यति कोशकारन्यायादसौ न-
 द्यति जीवनाशम् ॥९३॥ श्रीरङ्गेश ! त्वद्गुणानामिवास्मद्दोषाणां
 कः पारदृशा चतोहम् । ओषे मोघोदन्यवत् त्वद्गुणानां तुष्यारं
 वर्षतां नाऽस्मि पात्रम् ॥९४॥ त्वं चेन्मनुष्यादिषु जायमानस्तत्कर्म-
 पाकं कृपयोपयुञ्जे । श्रीरङ्गशाधिनां कुशलेतराम्यां भूयोऽभिभूयेमहि
 कस्य देवोः ॥९५॥ क्षमा सापराधेऽनुतापिन्दुपेया कथं सापराधेऽपि

धृष्टे मयि स्यात् । तथाऽप्यत्र रत्नाधिनाथाऽनुतापव्यपायं क्षमेताऽति-
 वेला क्षमा तं ॥९६॥ बलिभुजि क्षिशुपाले तादृगागस्करे वा गुण-
 लक्षणाहवासाच्चक्षुमा संकुचन्ती । मयि गुणपरमाणून्तचिन्तान-
 भिन्ने विहरतु वरदाऽसौ सर्वदा सार्वभौमी ॥९७॥ दया परव्यसन-
 हरा भवव्यथासुर्यायते मम तदहं दयातिगः । तथाप्यमौ सुग्वयति
 दुःखमित्यतः दयस्व मां शुणमय ! रङ्गमन्दिर ! ॥९८॥ गर्भजन्मज-
 रामृतिक्लेशकर्मपट्टमिगः । श्देव देवपद्भूतं त्वां त्रियोर्हमका-
 मये ॥९९॥ अनुकृत्य पूर्वपुंनः रङ्गनिधे ! विनयडम्भतोऽमुष्मात् ।
 शुन इय मम वरमद्वेः उपभोगस्त्वद्वितीर्णायाः ॥१००॥ सकृत्प्रप-
 चाय तदाहमस्मीति आयचते चाभयदीक्षमाणम् । त्वामप्यपास्या-
 ष्दमहम्भवानि रङ्गेश ! विस्रम्भनिवेकरेकात् ॥१०१॥ तत्रभरोऽह-
 मकारिषि ध भिक्कदशरणमित्यपि वाचमुद्गैरिरम् । इति समादि-
 कपन्निदन्द्य मां कुरु मरं तत्र रङ्गधुरन्धर ! ॥१०२॥ दयाऽन्येषां
 दुःखाऽप्रमहनमनन्योऽसि सकृत् दयात्स्वं नाज्जतः प्रणनदपराधान-
 विदुषः । क्षमा तं रङ्गन्धो ! भवति न तरा नाथ ! न तमां तनौदार्यं
 यस्मात्तत्र विभयमविस्वममथाः ॥१०३॥ गुणतुङ्गतया तत्र रङ्गपते !
 भृशनिम्नमिमं जनमुज्जमय । यद्रपेक्ष्यमपेक्षितुरस्स हिः तत्परिपूर-
 णमीशितुरीश्वरता ॥१०४॥ त्वं मीनपानीयनयेन कर्मरीभक्तिररा-
 ग्यजुषो विभपि । रङ्गेश ! मां पासि मितम्पचं यत्पानीयशालं मरु-
 भूपु तत्सात् ॥१०५॥

श्रीगङ्गराजस्तवे उचरशतकं समाप्तम् ।

श्रीगङ्गराजस्तवश्च समाप्तः ।

श्रीपराशरभट्टार्यै रनुगृहीतः
श्रीगुणरत्नकोशः ।

—०—

श्रीपराशरभट्टार्यैः श्रीरङ्गेशपुरोहितः ।

श्रीवत्साङ्कसुतः श्रीमान् श्रेयसेः मेऽस्तु भूयसे ॥

श्रियै स म स्त चि ष चि द्वि धान वय स नं ह रेः ।

अङ्गीकारिभिरालोकैः सार्थयन्त्यै कृतोऽञ्जलिः ॥१॥ उल्लास—
पल्लवितपालितसप्तलोकीनिर्वाहकोरकितनेमकटाक्षलीलाम् । श्रीरंग-
हर्म्यतलमङ्गलक्ष्मीपरेखां श्रीरङ्गराजमहिषीं श्रियमाश्रयामः ॥२॥
अनुकलतनुकाण्डालिङ्गनारम्भशुम्भत्प्रतिदिशुभुजशाखश्रीसखानोक-
हृदिः । स्तननयनगुलच्छस्फारपुष्परङ्गिरेफा रचयतु मयि लक्ष्मीक-
ल्पवल्ली कटाक्षान् ॥३॥ यद्भ्रमङ्गाः प्रमाणं स्थिरचररचनातार-
तम्ये मुरारेः, वेदान्तास्तत्प्रचिन्तां मुरभिदुरसि यत्पादचिह्नैस्तरनि ॥
भोगोपोद्घातकेलीचुलकितभगवद्दृश्यरूप्यानुभावा, सा नः श्रीर-
स्तृणीताममृतलहरिधीलङ्कनीर्षरपाङ्गे ॥४॥ यथावच्चव वैभवं तदु-
चितस्तोत्राय दूरे स्पृहा, स्तोतुं के वयमित्यदथ जगृहः प्राञ्चो विरि-
श्वादयः । अप्यं तव देवि! वाङ्मनसयोर्भाषानमिन्नं पदं कावा-
चः प्रयत्नामहे कवयितुं स्वस्ति प्रशस्त्यै गिराम् ॥५॥ श्लोतारं तमु-
शन्ति देवि! कवयो यो विस्तृणीते गुणान्, स्तोतव्यस्य ततथ ते
स्तुतिधुरा मद्येव विश्राम्यति । ; यस्मादसदमर्षणीयफणितिस्रीका-
रतस्ते गुणाः, क्षान्त्येदार्यदयादयो भगवति ! स्त्रां प्रस्तुवीरन् प्र-
थम् ॥६॥ ह्यक्ति समग्रयतु नः स्वपमेन लक्ष्मीः श्रीरङ्गराजमहिषी
मधुरैः कटाक्षैः । वैदग्ध्यवर्णगुणगुम्भनगौरवयां कण्डूलकर्णकुहराः
कंवयो धयन्ति ॥७॥ अनाघातावर्धं वतुगुणपरीणाहि मनसः दु-
हानं सौहार्दं परिचितमिवाऽथापि गहनम् । पदानां सांभ्रात्रादनि

मियनिवेद्यं श्रवणयोः त्वमेव श्रीर्मद्यं चट्मुखय वाणीविलसितम् । ८ ।
 श्रियःश्रीः! श्रीरङ्गेयया तत्र च हृद्यां भगवती श्रिय त्वत्तोऽप्युर्वीप-
 निह फणामः शृणुतराम् । दर्शं ते भूमास्तां सुखतरलतारे ध्रु-
 पतः, पुनर्हर्षोत्कर्षात्स्फुटतु भुजयोः कञ्चुकुशतम् ॥९॥ देवि !
 श्रुतिं भगवतीं प्रथमे पुमांसः त्वत्सद्गुणौघमणिकोशगृहं गृणन्ति ।
 तद्द्वारवाटनपट्टनि च सेतिहासमन्तर्केणसृतिपुराणपुरस्मराणि ॥१०॥
 आहुर्वेदानमानं कतिचन कतिच। राजं विश्वमेतद्राजन्वत्केचिदीशं
 गुणिनमपि गुणस्तं दरिद्राणमन्ये । मिथान्ये गुराजम्भयमिति च
 जटास्ने तलातलयकार्पुः ये ते श्रीरङ्गहर्म्याङ्गकनकलते' न क्षमं ल-
 क्ष्यमासन् ॥११॥ मनसि विलसताऽक्ष्णा भक्तिभिद्वाजनेन श्रुति-
 सिद्धिं निगृहं कृत्स्नं हे श्रीशरणायः । निधिषिप महियानं सुजो
 वेऽपि धन्याः ननु भगवति' द्वैती सम्पदं तेऽभिजाया ॥१२॥ अत्रे
 शाना जगत इति तेऽधीमहे यां भमृद्धि श्रीः! श्रीसक्तं चट्मुखयते
 तां च शाखानुशाखम् । ईष्टे कश्चिज्जगत इति यः पौरुषे सूक्त उक्तः
 तं च त्वत्कं पतिमधिजगावुत्तरश्चाऽनुवाकः ॥१३॥ उद्गाहुस्तयामु-
 पनेपदसाग्राह नैका नियन्त्री श्रीमद्रामायणमपि परं प्राणिति तत्र
 रित्रे । स्मर्तारोऽस्मज्जननि! यतमे सेतिहासः पुराणैः निन्युर्वेदानपि
 च ततमे त्वन्महिम्नि प्रमाणम् ॥१४॥ आहुग्रामनियामकादपि वि-
 भोरासर्गनिर्वाहकार्दर्थय यदिहोचरोत्तरगुणं श्रीरङ्गमर्तुःप्रियो । तुङ्गं
 १ इलमुज्वलं गरिमवत्पुण्यं पुनः पावनं धन्यं यत्तद्दक्ष वीक्षणभु-
 वस्ते पञ्चपा त्रिभुपः ॥१५॥ एको मुक्तातपत्रप्रचलमणिघणात्कारि-
 मौलिर्मनुष्यः, द्यव्यह्न्याचलस्थो न गणयति नवान्यत्क्षणं क्षोणि-
 ५।लान् । पत्तस्मै तिष्ठतेऽन्यः कृपणमशरणो दर्शयन्दन्तपद्कती,

श्रीरङ्गराजप्रणयिनि! नयनोदञ्चितन्यञ्जिताभ्याम् ॥१६॥ रते-
 र्गतिपरस्वतीभृतिममृद्विरिद्विधियः सुधासलि! यतोमुखं चिचलिरेत-
 रभ्रलता । ततोमुखमभेन्दिरे! बहुमुलीमहम्पूर्विकां विगाद्य च वर्ज-
 वदाः परिवहन्ति कूलङ्कपाः ॥ १७ ॥ सहस्त्रिपरित्रसत्रत्रविरि-
 धनाकिञ्चनैः अनोरुहवृहस्वतिप्रवलविकलयप्रक्रियम् । इदं मद्
 सदात्मना नखिलमेव निम्नोन्नतं कटाक्षतदुपेक्षचोस्तत्र हि लक्ष्मि-
 तचाण्डवम् ॥ १८ ॥ काञ्चे शंसति योग्यतां चिदचितोरन्योन्यमालि-
 हतोः, गताहंकृतिबुद्धिपञ्चकरणीस्वान्तप्रवृत्तीन्द्रियैः । अण्डाना
 परणैस्सहस्रमकरोत्तान्भूर्भुवःस्वर्गत, श्रीरङ्गेश्वरदेवि! ते विहृतये
 सङ्कल्पमानः प्रियः ॥ १९ ॥ शब्दादीन् विपयान् प्रदर्श्य विभवं
 विस्मर्य दास्यात्मकम्, वैष्णव्या गुणमाययाऽऽत्मानिवहान् पिप्लाव्य
 पूर्वः पुमान् । पुंसा पण्यवधूविडम्बिवपुषा धूर्तानिवाऽऽयासयन्, श्री
 रङ्गेश्वरि! कल्पते तव परीहामात्मने केलये ॥ २० ॥ चन्द्रे मनसो
 यदेव तमसः पारे यदत्यद्भुतं यत्कालादप्येहिलिं सुरपुरी यद्गच्छतो
 दुर्गतेः । सायुज्यस्य यदेव सृतिरथवा यद्बृहहं मद्विरां तद्विष्णोः
 परमं पदं तव कृते मातस्तमाम्नासिषुः ॥२१॥ हेलायामखिलं चरा
 चरमिदं भोगे विभूतिः परा पृण्यास्ते परिचारकर्मणि सदा पश्यन्ति
 ये सूरयः । श्रीरङ्गेश्वरदेवि! केवलकृपानिर्वाहावर्गे वयम्, शेषित्वे
 परमः पुमान्परिकरा ह्येते तत्र स्फारणे ॥२२॥ आज्ञानुग्रहमीमहो
 गलप्रीपाला फलं मेजुषां याज्योध्येत्यपराजितेति विदिता नाकं परेण
 स्थिता । भावैरद्भुतभोगभूमाह्नैस्सान्द्रा सुधास्पन्दिभिः शीरङ्गे
 श्वरगेहलक्ष्मि! युगयोस्तां राजधानीं विदुः ॥२३॥ तस्यां च त्र-
 त्कृपावन्निरवधिजनताविश्रमार्हावकाशं सङ्कीर्णं दास्यन्प्राकलितपरि-
 करैःपुम्भिरानन्दनिधैः । स्नेहादस्यानरक्षाव्यसनिभिरभयं शार्ङ्गव-

कामिमुच्यैः आनन्दैः कर्णपं श्रीभगवति! युवयोराहुरास्थानरत्नम् ४
 तत्र सप्तस्पर्शमन्थ स्फुरदुपरिफणारत्नरोचिर्वितान, त्रिस्त्रीर्वाऽनन्त-
 भोगं तदुपरि नयता विथमेकात्पत्रम् । तैस्तैः कान्तेन शान्तोदि-
 तगुणविभैरर्हता त्नामसंख्यैः, अन्योन्याद्वैतनिष्ठावनरसगहनान्
 देवि! वध्नासि भोगान् ॥२५॥ भोग्या वामपि नान्तरीयकतया पुण्या-
 ज्जगत्स्ममं निवृत्तश्रणयतिमाहनविधां नीताः परीमाहताम् । देवि !
 त्वामनु नीलया सह मही देव्यस्महम्बं तथा याभिस्तं स्तनवा-
 दृष्टिभिरिव स्वाभिःप्रियं श्लाघसे ॥२६॥ ते साध्यास्मन्ति देवा ज-
 ननि! गुणप्रपूर्वेषु तस्वरूपैः भोगैर्वा निर्दिशेपास्मवयस इव ये नित्य
 निर्दोषगन्धाः । हे श्रोः! श्रीरङ्गभर्तुस्तत्र च पदपरीचारवृत्तैः सदाऽपि
 प्रेमप्रद्राणभावाविलहृदयहृठात्कारकैर्द्वयभोगाः ॥२७॥ स्वरूपं स्यात्-
 न्नयं भगवत इदं चन्द्रवदने! त्वदाश्लयोन्कर्षाद्भवति रज्जु निष्कर्ष-
 समये । त्वमासीर्मातः! श्रीः! कमितुरिदमित्यन्तप्रिमवस्तदन्तर्मा-
 यात्रां न पृथगाभिधत्ते श्रुतिरपि ॥२८॥ तत्र स्पर्शादीशं स्पृशति क-
 मशे! मङ्गलपद तौदं नोपाधेरुपनिपतित श्रीरमि यत । प्रसूनं पु-
 ष्यन्तीमपि परिमलाद्वै जिगदिपुः न चैरन्त्यादेवं स्पदत इति कश्चि-
 त्कनयते ॥२९॥ अपाङ्गा भयासो यदुपरि परं ब्रह्म तदभूदमी यत्र
 द्वित्रास्त च शतमत्रादिस्तदधगत । अतः श्रीराम्नायस्तद्बुभयसु
 शंस्त्वां प्रणिजगौ प्रशस्तिस्सा राज्ञो यदपिच पुरीकोशरथनम् ॥३०॥
 स्वतः श्रीस्त्वं त्रिष्णोः स्वमसि तत एवैष भगवान् त्वदायत्तद्वित्वेऽप्य-
 भयदपराधीननिभयः । स्वया दीप्त्या रत्नं भयदपि महावं न विगुणं
 नरुण्ठस्यातन्त्रय भवति च न चाऽन्याहितगुणम् ॥३१॥ प्रशकनत्र
 लज्योतिर्ज्ञानैश्चरीविजयप्रथा प्रणतपरणमक्षेमङ्करत्नपुरस्तराः । अपि
 परिमलः कान्तिर्लावण्यमचिरितीन्द्रिरे! तत्र भगवतर्धते साधारणा

गुणराशयः ॥३२॥ अन्येऽपि यौवनमुष्णा युवयोस्तमानाः श्रीरङ्ग-
मङ्गलविजृम्भणवैजयन्ति । तस्मिस्तव त्वयि च तस्य परस्परेश सं-
स्मर्यं दर्पण इव प्रचुर स्वदन्ते ॥३३॥ युवत्वादौ तुल्येऽप्यपरश-
ताशुशमनस्थिरत्वादीन्कृत्य । भगवति गुणान्पुंस्त्वसुल-
भात् । त्वयि स्त्रीत्वैकान्तान् अदिमपतिपारार्थ्यरुगगाक्षमादीन्वा-
भोक्तु भवति युवयोरात्मनि भिदा ॥३४॥ घनकनकपुत्री युवदशा-
सपि सुवचशां युवतरुणत्वयोरुचितमाभरणादि परम् । ध्रुवमसमान-
देशविनिवेशि विमज्ज्य हरौ त्वयि च मुशेशयोदरविहारिणि । निरि-
शास ॥३५॥ अङ्गं ते मृदुशीतमुग्धमधुरोदारैर्गुणैर्गुम्भतः, क्षीरा-
प्ये. किमजीवत'शुपमता मन्ये महार्घारतनः । इन्दुः कल्पलतासु
धामधुमुखा इत्यात्रिला वर्णना, श्रीरङ्गेश्वरि । ज्ञान्तकृमि कथं
दिव्य वदुर्नाहति ॥३६॥ प्रणमदनुविधित्तावामनानप्रभये प्रणविप-
रिधिर्चापादुश्चितं पादार्केन । कनकनिरुपचञ्चम्पकसकमभानप्र-
वरमिः सुदारं वर्णं वाचामभूमि ॥३७॥ एकं न्यश्चय नतिक्षमं मम
परं चावुश्चय पादाम्बुजं मध्येविष्टरपुण्डरीकमभयं विन्वस्य हस्ता-
म्बुजम् । त्वा पश्येम निपेदुर्पा प्रतिकलं कारुण्यकलङ्कपस्फारापाङ्ग-
तरङ्गमर्मा मधुर मुग्धं मुग्ध विभ्रतीम् ॥३८॥ सुरभितनिगमान्त-
वदिपीयेन्द्रियायाः, तव कमलपलाशप्रविचं पादयुग्मम् । वहति
यदुपमदवजवन्ती दिमाम्भ प्लुतिभिरिव नवत्वं कान्तगहान्त-
राले ॥३९॥ त्वस्त्रीकारकलाजलेपम्बुषा राज्ञा दृशो दुर्चेचा नित्यं
त्वन्मधुपानवरासधुपश्रीनि भराभ्या पतिम् । इग्भ्यामेव हि पुण्डरीक-
वयन वैदो निदामास ते साथाह्लादिमं तत्रालोकाभिभूः काका
कपा वर्धते ॥४०॥ आनन्दात्मभिरीशमज्जनमदक्षीवालसंरगल-
प्रेमाद्रैरपि रूलमृदङ्कयामम्प्लापितास्मादृशै । पद्मे ! ते प्रतिपिन्-

चङ्कलिकत्राणादिपिक्कम्भैः, ऐश्वर्योद्भवगद्गदेरशरणे मां पालया-
 ऽऽलोकितैः ॥४१॥ पादारुन्तुदमेव पङ्कजरजवेटीमृशालोकिः अ-
 म्लानिरथाम्बु! नाटमविर्धा लीलारविन्दग्रहः । डोला ते यन्मा-
 लया हरिभुजे हास्यशब्दास्पदं केन श्रीरतिकोमला तनुरियं वानां
 विमर्दक्षमा ॥४२॥ आमर्यादमरुष्टकं स्तवयं नाऽद्यापि नाऽऽलो-
 कितभ्रमेदस्मितविभ्रमा जहति वा नैसर्गि इत्याऽप्रशः । घृते शैश-
 चयौवनव्यतिकरो गांगु ते सौरभं भोगमोतसि कान्तदेशिकरुकरग्राहेण
 गाहक्षमः ॥४३॥ अमोदाद्भुतगालि यौवनदशाव्याशौचमम्लानिग-
 र्ममौन्दर्यामृततेरुशीतशमेद लाजण्यसूनापितम् । श्रीरङ्गेधरि! को-
 मलाङ्गसुमनस्यन्दभणं देवि! ते कान्तोरःप्रतियत्नमर्हति रुधिं धि-
 द्मामकाण्डाकुलम् ॥४४॥ मर्मसृष्टो रमसिरा व्यतिभिष्यवृत्तः
 कान्तोपभोगललितैर्ललिताङ्गयष्टिः । पुष्पावलीन रसिकभ्रमरोपभुक्ता
 स्व देवि! नित्यमभिनन्दयते गुरुन्दम् ॥४५॥ वनरुशनाशुक्ता-
 वाट हृत्तरललाटिका मणिरतुलाकोटिगार्यैर्जनादिनजीविकु! । प्रह-
 तिगधुर गात्रे जागति मुग्धविभूषणैर्जलयशरुर्लङ्घ्यं पुष्पंश्च कन्या
 लता यथा ॥४६॥ सान्ध्यभोग्यगपि कौमुभवेऽयन्ती पत्रायु-
 धादि रमणः सयमेव विभ्रत् । तद्गास्वेदमिव ते परिहर्तुणामः
 श्रीरङ्गधाममणिमञ्जरि! गाहते त्वाम् ॥४७॥ यदि मनुजतिरक्षां
 लीलया तुल्यवृत्तेः अनुजनुरुरूपा देवि! नाऽपातरिण्यः । अमर-
 समभविष्पन्नर्म नाथस्य मातः! दग्दलदराविन्दोदन्तशान्तायताक्षि४८
 स्वलितकटकुमारैर्दोर्भिरन्धि मुरारेः भगवति! देविमायं मध्रतः
 श्रान्तिशान्त्यै । भ्रमदमृततरङ्गावर्ततः प्रादुरासीः स्मितनयनमुधा-
 मिस्मिश्चती चन्द्रिकेव ॥४९॥ मातर्मथिलि! राक्षमीस्त्वयि तदैवाद्रा-
 पानघास्त्वया रक्षन्त्या पनारत्मजालघुतरा रामस्य गोष्ठी कृता ।

काकं तं च विभीषणं शरणमित्युक्तिक्षमौ रक्षतः सा नस्सान्द्र
 महागमस्सुखयतु क्षान्तिस्तवाऽऽकस्मिन्की ॥ ५० ॥ मातर्लक्ष्मिं !
 यथैव मैथिलजनस्तेनाऽध्वना ते वयं त्वदास्यैकरसाभिमानसुभगै-
 र्भावैरिहाऽमुत्र च । जामाता दयितस्तवेति भवतीसम्बन्धदृष्ट्या
 हरिं पश्येम प्रतियाम याम च परीचारान् ग्रहृष्येम च ॥ ५१ ॥
 पितेव त्वत्प्रेयाज्जननि ! परिपूर्णागसि जने हितस्रोतोवृत्त्या भवति च
 कदाचित् कलुषधीः । किमेतन्निर्दोषः क इह जगतीति त्वमुचितैः,
 उपार्यैर्विस्मर्य स्वजनयसि माता तदसि न. ॥ ५२ ॥ नेतुर्नित्य
 सहायिनी जननि ! नत्नातुं त्वमत्राऽऽगता. लोके त्वन्महिमावबोध
 बधिरे प्राप्ता विमर्दं बहुं । क्लिष्टं ब्रावसु मालतीमृदु पदं विश्लिष्य
 वासो वने, जातो धिक् करुणां धिगस्तु युवयोः स्वातन्त्र्यमत्यदक्कु-
 शम् ॥ ५३ ॥ अधिशयितवानन्धि नाथो ममन्ध वगन्ध तं, हर
 धनुरसौ वल्लीभञ्जं वभञ्ज च मैथिलि । अपि दशमुखीं लूत्वा रक्षः
 कवन्धमनर्तयत्, किमिष न पति कर्ता त्वच्चाटुचुञ्चु मनोरथः
 ॥ ५४ ॥ दशशतपाणिपादवदनाक्षिमुखैरखिलैः, अपि निउ
 वैश्वरूप्यधिमंगलरूपगुणैः । अतत्त्वरैश्च रसयन् कमिता कमले
 क्वचन हि विभ्रमभ्रमिमुखे विनिमज्जति ते ॥ ५५ ॥ जननभवन
 प्रीत्या दुग्धार्णवं बहुमन्यसे, जननि ! दयितप्रेम्णा पुष्पासि तत्
 परमं पदम् । उदधिपरमव्योम्नोर्विस्मृत्यमादृशरक्षणक्षममिति
 विया भूयः श्रीरङ्गधामनि मोदसे ॥ ५६ ॥ औदार्यकारुणि
 कताश्रितप्रत्मलत्वपूर्वेषु सर्वमतिशायितमत्र मातः ! । श्रीरङ्ग-
 धाम्नि यदुताऽन्यदुदाहरन्ति, सीतावतारमुखमेतदमुष्य योग्या
 ॥ ५७ ॥ ऐश्वर्यमक्षरगतिं परमं पदं वा, कस्मैचिदञ्जलिमरं
 वहते वितीर्य । अस्मै न किञ्चिदुचितं कृतमित्यथाम्ब !, त्वं लज्जसे
 कथय कोऽयमुदारभावः ॥ ५८ ॥ ज्ञानक्रियाभजनसम्पद

किञ्चनोहं इच्छाधिकारशकनानुशयानमित्रः । आगांसि देवि!
 युवयोरपि दुस्महानि, दधामि मूर्खचरितस्तव दुर्मरोऽस्मि ॥५९॥
 इत्युक्तिर्कनरशतेन विडम्बयामि, तानम्ब! सत्यरचमः पुरुषान्
 पुरोगान् । यद्वा न मे भुज्वलं तरपाद्रपन्नलाभे त्वमेव शरणं
 विधिनं कृताऽसि ॥ ६० ॥ श्रीरंगे शरदशतं सह मुहूर्त्तगण नि-
 ष्कण्टकं, निर्दुःखं सुमुखं च दास्यरसिकां भुक्त्वा संपृद्धिं पराम् ।
 युष्मत्पादसरोरुहान्तररजः त्वाम् त्वमम्बा पिता, सर्वं धर्ममपि
 त्वमेव भवनः स्वीकुर्वन्स्मात्कृपाम् ॥ ६१ ॥

॥ श्रीगुणरत्नकोशः समाप्तः ॥

श्रीमूरनारायणमुनिभिरुगृहीतं
 श्रीसुदर्शनशतकम् ।

ॐ नमः

रङ्गेशचिन्तितिरामयस्य चकार चक्रेशनुतिं निवृत्तये ।
 तमाश्रयेऽहं परपूरणीं यः तं मूरनारायणनामकं मुनिम् ॥
 ज्जालारणनं प्रथमम्—

सांदर्शन्युज्जिह्वाना दिशि विदिशि तिरस्कृत्यमाप्रिमचिःवाद्या
 वाद्यान्धकारक्षुजगदगदङ्कारभ्रमा स्यधाम्ना ॥ दोः सन्मृदुरगर्जद्विबुध-
 रिपुवधूरुण्ठैरुल्यकल्या ज्जाला जाज्वल्यमाना वितरतु भवतां
 धोष्मयाऽर्म स्तितानि ॥१॥ इत्युघातं मयुर्ननेमसि दिनकृतः प्राप्तसेवं
 द्रमाभिः, भूमौ सांमेर्रीभिर्दिशि वरिपगितं दासिभिर्देवधाम्नाम् ।
 भूपसै भूतये व स्फुल्लु मे रुद्रदिभ्रान्तमान्द्रस्फु लेङ्गं, चाक जा-
 ग्रप्रजाव त्रिभुवनत्रिजगत्प्रप्रभ्रं मइत्त ॥ २ ॥ पूर्णं पूरंस्तु-
 धानां सुमहति लमतस्मोमविम्बालाले, वाहाद्याम्बायहृदक्षितिग-

गनदिवथक्रराजदुमस्य । ज्योतिश्छन्ना प्रवालः प्रकटितसुमनस्त-
 म्पदुतसलक्ष्मीं, पुष्पनाशामुखेषु प्रदिशतु भवतां सप्रकां प्रहर्षम्
 ॥१॥ अरादारात् सहस्रादिसरति भिमजक्षे इद्व्याद्यज्ञात्, नामे-
 र्भास्वत्सनाभेर्निजविभवपरिच्छिन्नभूमेश्च नेमेः । आम्नायैरेक-
 कण्ठैः स्तुतमहिममहो माधवीयस्व हेतेः, तद्वो दिक्ष्वेधमानं चत-
 सृषु चतुरः पुण्यतात् पुरुषार्थान् ॥ ४ ॥ श्यामं धामप्रसृत्या क-
 चन भगवतः कापि चम्रु प्रकृत्या, शुभ्रं शेषस्य भासा कचन मणि-
 रूचा कापि तस्यैव रक्तम् । नीलं श्रीनेत्रकान्त्या कचिदपि मिथुनं
 स्याऽऽदिमस्यैव चित्रां, व्यातन्वानं वितानधियमुपचिनुताच्छर्म
 यश्चक्रभानम् ॥ ५ ॥ शंसन्त्युन्मेषमुच्छोपितपरमहसो भास्वतः
 कैटभारेः इन्वे सन्धेव नक्तश्चरविलयकरी या जगद्वन्दनीया ।
 वन्धूरुच्छायवन्धुच्छविषटितवनच्छेदमेदस्विनी सा, राथाङ्गी
 रदिमभंगी प्रणुदतु भवतां प्रत्यहोत्थानमेनः ॥ ६ ॥ साम्यं धूम्या
 प्रवृद्धया प्रकटयति नभस्तारकाजालकानि, स्फौलिङ्गी यान्ति
 कान्ति दिशति यदुदये मेरुरङ्गारशङ्काम् । अग्निर्मग्राचिरेक्यं भजति
 दिननिशावल्लभो दुर्लभामो, ज्वालावर्ताविव स्तः प्रहरणपतिजं
 धाम वस्तद्विनोतु ॥ ७ ॥ दृष्टेऽधिव्योम चक्रे विकचनवजपासन्नि-
 काशे सकाशं, स्वर्भानुर्भानुरेष स्फुटमिति कलयन्नागतो वेगतो
 ज्य । निष्टो यैर्निवृत्तो विधुमिष सहसा स्पटुमद्यापि नेष्टे, घर्माशुं
 ते घटन्तामहितविहृतये भानवो भास्वरा वः ॥ ८ ॥ देवं हेमाद्रितंगं
 वृंधुभुजशिखरं विभ्रतीं मध्यदेशे, नाभिंद्रीपाभिरामामरविभिन-
 वर्तीं शेषशीर्षासनस्थाम् । नेमि पर्यायभूमिं दिनकरकिरणादृष्टसीमः
 पंरीत्ये, प्रीत्यै यश्चक्रालाचल इव विलसन्नस्तु दिव्यास्वरदिमः
 ॥१॥ एकं स्रोतस्व चक्षुर्द्विविधमनुदत्तकर्म नम्रत्रिनेत्रं, दात्रर्थानां
 चतुर्णां गमवदरिणं पञ्चतां पद्गुणाढ्यम् । सप्ताचिश्शोचिता
 ष्टापदनवकिरणश्रेणिरज्यदशाशं . पर्यस्याद्विशताङ्गावयवपरि-

वृढज्योतिरीतीस्सहस्रम् ॥ १० ॥ उच्चण्डे यच्छिखण्डे निविडयति
 नभःकोडमकौऽटति धाम्, अभ्यस्य श्रौढतापग्लपितवपुरपो
 धिभ्रतीरभ्रपंक्तीः। धत्ते शुण्यत्सुधोत्सो निधुरपमधुन क्षौद्र
 कौशस्य साम्यं, रक्षन्त्यस्त्रप्रभोस्ते रचितमुचरितव्युष्टयो
 घृष्टयो वः ॥ ११ ॥ पक्षाधोदीर्घिकाम्भस्वनिधरतटे गैरिकाम्बु
 प्रपात, सिन्दूरं कुञ्जराणां दिशिदिशि गगने सान्ध्यमेघप्रबन्ध ।
 पारावारे प्रवालो वनभुवि च तथा प्रेक्ष्यमाणः प्रमुग्धै, साधिष्ट वः
 प्रमोदं जनयतु दनुजद्वेषिणस्त्रपराशिः ॥ १२ ॥ भानो भा नो
 त्वदीया स्फुरति कुमुदिनीमित्र ! ते कुत्र तेजः, तागः! स्ताऽऽरादधी
 रोखनल ! न भयतः स्वैरर्मस्मदाचिः ! । शंमन्तीत्यं नभःस्था
 यदुदयसमये चक्रराजांशवस्ते, युष्माकं श्रौढतापप्रभभ्रगदापक
 माय क्रमन्ताम् ॥ १३ ॥ जग्ध्वा कर्णेषु दूर्वाद्दुर्गमरिन्मुदशामसि
 पु स्वर्धृतां, पीत्वा चाऽम्भश्चरन्त्यः सत्पमनुगता बल्लवेना
 ऽऽदिमेन । गानो यथकर्मणुः परममृतरम प्रश्रितानां दुहानाः, ऋद्धि
 म्बालोऽलुप्तप्रिभुवनतमसः मानुयन्धां दृढन्ताम् ॥ १४ ॥ सेनां
 सेनां मघोनो महति रणमुखेऽलं भयंलम्भयन्तीः उन्सेऽप्यालुदोप्या
 प्रथमदिविपदामाजलीयांजलीदे । विश्व विश्वम्भराधं रथपदधिपते
 लीलया पालयन्ती, वृद्धिस्सा दीधितीनां वृजिनमनुजनुर्माजयत्पार्जितं
 वः ॥ १५ ॥ तप्ता स्वेनोष्मणेन प्रतिभटपुपामस्रधारा धयन्ती, प्राप्तेव
 क्षीयमाचं प्रतिदिशमसकृद् तन्वती घूर्णितानि । वंशास्त्रिस्फोटशब्दं
 प्रफटयति पटून् याऽऽवहन्त्यदृहानान्, भामा वः सन्दनाङ्गप्रभुम
 मुदधिनी स्पन्दता चिन्तताय ॥ १६ ॥ देवैर्गसेव्यमानो दनुज-
 भटभुजादण्डदपोष्मतस्तः, आशारोधोतिलङ्घी लुठदुद्वन्दलीलदय
 टिण्डीरपिण्डः । रिङ्गज्जालातरङ्गट्टितरिपुनरुप्रातपातोप्रमार्गः,
 चाकोऽशोचिरोधश्शमयतु दुरितापह्वरं दावनाहिम् ॥ १७ ॥

भ्राम्यन्ती संश्रितानां भ्रमशमनकरीच्छन्नसूर्यप्रकाशा, सूर्यालोका-
 नुरूपा रिपुहृदयतमस्कारिणी निस्तमस्का । धारासंपातिनीं च
 प्रकटितदहना दीप्तिरस्त्रेशितुर्वः, चित्रा भद्राय विद्रावितविम
 तजना जायतामायताय ॥ १८ ॥ निन्दे वन्द्येव काशी दक्षि-
 खिजटिलज्योतिषा येन दाहं, - कृत्यावृत्तया विलिख्ये शलभसुल
 भया यत्र चित्रप्रभावे । रुद्रोऽप्यद्रेर्दुहित्रा सह गहनगुर्हा यद्भयादभ्य
 यासीत्, दिश्याद्विधाचितो वस्तु शुभमनिभृतं शौरिहेतिप्रतापः
 ॥ १९ ॥ उद्यन् विम्बादुदारान्भयनजलहिमं मार्जयन् निर्जरीणां,
 अज्ञानध्वान्तमूर्च्छाकरजनिरजनीमज्जनव्याञ्छ्रिताध्वा, । न्यक्कुर्वाणो
 ग्रहाणां स्फुरणमपहरन्नचिपः पावकीयाः, चक्रेशर्कप्रकाशो दिशतु
 दश दिशो व्यञ्जुवानं यशो वः ॥ २० ॥ वर्गस्य भवर्गधाम्नामपि
 दनुजनुपां विग्रहं निग्रहीतुं, दातुं सद्योबलानां श्रियमतिशयिनीं
 पत्रभङ्गानुवृत्तया । योक्तुं देदीप्यते या युगपदपि पुरो भूतिमय्या
 प्रकृत्या, सा वो लुघादविद्यां ह्युतिरमृतरसस्यन्दिनीस्यान्दनाङ्गी २१
 दाहं दाहं सपत्नान् समरभुवि लसद्भ्रसना वर्त्मना यान्, क्रव्याडप्रे
 तभृताद्यभिलपितपुषा प्रीतकापालिकेन । कङ्कालैः कालधौतं
 गिरिमिवकुरुते यःस्वकीर्तेर्विहर्तुं, घृष्टिस्तान्दृष्टिकं वस्तकलमुपनयत्वायु
 धाग्रेसरस्य २२ दग्धानां दानवानां सभसितनिचयैरस्थिभिस्तर्वशुभ्रां,
 पृथ्वीं कृत्वापिभूयो नवरुधिरझरी कौतुकङ्काणपेभ्यः। कुर्वाणं वाप्यपूरैः
 कुचतटघुसृणक्षालनैस्तद्भूनां, पापं पापच्यमानं शमयतु भवतां
 शस्त्रराजस्य तेज ॥ २३ ॥ मागान्मोषं ललाटानल इति मदनद्वेषिणा
 ध्यापतेव, स्रष्टा श्रोत्रिद्रवासाभ्युज्ज्वलपटलप्लोपमुन्पश्यतेव ।
 वज्राग्निर्मास नाशं व्रजदिति चकितेनेव शक्रेण वद्वेः स्तोत्रैरक्षैरस्य
 रस्य घृतुं दुरितं शतं द्योतमाना ह्युतिर्वः ॥ २६ ॥ इतिज्वालर्णनंप्रथमम्

अथ नेमिदर्शनं द्वितीयम्-

शन्नास्त्रं जात्रयाणां शलभकुलमिव ज्वालया लेलिहाना, योपै स्वैः
 क्षोभयन्ती विषटितभगवद्योगनिद्रान् समुद्रान् । व्योढोरः प्रौढचारं
 वृष्टिपट्टाट्टकीकनक्षुण्णदैत्यः, नेमिस्फुटदर्शनी वःश्रियमतिशयिनीं
 दाशतादाशताब्दः २५ धारा चक्रस्य तंरागगरुणविततिद्योतितयु
 प्रचारा पाराजाराभ्युत्सुखमथनपिनुनितोत्तारुपातालयात्रा । गोत्रा-
 द्रिस्फोटशब्दप्रकटितयसुधामण्डली चण्डयाना, पन्थानं वः
 प्रदिश्यात् प्रथमनकुशला पाप्मनामात्मनीनम् ॥ २६ ॥
 यात्रायां श्रुतलोका प्रकटितयसुधामण्डले समुद्रे, सत्त्वामच्यां
 सहोष्मा कृतमगन्दगस्पन्दवाना ददाना । हानिं हा निन्दितानां
 जगति परिषां दानशीनां नशीनां, चक्रं चक्रेशनेमिशुपहरतु
 सा मप्रभावप्रभावः ॥ २६ ॥ यत्राजमित्रान् दिग्धौ
 प्रविशति बलिनो धाम निस्तीमधास्त्रि, ग्रस्तापस्तापशीर्षः
 प्रगुणितसिक्रुनो मौक्तिकैश्चाँक्तिकैः । राशिपारामपारां प्रकटयति
 पुनरंरिदाराशुर्षः, वृद्धिं निर्याति निर्यापयतु नष्टुरितान्यस्त्रराजप्रधिवः
 ॥ २८ ॥ कक्ष्यातीत्येन कर्तनयफगमणीन् कल्यदीपस्य युञ्जन्
 पातालान्तं प्रपाती निरसिलमपि तमः स्वेन धाम्ना निर्गीय । देतेयप्रय
 सीनां वमति हृदि हतप्रेयसां भ्यसा यः, चक्राग्रीयाग्रदेशो दहतु
 विलसितं बह्मसांहमां यः २९ कृष्णाम्भोदस्य भूषां कृतनयननयव्या
 हतिर्भार्गयस्य, प्राप्तामावेदयन्ती प्रतिभटनुदशामुद्रतां चाप्पवृष्टिम् ।
 निष्टप्राष्टापदश्रीन्मममरचस्र्गर्जितैरुज्जिह्वाना, कीर्तिं नःकृतकी
 भिः प्रथयतु सदृशीं चञ्चला चक्रधारा ॥ ३० ॥ वराणां भेदनीं
 यःपरिणतिमसिलश्लाघनीयां दधान, धुष्णा नधलमालां दिशि
 दिशि/विकिरन् विद्युता तुल्यकक्ष्यः । निर्यापेनोरकटेन प्रकटयति
 नयं दानवारिप्रकपं, चक्राधीशस्य मद्रो वशयतु भर्तां सप्रधिश्चित्त
 वृत्तिम् ॥ ३१ ॥ नार्ककञ्जुजवृद्धनविघटितमक्रुधनी
 रन्धनियन्, नचक्रव्यास्तमच्यग्रनरमलयज्ज्वालजिह्वालयाहिम् ।

यं दृष्ट्वा सांयुगीनं पुनरपि विदधत्याशिपो दीर्घदृष्ट्यै, गीर्वाणा नि-
 र्वृणाना नितरतु स जयं त्रिष्णुहेतिप्रधिर्वः ॥ ३२ ॥ धन्वाध्वन्य
 ख धारासलिलमिव धनं दुर्गतस्येव दृष्टिः जाल्यन्धस्त्रेव पत्तोः पद-
 विहृतिरिव प्रीणनी प्रेमभाजाम् । पत्युर्माया क्रियायां प्रकटपरिण
 तिर्विश्वरक्षाश्रमायां, मायामायामिनीं वस्तुष्टु महती नेमिरस्त्रे-
 श्वरस्य ॥ ३३ ॥ त्राणं या विष्टयानां वितरति च यया कल्प्यने
 कामपूर्तिः, न स्यातुं यत्पुरस्तात् प्रभवति कलयाऽप्योपधीनाम-
 भीशः । उन्मेषो, याति तस्मान् समयनियतिं साप्रियं वः प्रदेयात्
 न्यक्कृत्य द्योतमाना त्रिपुरहरदशं नेमिरस्त्रेश्वरस्य ॥ ३४ ॥ नक्षत्र
 क्षोदभूतिप्रकरचिकिरणश्वेतिताशावकाशा, जीर्णैः पणैरिव द्यां
 जलधरपटलैश्चूर्णितैरूर्णमाना । अजाप्राज्ञानप्राज्ञानतरिपुजनतारण्य
 सावर्तमाना, नेमिर्मास्त्रेव चाक्री प्रणुदतु भरतां संहतं पापतुलम् ३५
 क्षिप्त्वा भेषध्याश्रीमिष जरुदघटां जिष्णुक्रोदण्डचित्रां,
 तारापुञ्जं प्रसूनाञ्जलिमिष त्रिपुले व्योमरंगे विकीर्य । निर्देग्लानि-
 चिन्तप्रभृति परशान्नादा दानवेन्द्रान्, नृचत नाडप्रदयं नष्ट
 इव तनुतां शर्मचक्रप्रधिर्वः ॥ ३६ ॥ दौर्गत्यप्रौढतापप्रतिभट
 विभवा प्रिचधरास्मृजन्ती, गर्जन्ती पीत्क्रियाभिर्ज्वलदनलशिसो
 दाम सौदामनीका । अव्यात् क्रव्याद्दष्टीनयनजलभैरैरिधु
 नच्याननाव्यान्, पुष्यन्ती भिन्धुदूरान् रथचरणपतेनेमिस्त्रादम्बि-
 नी वः ॥ ३७ ॥ गन्दोर्दं दानयानामजमजमिषःऽऽलम्प जाज्वल्य
 माने, च्छ्वाहाहाय जुहुविदशपरिपदे सख्यभागप्रदायी । स्तोत्रै
 व्रश्नादिगीर्धुपरपरिमरं श्लघ्यसख्यप्रयोः, प्राप्तस्त्रहप्राप्त
 सत्रं प्रधिरसुररिपोः प्रार्थितं प्रकृतं वः ॥ ३८ ॥ इति नेमिर्गर्जनम् ।

अथ अन्वर्णनं तृतीयम्—

उत्पातालातल्पान्पसुग्परिपदामाहयप्रार्थिनीनां, अध्वानचान
 द्योधक्षणचणतमः क्षेपदीपोपमानि । त्रैलोक्यागारभारोद्-

हनसहमणिस्तम्भसम्पत्सखानि, त्रायन्तामन्तिमायां विपदि सपदि
 चोऽराणि सौदर्शनानि ॥ १९ ॥ ज्वालाजातप्रवालस्तवकितशि-
 रसो नाभिमावालपन्त्य, सिक्ता रक्ताम्बुपूरंश्चकलितवपुषां शत्रु
 वालीकिर्नीनाम् ॥ चक्राक्रीडप्ररुढा भुजगशयभुजोपघ्ननिघ्नप्रचा-
 राः, पुष्प्यन्त्यः कीर्तिपुष्पाण्यरकनकलताः ग्रीतये वःप्रथन्ताम्
 ॥ ४० ॥ ज्वालाजालाब्धिमुद्रं क्षितिपलयमिवाऽऽविभ्रती नेमि
 चक्रं, नागेन्द्रस्वेष नाभेः फणपरिपदिव प्रौढरत्नप्रकाशा । दत्तां
 वो दिव्यदंतेर्मतिमरविततिः ख्यातसाहस्रमङ्गला, सहस्रधावत्सङ्घ चित्त
 श्रवणहरगुणस्यन्दिसन्द्रभगर्भाम् ॥ ४१ ॥ ब्रह्मेशोपक्रमाणां
 बहुविधविमतथोद्रसंमोदितानाम्, सेवार्थं देवतानां दनुजकुलरिपो
 पिण्डिकाद्यङ्गभाजाम् । तत्तद्दामान्तमीमाधिभजनविधये मान
 दृष्टायमना, भूमानं भूयमा वो दिशतु दशशती भाम्बराणा
 मराणाम् ॥ ४२ ॥ ज्वालाकल्लोलमालानिविडपरिसरां नेमिवेलां
 दधाने पूर्वेणाकान्तमध्ये भुवनमयहाविर्भोजिना पुरुषेण ।
 प्रस्कृज्जत्प्राज्वरत्ने रथपद्मजलधावेधमानं. स्फुलिङ्गः भद्रं वो
 विद्रुमाणां श्रियमरचितनिर्विस्तृणाना विधत्तान् ॥ ४३ ॥
 नासीरस्वरभग्नप्रतिभटरुधिरासारधारावसेकान् एकान्तस्मेर-
 पद्मप्रकरमहचरच्छायया प्राप्य नाभ्या । मुक्तानीधाङ्गराणि
 स्फुन्दनलशिरपादशितप्राक्प्रवालानि, अव्याधातेन भव्यं प्रददतु
 भवतां दिव्यदंतेरराणि ॥ ४४ ॥ दावोल्कामण्टलीय द्रुमगणगहने
 वाडपम्येव वहेः, ज्वालावृद्धिर्महाब्धौ प्रवयति तमसि प्रातरर्क
 प्रभेव । चक्रे या दानवानां ह्यकरटिषटामङ्कटे जाघटीति
 प्राज्यं सा वः प्रदेयान् पदमरपरिपत् पद्मनामायुधस्य ॥४५॥

तापाद्वैत्यप्रतापातपमधुपचितात् त्रायमाणं त्रिलोकीम्, लोलज्वाला
 कलापैः प्ररुद्रभिर्धानाद्वाञ्छाने, छत्राकारं शलाका
 इव कनककृताश्चौरिदोर्दण्डलग्नं, भूयासुर्धूपयन्त्यो रथचरणमर-
 स्फूर्तयः कीर्तये वः ॥ ४६ ॥ नामीशालानिखातां नहनसमुचितां
 वैरिलक्ष्मीवशानां, संयद्दारीहृतानां समनुविदधती काञ्चनालान
 पङ्क्तिम् । राज्या च प्राज्यद्वैत्यत्रजविजयमहोत्तम्भिताना भुजानां,
 तुल्या चकारमाला तुलयतु भवतां तूलाच्छतुलोकम् ॥ ४७ ॥
 आ नेमेश्चक्रवालाचिय इव वितताः पिण्डिकाचण्डदीप्तेः, दीप्ता दीपा
 इवाऽऽराद्गहनरणतमीगाहिनः पूरुपस्य । शाणे रेखायितानां रथ-
 चरणमये शत्रुशौण्डीर्यहेमां, रेखाः प्रत्यग्रलग्ना इव सुवनमरथे-
 णयः प्रीणयन्तु ॥ ४८ ॥ दीप्तैरचिःप्ररोहैर्द्रवति विधृते बाहु
 नालेन विष्णोः, उद्यत्प्रद्योतनाभं प्रथयति पुरुषं कार्णिकावर्णि-
 कायाम् । चूडालं वेदमौलिं कलयति कमले चक्रनाम्नोपलक्ष्ये,
 लक्ष्मीं स्फारामराणि प्रतिविदधतु वः केसरश्रीकराणि ॥ ४९ ॥
 धातुस्यन्दैरमन्दैः कल्पितवपुषो निर्झराम्भःप्रपातान्, अचिम्पत्या
 स्वमूर्त्या रथचरणगिरिर्नमिनासीतस्य । व्याकुर्वाणाऽरपङ्क्तिवि-
 तरतु विभुताविस्तृतिं विन्तकोटी, कोटीरच्छत्रपीडीकटककरिषटा-
 चामरसंगिर्णां वः ॥ ५० ॥ इति अरवर्णनं तृतीयम् ।

अथ नाभिवर्णनं चतुर्थम्—

ऐक्येन द्वादशानामभिजिरमहमां दर्शयन्ती प्रवृत्तिं, दत्तः
 स्वलांकलक्ष्म्यास्तिलक इव मुखे पद्मरागद्रवेण । देव्याद्वैतेयद्रूपधति
 कर्णरणप्रीणिनाम्भोजनाभिः नाभिर्नाभित्यमुच्यन्सुरपनिविभर
 म्भशि मौदशैनी वः ॥ ५१ ॥ शमश्याने यतान्नाक्षितिभृति तरलकृत्-
 रङ्गे तुरङ्गैः, त्वहन्मानङ्गनैः कृपितभट्टमुंगच्छानमुग्धप्रवालैः ।
 अस्तोर्कं प्रमृनुनां प्रतिभट्टजलधौ पाटवं प्राडवस्य, श्रेयो वम्भंवि-

घत्तां श्रितदुरितहरा श्रीधगस्त्रस्य नाभिः ॥ ५२ ॥ ज्वालाचूडाल
कालानलचलनसमाडंबर सांपरायं, यासावासाद्य माद्यत्सुरसुभट
भुजास्फोटकोलाहलाढ्यम् । दैत्यारण्यं दहन्ती विरचयति यशो-
भूतिशुभ्रां धरित्रीं, सा वथक्रस्य नक्रस्यदमृदितगजत्रायिणी
नाभिरव्यात् ॥ ५३ ॥ विन्दन्ती सान्ध्यमर्चिर्विदलितप्रपुः
प्रत्यनीकस्य रक्तः, स्फायन्नक्षत्रराशिर्देशिदिशि कणश कीकसै-
कीर्यमाणः । नाकौकःपद्मलाक्षीनवमदहसितच्छायया चन्द्रपादान्,
राधाङ्गी विस्तृणाना रचयतु कुशलं पिण्डिका यामिनी वः ॥ ५६ ॥
निस्तीमं निस्मृताया भुजधरणिधराघाटतः कैटभारेः, आशाकूलङ्क-
पधैरहितचलमहाभोधिमासादयन्त्याः । चक्रज्वालापगायाथल-
दरलहरीमालिकादन्तुराया, विभ्रत्यावर्तभावं भ्रमयतु भुवने
पिण्डिका वः प्रशस्तिम् ॥ ५५ ॥ पाणौ कृत्याहवाग्रे प्रतिभटप्रि-
जयोपार्जितां वीरलक्ष्मीं, अनीतायास्ततोऽस्याः स्वसविधमसुरद्वेषि-
णा पूरुपेण । प्रासादं वामहेतोर्विरचितमरुणं राशिभिस्सूचयन्ती, ना-
भिर्गो निर्मिमीतां रथचरणपतेर्निर्भूता निर्मिषाताम् ॥ ५६ ॥
डिण्डीरापाण्डुगण्डररियुवतिमुरैः पिण्डिका कृष्णहेतेः, उच्चण्डाद्गु-
प्रवर्षरुपरततिलकैरुक्तशाण्डीर्यचर्या । द्वित्रग्रामाधिपत्यदुहिण-
मदमपीदृपिताक्षक्षमाभृत्, सेवाहेवाकपाकं शमयतु भवतां कर्म
शर्मप्रतीपम् ॥ ५७ ॥ पर्याप्तमुन्नतिं या प्रथयति कमलं या
तिरोभाव्य भाति, स्रष्टुस्सृष्टेर्दवीय कुवयलमहितं या विभर्ति-
स्वरूपम् । भ्रूना स्वेनान्तरिक्षं कनलयति च या सा विचित्रा वि-
धत्तां, देतायारातिनाभिर्द्रविणपतिपदद्रोहिणीं संपदं वः ॥ ५८ ॥
घाणीवाङ्गधतुर्भिस्सदमि भुमनसां द्योतमानस्वरूपा, घाहन्तःस्था
मुरारे भिमतमखिलं श्रीरिव स्पर्शयन्ती । दुर्गोद्योगाकृतिर्या त्रिभुवन-

जननस्थेमसंहारधुर्या, मर्यादालम्बन वः क्षपयतु महती हेतिवर्य-
 स्व नाभिः ॥ ५९ ॥ स्रग्भिरसन्तानजाभिर्मधुरमधुरमस्यन्दसन्दोहि-
 नीभिः, पाटीरैः प्रौढचन्द्रातपसुपमालोपनैर्लेपनैश्च । धूपैः कालाग-
 रूणामपि सुरसुदृशो विस्रमर्चासु यस्याः, गन्धं रुन्धन्ति सा
 वशिरममुरभिदो नाभिरव्यादभव्यात् ॥ ६० ॥ अहस्तंहत्य दग्ध्वा
 प्रतिजनिजनितं प्रौढसहारवन्या दुराध्वन्यानधन्यान्महति विनति-
 मिर्धामनि स्थापयन्ती । विश्रान्ति शश्वती या नयति रमयतां
 चक्रराजस्य नाभिः संयन्मोमुह्यमानत्रिदशरिपुदशासाक्षिणी
 साक्षिणी वः ॥ ६१ ॥ इति नाभिवर्णनं चतुर्थम् ।

अथ अक्षवर्णनं पञ्चमम्—

श्रुत्वा यन्नामशब्दं श्रुतिपथकडुकं देवनक्रीडनेषु, स्वर्वैरिस्वैर-
 वर्यो भयविवशधियः कातरन्यस्तशाराः । मन्दाक्षं यान्त्यमन्दं प्रति
 युवतिमुखैर्दर्शितोत्प्रासदपैः, अक्षं सौदर्शनं तत्क्षपयतु भगतामेध-
 मानां धनायाम् ॥ ६२ ॥ व्यस्तस्कन्धं विशीर्णप्रसवपरिकरं
 प्रत्तपत्रोपमर्दम्, संयद्धर्षासु तर्पातुरखगपरिपत्पीतरक्तोदकासु ।
 अक्षं रक्षस्तरूणामशनिवदशनैरापतन्मूर्ध्नर्गर्ध्न, स्तादस्त्राधीशि-
 तुर्वः स्तयकितयशसे द्वेषिणां प्लोपणाय ॥ ६३ ॥ दीक्षां मह्य्रा-
 मसत्रे महति कृतगतो दीप्तिभिस्सहताभिः, जिह्वाले सप्तजिह्वे दनुज
 कुलहभिर्जुह्वतो नेमिजुह्वा । वैकुण्ठास्रस्य कुण्डं महदिव त्रिलसत्पिण्ड
 कावेदिमध्ये, दिश्याद्दिव्यद्विदेश्यं पदमिह भगतामक्षतोन्मेपमक्षम्
 ॥ ६४ ॥ तुङ्गद्वोरद्विभृङ्गादनुजविजायिनः स्पष्टदानोद्यमानां, शत्रु-
 स्तन्नेरमाणां शिरसि निपततः स्रस्तमुक्ताम्यिपुञ्जे । रक्तैरभ्यक्तमूर्त-
 र्विदलनगलितैर्बर्षक्तीरायितद्वैः ह्येक्षस्यारिभङ्ग जनयतु जगता-
 मीडितं क्रीडितं वः ॥ ६५ ॥ उन्मीलत्पद्मरागं कटकमिव धृतं
 बाहुना यन्मुरारेः दीप्तान् रश्मीन्वधानं नयनमिव यदुच्चारकं
 विष्टस्य । चमेशकंस्य यद्वा परिधिरभिर्द्वेषत्यहत्यामिवद्रा,

अक्षं पक्षे पतिन्वा परिघटयतु वस्तदुद्विष्टां प्रतिष्ठाम्
 ॥ ६६ ॥
 भूतप्रभृतक्षत . . . . .
 सन्मिर्त्तरशुभिर्मंशयघ्नी, अक्षं चक्रम्य दत्तामेधशतशमनं दाशुर्षीं
 शेर्षुर्षीं वः ॥ ६७ ॥ पशोऽष्टामप्रद-यज्जनयति जगतीमेधमाने
 प्रयोधां यस्यच्छायाभमाना लसति परिमरे रोहिणी ताग्काग्या !
 नानाहेत्युन्नतत्वं प्रकटयति च यत्प्रासुकृष्णप्रचाणं त्रेधा भिन्नस्य
 धाम्नस्ममुदय इव तत्पातु वधाक्रमक्षम् ॥ ६८ ॥ शौचिभिः पञ्च-
 रागद्रवसमसुषुम्भेशोभमानावकाशम्, प्रत्यग्राशोकरागप्रनिभटवपुषा
 भूषितं पूरुषेण । अन्तः स्वच्छन्दमग्नीत्थितभृगुतनयं क्षत्रियाणां
 क्षतानां, आरब्धं शोणितौर्वैस्मर इव भवतो दिव्यहेत्यक्षमव्यात्
 ॥ ६९ ॥ मत्तानामिन्द्रियाणां कृतधिप्यमहाकाननक्रीडनानाम्,
 सृष्टं चक्रेश्वरेण ग्रहणधिपणया नारिवद्वारणानाम् । गम्भीरं यन्त्रगतं
 कमपि कृतधियो मन्त्रते यन्प्रदेयात्, अस्थूलां मंविद वस्त्रिजगद्-
 भिमतस्थूललक्ष तदक्षम् ॥ ७० ॥ प्राणादीन् नचियभ्य प्रणिदित
 मनमां योगिनामन्तरङ्गे, तुङ्गं सङ्कोच्य रूपं विरचितदहाराकाश-
 कृच्छासिचेन । प्राप्तं यत्पूरुषेण स्वमहिमनदशे धाम कामप्रदं
 वः भूयान् तद्भुवस्वस्वयवारिवसितं पुष्कराधायुधाक्षम्
 ॥ ७१ ॥ विद्वान्वीधेण धाक्ता चरणनम्बभुवा चद्रवासस्य गध्वे,
 चक्राध्यक्षस्य मिश्रत्परिहसितजपापुष्पकोशान्प्रकाशान् । शभ्रैरभ्रै-
 रदभ्रैश्शरदिनत इतो व्योम विभ्राजमानं प्रातस्त्यादित्यरोचिस्तत-
 मिव भवतः पातु राधाङ्गमक्षम् ॥ ७२ ॥ श्रीवाणीवाङ्मृडान्यो विद-
 धति भजनं शक्तयो यम्य दिक्षु प्राह व्युहं यदाद्यं प्रथममपि गुण
 भारती पाञ्चरात्री । घोरां शान्तां च मूर्तिं प्रथयति पुरुषः प्राक्तनः
 प्रार्थनाभिः, भक्तानां यस्य मध्ये दिशतु तदनधामक्षमध्यक्षतां वः
 ॥ ७३ ॥ रक्षःपक्षेण रक्षरक्षतममरगणं लक्ष्यर्धलक्ष्यमार्जा, लक्ष्मी-

मर्शयमाणां यत्नमथनस्तुजे वज्रशिक्षानपेक्षे । निक्षिप्य क्षिप्रमप्यक्षयति
जगति यद्दक्षतां दिव्यहेतोः, अक्षामामक्षमां तत्क्षयवतु भवतामक्ष
जिह्वस्त्वमक्षम् ॥ ७४ ॥ इति अक्षवर्णनं पञ्चमम् ।

अथ पुरुषवर्णनं षष्ठम् ।

उजोतिश्चूडालमौलिस्त्रिनयनपदनप्योडशो वृद्धवक्रः, प्रत्यालीढेन
तिष्ठन्वगाशङ्कराधारवद्भोजनार्थं । निस्पीमेन स्वधात्रा
निसिलमपि जगत्क्षेमवन्निर्मिमाणः, भूयात् सादृशनी चः प्रतिभट
पन्थः पूजाः पौरुषाय ॥ ७५ ॥ वाणी पौराणीकी यं प्रथयति महितं
प्रेक्षणं कष्टभारे, शक्तिरस्त्रेषुदृष्टानक्षपश्शुभ्रुव्यपिनी तद्वि-
भूत्याम् । कर्तुं यत्तच्चोद्यो न निश्चितमतिभिर्नरैर्द्राद्यैश्च शक्यः,
दैर्वा चो मानुषीं च क्षिपतु त विपदं दुम्तारामस्त्रराजः ॥ ७६ ॥
रुदत्तारालाले रचितदलचयः श्यामलंशस्त्रजालं, ज्वालाभिस्त-
प्रनालः प्रकटितशुभ्रुमो वद्धमर्धं स्फुलिङ्गः । प्राप्तानां पादमूलं
प्रकृतिमधुरया च्छापया तापहृद्दः, दत्तामुद्दो प्रकाण्डः फलमभि
लपितं विष्णुमङ्गल्यवृध ॥ ७७ ॥ धाम्नामरम्मदानां निचय-
मिन् चिरस्याविना द्वादशानां, मार्तण्डाना ममृद मह इव बह्वुलां
रत्नभासाभिर्द्विम् । अर्चस्मद्घातमेकीकृतमिव शिखिनां थाड-
वाग्नेसराणां, शङ्कन्ते यस्य रूपं स भवतु भवता तेजसे चक्रराजः
॥ ७८ ॥ उग्रम्पश्याक्षमुद्यद्भुक्ति ममुद्भुट कुण्डलिस्वष्टदंष्टं, चण्डा-
ह्वैर्वाहुदण्डैर्लसदनलसमर्शामलक्ष्योरुकाण्डम् । प्रत्यालीढस्वपादं
अथयतु भवतां पालमव्यग्रमग्रे, चक्रे शोऽञ्जालकालेरितभटविरटा-
टोपलोपाय रूपम् ॥ ७९ ॥ चक्रं तुन्त कृपाणं परशुहृतवहावदकुशं
दण्डशक्ती, शङ्खं कोदण्डपाशो हलसुमलगदारवश्लाथ हेतीन् ।

दोमिस्मव्यापमव्यर्द्धदतुलवलस्तम्भितारातिर्दपैः, व्यहस्तेजोभि-
 मानी नरकतिजयिनो जृम्भतां संपदे वः ॥ ८० ॥ पीतं केशे रिपो-
 रप्यसृजि रथपदे सथिनेऽन्युत्कटाक्षं, चन्द्राधःकारि यन्त्रे वपुषि च
 दलने मण्डले च स्वराङ्गम् । हस्ते षक्त्रे च हेतिस्तयकितमसमं
 लोचने मोचने च स्ताद्स्तोकाय धाम्ने सुरवरपरिपत्सेवितं देवतं
 च ॥ ८१ ॥ चित्राकारैः स्वचारैर्मितसकलजगज्जागरूकरतापः
 मन्त्रं तन्त्रानुरूपं मनसि कलयतो मानयन्नात्मगुह्यान् । पश्चाद्ग-
 र्कृतिनिर्वातितरिपुविजयो धाम पष्णां गुणानां, लक्ष्मीं राजामन-
 स्यो वितग्तु भवतां पूरुथक्रवती ॥ ८२ ॥ अधाष्टचाभ्रमालान्य-
 रविवारलुठधन्द्रचण्डगुतीनि, ज्वालाजालावलीढम्फुटदुडुपटली
 पाण्टुदिग्मण्डलानि । चक्रान्ताक्रान्तचक्राचलचलितमहीचक्रवाला-
 तंशेषाप्यम्ब्रप्रामागिमस्य प्रददतु भवतां प्रार्थितं प्रथितानि
 ॥ ८३ ॥ शूलं त्यक्तात्मशीलं शृणिरणुऋषुणिः पट्टिसः स्पष्टमादः
 शक्तिशशालीनशक्ति शूलिशमशूलं शृणुधारः कुठारः । दण्ड-
 शण्डरशून्यो भवति तनु धनुयंरपुरलान्ध वः स्नात्, प्रन्नाशेषाम्ब्र
 गर्वो रथचरणपतिः कर्मणे शर्मणाय ॥ ८४ ॥ धुष्णाजानेय
 चन्द्रं धुमितरथगणं सन्नमाघ्नाप्ययुधं, हरेलामंरंभहेलाकलकल
 विगलत्पूर्वगीर्वाणगर्भम् । दूर्वाणस्मात्परायं रथचरणपतिः म्येयर्मा
 चः प्रशस्ति, दुग्धां दुग्धान्धिमामं भयविशशुनामीरनासीरवती
 ॥ ८५ ॥ दृढरोशालिमान्निप्रहरणरभमोत्तानिते वननेये, विद्राति
 द्राक्प्रयुक्तः प्रथनभुवि परावर्तमानेन भवति । निर्जित्य
 प्रत्यनीकं निररधिकररदास्तिकाशरीयरध्यं, पध्यं विश्वन्य
 दाधान् प्रथयतु भवतो हे तिरिहेन्द्रानुजस्य ॥ ८६ ॥
 नन्दिन्वानन्दशून्ये गलति गणपती व्यावृत्ते चावृत्तेये, पण्डे
 चाकित्यकुण्डे प्रमथपरिपदि प्राप्तयत्यां प्रमाथम् । उन्निद्याऽऽर्जा
 बलिष्ठं धन्निभुजवनं यो ददायाद्विभिक्षां, भिक्षां तत्राणरूपां स

भवदकुशलं कृष्णहेतिः क्षिणोतु ॥ ८७ ॥ रक्तौघाम्बुक्तमुक्ताफल
 लुलितललद्वीचिष्टद्वौ महाब्धौ, सन्ध्यासम्बद्धताराजलधरशबला-
 काशनीकाशकान्तौ । गम्भीरारंभममश्रमसुरकुलं वेदविघ्नं विनि-
 म्बन्, निर्विघ्नं वः प्रसूतां व्यपगतविषदं सम्पदं चक्रराजः ॥ ८८ ॥
 काशीविप्लोपचक्षपणधरोणिजध्वंससूर्यापिधान, ग्राहद्वेषात्वमाल्बि-
 टनमुखकथावस्तुसत्कीर्तिगाथाः । गीयन्ते किन्नरीभिः कनकगिरि
 गुहागेहिनीभिर्द्यदीयाः, देयादितेयावैरी स सकलभुवनश्लाघनीयां
 श्रियं वः ॥ ८९ ॥ नानावर्णान् विवृण्वन्विरचितभुवनानुग्रहान्
 विग्रहान्यः, चक्रेष्वष्टासु मृष्टासुरवरतरुणीकण्ठकस्तुरिकेषु । आतारा-
 दर्णमालावधिषु वसति यः पूरुषो वस्सवध्यात्, व्यध्वैरुद्धृतसत्त्वरूप
 हितमषहिर्ध्वान्तमध्वान्तवर्ती ॥ ९० ॥ द्वात्रिंशत्पोडशाष्टप्रभृति
 पृथुभुजस्फूर्तिभिर्मूर्तिभेदैः, कालाद्ये चक्रपदके प्रकटितविभवः पञ्च
 कृत्यानुरूपम् । अर्थानामर्थितानामहरहरखिलं निर्विलम्बैर्विलयैः,
 कुर्वाणो भक्तवर्गं कुशलिनमवताढायुधग्रामणीर्वः ॥ ९१ ॥ कोणे
 र्णस्सरोजैरपि कपिशगुणैप्पद्भिर्भरुद्भिन्नशोभे, श्रीवाणीपूर्विकाभिर्दध
 ति विक्रमतश्शक्तिभि केशवादीन् । तारान्ते भूपुरादौ रथचरण
 गदाशार्ङ्गखड्गाङ्किताशे, यन्त्रे तन्त्रोदिते वः स्फुरतु कृतपदं लक्ष्म
 लक्ष्मीसखस्य ॥ ९२ ॥ दंष्ट्राकांत्या कडारे कपटकटितनोः कैट-
 भारेरधस्तात्, ऊर्ध्वं हासेन विद्धे नरहरिवपुषो मण्डले वासवीये ।
 प्राक्प्रत्यक्मान्घ्यसान्द्रच्छविभरभरिते व्योम्नि विद्योतमानः, दैतेयो
 त्पातशंसी रविरिव रहयत्वस्त्रराजो रुजं वः ॥ ९३ ॥ कोणे कापि
 स्थितोऽप त्रिभुवनविततश्चन्द्रधामाऽपि रुक्षः रुक्मच्छायोपि कृष्णा-
 कृतिरनलमयोऽप्याश्रितत्राणकारी । धागमारोऽपि दीप्तो दिनकररुचि
 रौऽप्युल्लसत्तारकश्रीः, चक्रेशश्रितभ्रूमा' वितरतु विमतत्रासनं
 शासनं वः ॥ ९४ ॥ शुक्लशक्र! स्तवस्ते सहदहन! कलां काल!
 तेष्यं न कालः, किं वो रक्षांसि! रक्षा तव फलतु पतोऽयावसां पादसेवा

वायो! ह्योऽभि भर्तुरत्यज धनदा मठ सेव्यतां व्रथं व्रंति. प्राहु-
 र्धन्त्रपालास्म दनुजप्रिजप्री हन्तु तन्द्रालुतां य ॥९५॥ वायव्य-
 र्णारचके प्रथममनुमन्वस्मेरपत्रारविन्दं विम्बं प्रह्लाक्षिगोणं वहति
 जयिजयाद्यष्टको निषण्णा । शोकं योऽशोकमूले पदमविधल
 सङ्गीमसीमाक्षमीमा.पुसो दिव्यस्त्राधामा पुरपठरिमवी मतिरम्यत्पर्य
 ॥९६॥ पाश्चात्याशोरुपुप्यमरुगनिपतितः प्राप्तुरागं परागः,मन्व्या
 रोचिम्मगन्धैः स्वपदश्रद्धरं प्रेक्ष्य तारानुपक्तम् । पञ्जानाद्यद्वेषा
 निव सुरनिर्हरज्जलान् कल्पमानान् , चार्थाशोऽग्निनन्दन् प्रदि-
 शतु मद्गीमुत्तमश्लोकतां यः॥९७॥ रक्ताशोऽस्य वेदस्य च निहितपदं
 प्राप्तशास्यस्य मूले, चक्ररश्मस्तदाद्यैरपि मन्त्रितचतुर्द्विशतुर्व्यादृढपटम् ।
 आसीतं भावमान स्त्रितनपि भयास्त्रायतां तत्रमेकं
 पश्चात् पूर्वत्र भागे स्फुटतरहरितामानुपे ज्ञानुपाहः ॥ ९८ ॥
 प्राणे दत्तप्रयाणे मुपितदिशि दशि'त्यक्तसारे शरीरे, मत्यां व्यामोह
 वत्यां मत्रम मे मूनसि व्याहने व्याहने चा चरान्तरैति मृन्धुप्रतिभयमु
 भयाकारचित्र परित्रं. तंजस्तचिष्टतां वस्त्रिदशकुलधनं त्रीक्षणं
 तौक्षणदंष्ट्रम् ॥ ९९ ॥ यस्मिन् विन्यम्य, भारं विजयति जगतां
 जङ्गमस्त्रायणां, लक्ष्मीनारायणारं मिथुनमनुभवत्यत्युदारान्
 विहारान् । आरोग्य भृतिमायुः कृतमिह बहुना यद्यदाव्यापदं यः,
 तत्तस्यःममस्तं दिशतु म पुरपो दिव्यहेन्यक्षवती ॥ १०० ॥
 पद्यानातत्रविद्याटुमणिगिशिषीध्यङ्गमहवाधराणां, अर्द्धिप्यङ्गपु
 नेम्यादिषु च परमतः पुंसि पद्भिर्गतेश्च । मद्भवसांदिशेन यः पठति
 कृतमिदं कूरनारायणेन, स्तोत्रं निर्दिष्टभोगो भजति म परमां
 चक्रमायुज्यलक्ष्मीम् ॥ १०१ ॥ इति पुरपरर्णनं पष्टम् । ...

सुदर्शनशतकं ममाप्तम् ।